AKİDE MESELELERİ

ABDESTİN VASFI

PEYGAMBER'İN ﷺ NAMAZININ VASFI

HACUMRE ve ZİYARET KONULARINDA BİRÇOK MESELENİN İNCELEMESİ ve AÇIKLAMASI

ŞEYH ABDULAZİZ BİN ABDULLAH BİN BAZ

ABDULAZİZ BİN BAZ HAYIR KURUMU

(Müessese Abdulaziz Bin Baz El-Hayriyye)

Hicri ١٤٣٥

- **Akaid Meseleleri**
- **Abdestin Vasfı**
- **Peygamber'in ﷺ Namazının Vasfı**
- **Hac ve Umre Konularında Bir Çok Konunun İncelemesi ve Açıklaması**

Abdul Aziz Bin Abdullah Bin Abdurrahman Bin Baz

Riyad Hicri ١٤٣٥

Mukaddime

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a Hamd, Peygamberimiz Hz. Muhammedﷺ Aline, Ashabına ve kıyamet gününde onun yolunda gidenlere Salat-u Selam olsun.

Seyh Abdulaziz Bin Baz Hayır Kurumu, saygıdeğerŞeyh Abdulaziz Bin Baz'ın bıraktığı kültür mirasından olan bu kitabı, aziz okuyuculara sunmaktan mutluluk duyuyor.

Kitabın basımında emeği geçen herkese Allah'ın hayırla karşılık vermesini, bu eserin saygıdeğer hocamızın salih amel defterine geçmesini Rabbimizden niyaz ederiz. Allah'ın bu değerli eser vesilesiyle de bizi Firdevs-i Ala'da biraraya getirmesini temenni ederiz.

Şüphesiz Allah herşeye kadirdir.

Allah, Hz.Muhammed'e,ﷺ güzide ailesine ve ashabına salat etsin.

Şeyh Abdulaziz Bin Baz Hayır Kurumu

AKAİD'İN ÖNEMLİ MESELELERİ

Kelime-i Tevhid'in Şartları ve Manasını bilmemenin Tehlikeleri[1]

Soru: İslam ümmetine mensup birçok kişinin, Kelime-i Tevhid'in manasını bilmediği görülür. Bu bilgisizlik, Kelime-i Tevhidi reddetmeye, onun zıddını yapmaya ya da sözlerimizde ve işlerimizde gereğini yerine getirmemeye neden olabilir.

O halde, Kelime-i Tevhid'in manası, gereği ve şartları nelerdir?

Cevap: Hiç şüphesiz bu kelime لا إله إلا الله dinin esasıdır. Kelime-i Tevhid, Muhammed'in ﷺ Allah'ın resulü olduğuna şehadet ile beraber İslam rükunlarının birinci sırasında yer alır.

Nitekim Peygamberimiz ﷺ şöyle buyuruyor:

"*İslâm beş şey üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûl'ü olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Hac etmek, ramazan orucunu tutmak*"[2]

Hadis, İbn-i Ömer(ra)'tan rivayetle muttefekun aleyhtir.

Yine İbn-i Abbas (ra) rivayet edilen bir sahih hadise göre Hz.Muhammed ﷺ Muaz (ra)'ı Yemen'e gönderiğinde ona şöyle dedi:

"*Yemenlileri (evvelâ) Allah'tan başka ibadete lâyık bir tanrı olmadığına ve benim Allah'ın Rasûlü olduğuma şehâdet etmeye davet et. Eğer bu iki şehâdeti kabul ederlerse, bu defa Allah'ın her gece ve gündüzde üzerlerine beş vakit namaz farz kıldığını onlara bildir. Eğer onlar bu namaz farzına itaat ederlerse, bu defa onlara mallarında Allah'ın zekât farz kıldığını bildir. Bu zekât, zenginlerinden alınır ve fakirlerine verilir*"[3] .

Konuyla ilgili hadisler çoktur.

Kelime-i Tevhid'e لا إله إلا الله şehadet; Allah'tan başka tapınmaya layık ilahın olmadığı anlamına gelir. Bu kelime, Subhan olan Allah'tan başkasına tapınmayı reddeder ve Allah'ın birliğini vurgular. Nitekim, Allah Hac Suresinde şöyle buyuruyor:

---

[1] Prof. Dr. Tayyar Ahmed b. Baz tarafından toplatılan Şeyh Abdulaziz b. Baz hazretleri, Mecmu'u Fetava kitabı (١/ ٢٢٩-٢٣٤) ١. Basım, Hicri ١٤١٦. Şeyh Abdulaziz b. Baz hazretlerinin Dr. Şuvey'ır tarafından toplatılan Mecmu' Fetava ve Makalat Mütenevvia kitabı . (٧/٥٦-٦٢)

[2] Hadis muttefekun aleyhdir (hadisin sıhhati üzerinde ittifak edilmiş) Buhari, İman ٨ ; Müslim , İman ١٦

[3] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Zekât ١٣٩٥; Müslim, İman ١٩

"*Çünkü Allah Hakkın ta kendisidir; O, ölüleri diriltir; yine O, her şeye hakkıyla kadirdir.*" (El-Hac, ٦)

Allah Mûminin Suresinde şöyle buyuruyor:

"*Her kim Allah ile birlikte diğer bir tanrıya taparsa -ki bu hususla ilgili hiçbir delili yoktur- o kimsenin hesabı, ancak Rabbinin nezdindedir. Şurası muhakkak ki kâfirler iflah olmaz.*" (Mü'minun,١١٧)

Allah Bakara Suresinde şöyle buyuruyor:

"*İlâhınız bir tek Allah dir. O'ndan başka ilâh yoktur. O, rahmandır, rahîmdir.* " (Bakara,١٦٣)

Allah Beyyine Suresinde Şöyle buyuruyor:

"*Hâlbuki onlara ancak, dini yalnız O'na has kılarak ve Hanifler olarak Allah'a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam din de budur.*" (Beyyine,٥)

Bu manada ayetler çoktur.

Bu yüce kelimenin, manası bilinmez, doğruluğuna inanılmaz ve gereği yerine getirilmezse onu zikretmek bir fayda vermez ve kişiyi şirk dairesinden çıkarmaz. Aynı şekilde, Yahudiler de *–ki onlar küfürde en aşırı gidenlerdir*-gereğini yapmadan onu zikrediyorlardı.

Yine aynı şekilde kabirlere ve bu ümmetin kâfir olan atalarına tapanlarda Allah'ı zikrediyorlar fakat sözleriyle, yaptıklarıyla ve inançlarıyla ona muhalefet ediyorlar. Kelime-i Tevhid onlara bir fayda vermediği gibi onu söylemekle de Müslüman olamıyorlar. Çünkü sözleri, yaptıkları ve inançları Kelime-i Tevhid ile çelişiyor.

Bazı âlimler, Kelime-i Tevhid'in sekiz şartını iki bölümde toplamışlardır:

İlim, Yakiin, İhlas, Doğruluk, Muhabbet, İtaat, Kabul, Allah'tan başkasına tapınmaya inkâr.

Bu iki bölüm Kelime-i Tevhid'in sekiz şartını da kapsar:

Birinci: İlim; cehaletin zıddıdır. Allah'tan başka tapınmaya layık hiçbir ilah olmadığını, insanların Subhan olan Allah'tan başka taptığı bütün İlahların batıl olduğu manasını takdim eder.

İkinci: Yakiin; Şüpheden uzaklaştırır. Kelime-i Tevhid'in, tapınılacak hak İlahın Subhan olan Allah olduğuna emin olarak hakkıyla zikredilmesi gerekir.

Üçüncü: İhlas; kulun bütün ibadetlerde Subhan olan Rabbi 'ne karşı samimi olmasıdır. Bu ibadetlerde herhangi bir şeyi Allah'tan başka, Hz.Muhammed, Veli, Melek, Put,

Cin ya da diğer şeylere yöneltirse Allah'a şirk koşmuş olur. Bu şekilde kişi İhlasın şartını bozmuş olur.

Dördüncü: Doğruluk; Bu da sadık olarak, Kelime-i Tevhid'i zikretmesi anlamına gelir. Kalbi dilini, dili kalbini tasdik eder. Eğer dil ile onu söyler ve kalbi ile manasına inanmazsa bu kelime ona bir fayda vermez. Böylece tüm münafıklar gibi kâfir olur.

Beşinci: Muhabbet; Allah'ı sevmek anlamındadır. Eğer onu söyler de Allah'ı sevmezse münafıklar gibi İslam'a giremez ve kâfir olur.

Bunun delili olarak Allah'u şöyle buyuruyor:

"(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir." (Ali İmran,٣١)

ve şöyle buyuruyor:

"İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır. Keşke zalimler azabı gördükleri zaman (anlayacakları gibi) bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu önceden anlayabilselerdi "(Bakara, ١٦٥)

Bu manada ayetler çok fazladır.

Altıncı: İtaat şu manaya gelir; bir olan Allah'a ibadet etmek ve onun şeriatine itaatte bulunmaktır. Kelime-i Tevhid'e iman etmek ve onun hak olduğuna inanmaktır. Eğer onu söyler de bir olan Allah'a ibadet etmez ve onun şeriatine itaatte bulunmaz, aksine büyüklenirse kesinlikle Müslüman olamaz Şeytan ve misalleri gibi.

Yedinci: Kabul şu manaya gelir; bir olan Allah'a yapılan ibadetlerde ihlaslı olmayı kabul etmek, ondan başkasına ibadet etmeyi terk etmek, bunlara bağlı kalmak ve Allah'tan razı olmak demektir.

Sekizinci: Allah'tan başkasına tapınmaya küfretmek; Allah'tan başkasına ibadet etmekten beri olmak ve bunun batıl olduğuna inanmak demektir. Nitekim Allah şöyle buyuruyor;

"Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir." (Bakara ٢٥٦)

Rasul ﷺşöyle buyuruyor:

"*Her kim Allah'tan başka ilâh yoktur der de Allah'tan başka tapılan şeylere küfrederse onun malı ve canına dokunmak haramdır. (Batınî) hesabı ise Allah'a kalmıştır*"[٤]

ve bir rivayete göre şöyle buyuruyor:

"*Her kim Allah'ı tevhid eder Allah'tan başka tapılan şeylere küfrederse onun malı ve canına dokunmak haramdır. (Batınî) hesabı ise Allah'a kalmıştır*"[٥]

Müslim Sahihinde böyle rivayet etmiştir.

Müslümanların, Kelime-i Tevhid'in zikredilen şartlarauymalarıinançlarının bir gereğidir. Müslüman,Kelime-i Tevhid'in manasını öğrendikten sonra gereğini yerine getirirse; hatta bu şartların ayrıntılarını bilmese dahi - *Çünkü Mü'min istenen şartların ayrıntılarını bilmese dahi hakkı bilmesi ve onunla amel etmesi amaçlanır.*- o, kanı ve malı haram kılınan Müslümanlardan olur.

Tağut; Gönülden kabul ile Allah'tan başka tapınılan her şeydir.

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"….O halde kim tâğutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir. "(Bakara, ٢٥٦)

Allah şöyle buyurdu:

"*Ant olsun ki biz, "Allah'a kulluk edin ve Tâğut'tan sakının" diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik. Allah, onlardan bir kısmını doğru yola iletti. Onlardan bir kısmı da sapıklığı hak ettiler. Yeryüzünde gezin de görün, inkâr edenlerin sonu nasıl olmuştur*"(Nahl,٣٦)

Örneğin kişinin, Allah'tan başkaPeygamberlere, Meleklere ve Salihlere– *ki onlar Tağut değillerdir* –tapması gibi…

Tağut: Şeytanın insanlara hoş göstererek kendilerine itaate çağırdığı herşeydir.Rabbimizden Müslümanları bu ve benzeri inayetiyle korumasını dileriz.

Tevhid inancını bozan ve onun inancın kemaliyetini etkileyen günahlar arasındaki ayrım şöyledir:

Tevhidi bozan günahlar: Ölülere, meleklere, putlara, ağaçlara, taşlara, yıldızlara ve benzeri şeylere dua etmek; onlar için kurban kesmek, adak adamak, secde etmek ve buna benzer söz,eylem ve bunların gerektirdiği inançlara sahip olmak kişiyi büyük şirke sürükler. Bunlar Tevhid'in bütünlüğünü bozar ve kişiyi şirke sokar.

---

[٤] Müslim, iman ٢٣
[٥] Müslim, iman ٢٣

Aynı şekilde zina, sarhoşluk verici şeylerin içilmesi, anne-babaya itaatsizlik, faiz ve bunun gibi Allah'ın açık bir şekilde haram kıldığı ve ulemanın üzerine ittifak ettiği dindeki mutlak yasakların kişi tarafından helal görmesi de onu dinden çıkartır.

Ek olarak, Allah'ın açık bir şekilde dinde zorunlu kıldığı, icmayla sabit beş vakit namaz, zekât, Ramazan orucu, ana-babaya iyilik, Kelime-i Şehadet getirmek ve bunun gibi bilinen ibadetleriinkârda kişiyi şirke düşüren haramlardandır.

İmanı zayıflatan ve kâmil imanı etkileyen sözler, işler ve inançlara gelince bunlar çoktur. Küçük şirk te bunlardandır.

Küçük şirke örnek olarak; Riya, Allah'tan başkası adına yemin etmek, Allah'ın ve falan kişinin izni ile demek, *"bu Allah'tandır"* yerine *"bu falan kişidendir"*demek. Böylece bütün bu günahlar Tevhid ile imanı zayıflatır ve bu ikisinin kâmil imanını zedeler. Tevhid inancını zedeleyen, sevabını eksilten bütün bu amellere karşı dikkatli olunmalıdır.

İman, Ehl-i Sünnet katında söz ve amelin bir arada olmasıdır. İtaat arttıkça günahlar azalır. Bunun delili çoktur: İlim ehli akide, tefsir ve hadis kitaplarında onu açıklamıştır.

Nitekim Allah şöyle buyuruyor:

"*Herhangi bir sûre indirildiği zaman onlardan bir kısmı der ki: "Bu sizin hanginizin imanını artırdı?" İman edenlere gelince (bu sûre) onların imanlarını artırır ve onlar sevinirler.*"(Tevbe,١٢٤)

"*Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir.*"(Enfal,٢)

"*Allah, doğru yola gidenlerin hidayetini artırır*...(Meryem,٧٦)

ŞİRKİN MANASI[٦]

Soru: Şirk nedir? Allah-u Tealanın bu ayetinin tefsiri nedir:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun. O'na yaklaşmaya yol arayın…"(Maide,٣٥)

Cevap: Şirk; İbadette Allah'a ortak koşmak demektir. Kişinin putlara ya da başka şeylere dua etmesi, onlardan yardım dilemesi, onlara adak adaması, onlar için namaz kılması, oruç tutması ya da kurban kesmesi, Allah'a ortak koşması anlamına gelir. Örneğin Yemen'de bir gelenek haline gelenBedeviler İçin kurban kesilmesi, falan kişi için namaz kılınması, Resul'den, Abdulkadir'den, ölüler ve bunlardan başka mevcut olmayan herhangi bir şahıstan medet umulması, bütün bunlar şirk olarak adlandırılır.

Bunlara ilaveten, eğer kişi yıldızlara, cinlere dua eder, onlardan yardım diler, medet umar veya bu ibadetlerden birini eşyalara, ölülere, mevcut olmayan şeylere yönelik yaparsa Allah'a şirk koşmuş olur.

Nitekim Allah şöyle buyuruyor:

"…Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi"(En'am,٨٨)

"(Resulüm!) Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki: Ant olsun (bilfarz) Allah'a ortak koşarsan, işlerin mutlaka boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun"(Zümer,٦٥)

Allah'tan başkasına bütünüyle ibadet edilip, tapılmasıyla yapılan amel hem şirk hem de küfür olarak isimlendirilir. Kim Allah'tan tamamen kopup, örneğin ağaçlar, taşlar, putlar, cinler ya da evliya olarak bilinen bazı ölülere yönelik ibadet eder, onlara tapar, onlar için namaz kılar, oruç tutmakla beraber Allah'ı tamamen unutursa bu küfrün en büyüğü şirkin en şiddetlisidir. Allah'tan afiyet dileriz.

Böylece kim Allah'ı inkâr eder, Allah'ın varlığını inkâr eden komünistler ve ateistler gibi İlah yok ve madde hayattır derse; bunlar küfürde en ileri giden, en delalette olan, şirkin ve delaletin en büyüğüne düşen insanlardır. Sonuç olarak bütün bu inançlar ve benzerleri şirktir ve Allah'ı inkâr etmektir.

Bazı insanlar bilgisizliklerinden ötürü hata edebilirler. Örneğin, ölülere dua edip, onlardan yardım dileyip bunu vesile olarak görebilirler. Bu büyük bir hata iken, onun caiz olduğunu zannedebilirler. Yalnız bu amel Allah'a ortak koşmanın en büyüğüdür. Bazı cahiller ve müşrikler onu vesile olarak isimlendirse bile, bu Allah'ın onları yerdiği ve ayıpladığı müşriklerin dinidir. Allah onu inkâr etmek ve ona karşı uyarmak için peygamber göndermiş ve kitap indirmiştir.

---

[٦] Tayyar Ahmed b.Baz tarafından toplatılan *Mecmu'u Fetava* kitabı, c.II , ٧٠٣-٧٠٥

Allah'ın ayeti kerimesinde zikrettiği vesile şudur:

"*Ey iman edenler! Allah'tan korkun. O'na yaklaşmaya yol arayın……*"(Maide,٣٥)

Burada vesileden kasıt kişinin taati(ibadeti) ile Allah'a yaklaşmasıdır. Onun manası bütün ilim ehlince böyledir. Namaz, Allah'a kurban kesmek, Hedy, Oruç ,Sadakalar, Allah'ı zikretmek ve Kur'an okumak Allah'a yaklaştıran vesilelerdir.

İşte Rabbin haber verdiği vesilelerin anlamı budur.

"*Ey iman edenler! Allah'tan korkun. O'na yaklaşmaya yol arayın…"*(Maide:٣٥)

Yani Allah'a yakınlığı taatinizde arayın. İbn-i Kesir, İbn-i Cerir ve Begavi gibi tefsirin öncüsü âlimler böyle söylemişlerdir.

Sonuç olarak mana şudur: Allah'a yakınlığı taatinizle (ibadetinizle) isteyin. Nerede olursanız olun Allah'ın sizler için şer-i kıldığı; namaz, oruç, sadaka ve bunun gibi ibadetlere sarılın.

Başka bir ayette Allah şöyle buyuruyor.

"*Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar; O'nun rahmetini umarlar ve azabından korkarlar……*"(İsra,٥٧)

Peygamberler ve onlara tabi olan ümmetler, Allah'ın şer-i kıldığı vesilelerle ona yaklaşırlar. Cihat, oruç, namaz, zikir, Kur-an okumak ve benzerleri bu vesilelerdendir. Ama bazı insanlar, vesileyi ölülere bağlanmak ve evliyalardan yardım dilemek olduğunu sanarlar kibu batıl bir inançtır.

Bu Allah'ın haklarında şöyle söylediği müşriklerin inancıdır:

"*Onlar Allah'ı bırakıp kendilerine ne zarar ne de fayda verebilecek şeylere tapıyorlar ve: Bunlar, Allah katında bizim şefaatçılarımızdır, diyorlar……"*(Yunus,١٨)

Allah onlara şöyle cevap verir:

***"…De ki: "Siz Allah'a göklerde ve yerde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Hâşâ! O, onların ortak koştuklarından uzak ve yücedir."*(**Yunus,١٨)

BOYUN YA DA BİLEĞE İP BAĞLAMANIN HÜKMÜ[٧]

Soru: Belayı kaldırmak ya da onu kovmak için ip bağlamanın hükmü nedir?

Cevap: Bu reddedilir; çünkü yapılan bu amel tılsım(muska) cinsindendir ve küçük şirke girer.

Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyuruyor:

"Kim nazar boncuğu takarsa Allah onun işini rast getirmez. Başka bir rivayette " *Kim nazar boncuğu takarsa bu şirktir.*" denmiştir[٨]

Bir gün Huzeyfe (ra) bir adamın yanına girdi. Adam humma hastalığından kurtulmak için ip bağlamıştı. Huzeyfe (ra) ipi kesti ve onu inkâr etti. Ardından Allah'ın şu sözlerini söyledi. [٩]

"*Onların çoğu, ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler*"*(* Yusuf,١٠٦)

Ona, bunun şirk olduğunu açıkladı. İp bağlamak,put, kemik, kurduntüyü, kemikleri veya dişlerinden muska yapıp takmak…bütün bunlar cahiliye hurafeleridir ve hepsi münkerattır.

Kur'an veya farklı madde ve cisimlerden muska yapıp takılmasına Kur'an "Camiat" diye isimlendirir. Bu gibi geleneksel adetlerin hiç biri caiz değildir. Çünkü Peygamberimiz ﷺ Kur'an ya da başka bir şeyi istisna göstermeden hepsini reddetmiştir.Nitekim Kur'an'ın bu şekilde kullanılması başka şeylerinde kullanılmasına sebep olabilir böylece şirke kapı açılmış olur.

Bu sebepten Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*İçerisinde sihre ya da küfre ihtimali bulunan anlaşılmaz sözleri okuyarak (hasta) tedavi etmek, muska takmak ve sevgi ilacı yapmak şirktir*"[١٠]

Rukye(Muska): İslam şeriatına aykırı bu şekilde yapılan Rukye, caiz değildir. Çocuklara, kadınlara ve Cinden korunmak için hastalara takılan nazar boncuğu türevi tılsımların her biri münkerdir ve cahiliye işidir.

Tevle (Aşk büyüsü): Değişim ve sevgi için yapılan sihirdir. Hz.Muhammed ﷺ onu şirkten saymıştır. Çünkü o, Cin ve Şeytanın yardımı ile olur. Büyücüler, cin ve şeytana

---

[٧] Muhammed ibn Said el-Şüveyir tarafından toplanan *Fetava Nur Ali Ed-Derbi* kitabı c.I, ٣١٣ fetva kurulu basımı
[٨] Ahmed b.Hanbel, *Müsned* IV, ١٥٦
[٩] İbn-i Ebî Hâtim, *Kitâb-üt-tefsîr*, ١٢٤٠
[١٠] Ahmed b.Hanbel, *Müsned* I, ٣٨١; Ebu Davud, Tıp ٣٨٨٣; İbn-i Mace, Tıp ٣٥٣٠

ibadet ederek ve onları memnun edecek şekilde onlara yaklaşarak büyü için yardım alırlar.

İpler: Muska cinsindendir. Kim bileğine ya da boynuna ip bağlarsa ve bunun şifa vereceğini iddia ederse, bu münkerattır ve ipin kesilmesi vaciptir.

BÜYÜ YAPMANIN, BÜYÜCÜNÜN HÜKMÜ VE BÜYÜ ALTINDAKİ KİMSENİN TEDAVİSİ[١١]

Soru: Bu asırda büyü yapmak ve büyücüye gitmek artmıştır. Bu konudaki hüküm nedir? Büyü tesirindeki kişinin tedavisinde kullanılacak mubah yöntemler nelerdir?

Cevap: Sihir büyük günahların en tehlikelisidir. Allah Kur'an-ı Kerim'de söylediği gibi İslamla örtüşmez:

"***Süleyman'ın hükümranlığı hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tâbi oldular. Hâlbuki Süleyman büyü yapıp kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar kâfir oldular. Çünkü insanlara sihri ve Babil'de Hârut ile Mârut isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı. Hâlbuki o iki melek, herkese: Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız, demeden hiç kimseye (sihir ilmini) öğretmezlerdi. Onlar, o iki melekten, karı ile koca arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa büyücüler, Allah'ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine fayda vereni değil de zarar vereni öğrenirler. Sihri satın alanların (ona inanıp para verenlerin) ahiretten nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler. Karşılığında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bunu anlasalardı!***

Eğer iman edip kendilerini kötülükten korusalardı, şüphesiz, Allah tarafından verilecek sevap daha hayırlı olacaktı. Keşke bunları anlasalardı" (Bakara,١٠٢- ١٠٣)

Allah bu iki ayette şeytanların insanlara sihir öğrettiğini, insanların bununla küfre girdiklerini haber veriyor. İki melek (Harut ve Marut) öğrettiklerinin küfür ve kendilerinin fitne olduklarını haber vermeden kimseye bir şey öğretmiyorlar. Allah sihri öğrenenlerin kendilerine zarar verecek şeyler öğrendiklerini ve onlara bunun asla fayda vermeyeceğini, onlara ahirette Allah katında Halaktan bir şey verilmeyeceğini yani ahirette onlara hayır yönünden bir şey nasip olmayacağını da haber veriyor.

Allah büyücülerin, sihirlerle eşleri birbirinden ayırdığını, onların Allah'ın izni olmadan kimseye zarar veremeyeceklerini de açıklıyor. Burada izinden maksat Kevni ve Kaderi izindir, şer-i izin değildir. Çünkü vuku bulan her şey Allah'ın kadri izni dâhilinde olur. Onun mülkünde onun istemediği hiç bir şey Kevnen ve Kaderen vuku bulmaz. Allah sihrin iman ve takvanın zıddı olduğunu da açıklıyor.

Bu şekilde bütün bunlar sihrin küfür, delalet ve İslam'dan dönmek olduğunu öğretiyor. Kim bunu yaparsa İslam'la çelişir. Ebu Hureyre (ra)'tan rivayet edilen sahih bir hadiste Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyuruyor:

---

[١١] Şeyh Abdulaziz b. Baz hazretleri, *Mecmu' Fetava ve Makalat Mütenevvia* c. VII,٧٨-٨٣

"*Helak edici olan yedi şeyden çekininiz" buyurdu. Sahâbîler: Yâ Rasûlallah! Bu yedi şey nedir? diye sordular. Rasûlullah: ١-Allah'a ortak tanımak, ٢- Sihir yapmak, ٣-Allah'ın haram kıldığı bir canı öldürmek; haklı öldürülen müstesna, ٤-Ribâ (yânî faiz kazancı) yemek, ٥-Yetîm malı yemek, ٦- Düşmana hücum sırasında harbden kaçmak, ٧-Zinadan kal'aya girmişçesine korunmuş olup hatırından bile geçirmeyen mü'min kadınlara zina iftirası atmak"*[١٢]

Bu sahih hadiste Peygamberimizﷺ şirkin ve sihrin yedi büyük günahtan olduğunu açıklıyor. Şirk, en büyük günahtır. Hadis Sihri şirkle aynı cümlede zikretmiştir;çünkü Resulﷺ sihri şirkle eşit tutar. Nitekim sihirbazlar, şeytanlara ibadet etmeden, şeytanların istediği biçimde onlara dua etmek, kurban kesmek, adak adamak ve buna benzer şeyleri yapmak suretiyle onlara yakınlaşmadan sihre ulaşamazlar.

Ebu Hureyre (ra)'tan nakille Nesai Şu hadisi rivayet etmiştir:

"*Kim düğümlere üflerse sihir yapmış olur. Kim de sihir yaparsa şirk koşmuş olur. Kim de kendisini koruması için nazarlık ve benzeri şeyler takarsa o taktığı şeye havale edilir. Allah'ın himayesinden çıkmış olur.*"[١٣]

Bu hadis Allah'u Teâla'nın Felak suresindeki şu ayetini açıklıyor:

"***…Ve düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden…*** "(Felak, ٤)

Müfessirler şöyle demiştir: Büyücüler, bir takım şirk kelimeleriyle düğümlere üfürürler, bunu yapmakla onlar şeytana yaklaşmaktadırlar. Onların bundan maksadı ise; insanlara eziyet vererek zulmetmektir.[١٤]

Eğer büyü yaptığı ispatlanmışsa, büyü yapan kişiye tövbe etmesi teklif edilir ve bu kişinin tövbesi kabul edilir mi yoksa tövbe etmesi istenmeden tüm hallerde öldürülür mü? Âlimler bu konuda ihtilafa düşmüşlerdir. Doğru olan ikincisidir; bu kişinin hayatta kalması İslam toplumu için zararlıdır. Çoğunlukla tövbesine itimat edilmez nitekim onun varlığı Müslümanlar için büyük bir tehlike oluşturur. Bu görüşü savunan âlimler, Peygamberimizinﷺsünnetine tabi olan Raşid Halifelerden ikincisi Hz. Ömer (ra)'ın tövbe etmeleri istenmeden büyücülerin öldürülmesi emri verdiğini delil gösterirler.[١٥]

Yine Tirmizi'nin şu rivayetini delil gösterirler; Cundub İbn Abdullah el-Beceli ya da Cundub El- Hayr El- Ezdi Merfu ve Mevkuf olarak şöyle söylemiştir:

---

١٢ Buhari, Vasaya, ٢٦١٥; Müslim, İman, ٨٩
١٣ Nesai, Tahrim Ed-Dem, ٤٠٧٩
١٤ İbn Cerîr-i Taberî, Camiü'l-Beyan 'an Te'vilü'l-Kur'an, ٢٤/٧٠٤ ; İbn Kesir Tefsiri, ٨/٥٢٦; Beğavi tefsiri, ٨/٥٩٦
١٥ Bu iş, Irbaz b. Sâriye hadisindeki Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in " size gereken, sünnetime ve doğru yolum üzerinde bulunan halifelerimin sünnetine sarılınız". Sözü üzerine meydana gelmiştir. Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV/١٢٦; Ebu Davud, Sünnet, ٤٦٠٧; Tirmizi, İlim, ٢٦٧٦. Tirmizi, hadisin hasen sahih olduğunu söylemiştir.

"*Sihirbazınhad cezası kılıçla öldürülmektir*" Bazı rivayetlere göre şöyledir: "*Sihirbazın had cezası kılıçla vurmaktır* " Âlimlere göre doğru olan Cundub'un belirttiğidir.[١٦]

Müminlerin annesi Hafsa(ra), kendisine büyü yapan cariyesinin, tevbe etmesini istemeden, öldürülmesini emrettiğini doğruladı. Bunun üzerine İmam Ahmet b. Hanbel büyücülerin tövbe etmeleri teklif edilmeden direk öldürülmeleri gerektiğini sahabelerden üç örnekle yani Hz. Ömer, Cundub ve Hafsa örnekleriyle sabitlendiğini söyler.

Zikrettiğimiz gibi büyücülere,falcılara ve kâhinlere gitmek, onlara danışmak, onları tasdiklemek caiz değildir. Büyücünün büyü yaptığı kendi itirafı ya da meşru bir kanıtla sabitlendiğinde tevbe etmesi teklif edilmeden direkt öldürülür.

Büyünün tedavisine gelince; meşru muskalarla ve faydalı mubah ilaçlarla tedavisi mümkündür.

Büyü tesirindeki kişi için en faydalı tedavi; üzerine üflenerek Fatiha, Ayet El-Kürsi, Araf, Yunus ve Taha surelerindeki sihir ayetlerinin okunmasıdır. Ayrıca Kafirun, İhlas, Felak ve Nas sureleri de okunur. Bu surelerin, Hz.Muhammed 'in ﷺ hastaların tedavisi için okuduğu şu meşhur duayla birlikte üç defa tekrarlanması müstehaptır:

"*Hastalığı sil, ey insanların Rabb 'i Şifâ ancak senin elindedir. Onu Senden başka kaldıracak yoktur*"[١٧]

Bu dua da üç defa tekrarlanır. Cebrail(as)'in Hz.Muhammed'e ﷺ söylediği şu dua da tatbik edilir:

"*Allah'ın ismiyle sana eziyet veren herşeyden sana okuyorum, her nefsin şerrinden yahut her hasetçinin nazarından Allah sana şifâ versin! Allah'ın ismiyle sana okuyorum*"[١٨]

Üç defa tekrarlanır. Bu kelimeler Allah'ın izniyle en faydalı tedavidir.

Yün, düğümlü ip ya da benzeri şeylerle büyü yapıldığı düşünülen, zararlı bir durumda büyü tesirindeki hastayı kurtarmak için şu meşru tılsımlı sözler (istiaze) sabah akşam ٣'er defa okunur:

...بكلمات الله التامات من شر ما خلق

"*Bir kimse bir yere iner de, sonra Allah'ın tam olan kelimeleriyle yarattıklarının şerrinden sığınırım, derse, o yerden gidinceye kadar ona hiç bir şey zarar vermez*"[١٩]

---

[١٦] Tirmizi, hadis tahricinin akabinde bunu söylemiştir. Tirmizi, Hudud, ١٤٦٠
[١٧] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Tıp, ٥٣٥١, ٥٤١٠; Müslim, Selam, ٢١٩١
[١٨] Müslim, Selam, ٢١٨٦
[١٩] Müslim, Zikir, Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧٠٨

Ayrıca, İhlas, Felak ve Nas sureleri sabah ve akşam üçer defa okunur. Namazlardan sonra ve yatmadan önce Ayet El-Kürsi okunur.

Şu duanın da sabah ve akşamları üçer defa okunması müstehaptır:

في الأرض و لا في السماء و هو السميع العليم

"*O'nun nam-ı celîlinin anıldığı yerde, ne arz ne de semadaki hiçbir şey insana zarar vermez. O işiten ve en iyi bilendir* "[٢٠]

Hz.Muhammed'den ﷺ aktarılan bütün bu dualar Allah'a hüsnü zan ve iman ile tatbik

edildiğinde, sebeplerin sebebi olan Rabbimiz eğer isterse kişi şifa bulur. Muhakkak İstiazeler ve ilaçlar vasıtadır, şifayı veren Allah dır.Allah'ın tek başına, başka bir sebep olmadan şafi olduğuna inanılmalıdır. Lakin Allah dilerse bu araçların fayda verdiğine inanılır. Allah'ın herşeyde yüce hikmeti vardır. O Allah ki herşeye kadirdir, herşeyi bilir. Verirse kimse mani olamaz, mani olursa kimse vermez,verdiği hüküm karşısında kimse duramaz. Mülk onundur, hamd onadır, o herşeye kadirdir. O Subhanallahu -Teâla başarının kaynağıdır.

[٢٠] Ebu Davud, Edep, ٥٠٨٨; Tirmizi, Dua, ٣٣٨٨. Tirmizi, hadisin hasen sahih olduğunu söylemiştir.

KABE DUVARINA, ÖRTÜSÜNE DOKUNMANIN (EL SÜRMENİN) HÜKMÜ[٢١]

Soru: Kabe duvarına, örtüsüne, İbrahim makamına ve Hacerül- Esved taşına el sürmenin hükmü nedir?

Cevap: Bunlar bidat hükmündedir, caiz değildir çünkü Hz.Muhammedﷺ bunları yapmamıştır.

Peygamberimizﷺ şöyle buyuruyor:

"*Her kim bizim şu dinimizde ondan olmayan bir şey icad ederse o (icad) merdüddur*"[٢٢]
"*Her kim bizde olmayan bir şey yaparsa o iş reddolunur*"[٢٣]

"*...Dinde yeri olmayan fakat dindenmiş gibi gösterilmeye çalışan şeyleren sakınıp uzak durunuz çünkü onlar sapıklıktır.*"[٢٤]

Eğer kişi Kâbe'nin örtüsü ve duvarından bereket geleceğini düşünerek onlara dokunmayı amaçlarsa, bu en büyük şirktir. Kul, onları Allah'ın mübarek kıldığını, bu duvar ve örtüyü öpmenin meşru olduğunu zannederse, bütün bunlar bidattır. Yalnız bunları bereket talep ederek yaparsa o zaman en büyük şirki işlemiş olur. *-Allah'tan afiyet dileriz.-*

Yalnız Hacerül-Esved taşını öpmek teşri(izin verilmiştir) edilmiştir. Bu Peygamberimizin ﷺ yapmış olduğu bir sünnettir, Peygamberimizﷺ onu öper ve eliyle ona dokunarak şöyle derdi: بسم الله والله أكبر

Yalnız Ömer (ra) Hacerül- Esved taşını öperek şöyle dedi:

"*Ben çok iyi biliyorum ki, sen zarar veremez, menfaat veremez bir taş parçasısın. Eğer Peygamber'in seni öptüğünü görmeseydim, seni öpmezdim* "[٢٥]

Biz Hz.Muhammed'iﷺ örnek alarak onu öpüyoruz. Yine onu örnek alarak Hacerül-Esved'den bereket beklemiyoruz.

Peygamberimiz ﷺşöyle buyuruyor:

---

[٢١] Şüveyir tarafından toplanan *Fetava Nur Ali El-Derbi*, kitap ١, bölüm ٥١٨
[٢٢] Buhari, ٦٩١٧, ٦٩١٨; Müslim, El-Akdıye, ١٧١٨
[٢٣] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Sulh, ٢٥٥٠; Müslim, El-Akdıye, ١٧١٨
[٢٤] Ebu Davud, Sünnet, ٤٦٠٧; Tirmizi, İlim, ٢٦٧٦. Tirmizi hadisin sahih olduğunu söylemiştir
[٢٥] Buhari, Hac, ١٥٢٠; Müslim, Hac, ١٢٧٠

"*Hac ile ilgili ibadetlerinizi benden alınız*"[٢٦]

"*Namazı ben nasıl kılıyorsam siz de öylece kılınız* "[٢٧]

Biz Peygamberimizinﷺ örneğindeki ve sünnetindeki gibi o nasıl namaz kıldıysa öyle namaz kılar, o nasıl Hac yaptıysa öyle Hac yaparız. Ne İbrahim makamına, ne duvarlara, ne pencerelere, ne de örtüye dokunmayız. Bunların hepsi asılsız ve bidattır. Yalnız kişi Kabeden bir şey talep etmeden, onu kutsamadan aksine Kabenin kapısında Allah'a teslim olmak maksadıyla ona yönelirse, köşe ve kapı arasındaki Mültezim'de durmak ibadettir. Aynı şekilde Peygamberimizinﷺ yaptığı gibi göğsünü yaslamak ve ellerini koymak suretiyle kabeyi ve çevresini bu şekilde tavaf ederse bunda bir sakınca yoktur. Bu Allah'a ibadet ve yakınlaşma kapılarından biridir.

[٢٦] Müslim, Hac, ١٢٩٧
[٢٧] Buhari, Ezan, ١٨

ABDESTİN VASFI[٢٨]

Abdest, namazın geçerliliği için olmazsa olmaz şartıdır.

Allah şöyle buyuruyor:

"*Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi, başlarınızı meshedip, topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın…..*"(Maide,٦)Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyuruyor:

"*Hiç bir namaz taharetsiz kabul olunmaz*"[٢٩]

"*Kendisinde hades meydana gelen kimsenin namazı, o kimse abdest almadıkça kabul olunmaz*"[٣٠]

Abdestin gereklerine gelince öncelikle; dışkı ve idrarla kirlenmiş bölge su ile en az üç kere taharetlenir ya da süt, taş ve mendil yardımı ile en az üç kere bölge dışkı ve idrardan tamamen arınacak şekilde silinir. Böylece iki bölge de dışkı ve idrardan hiçbir şey kalmayacak şekilde temizlenmiştir. Sonra abdeste başlanır:

١- Bemele çekmek; Meşru olan(şer-i) abdeste besmele بسم الله ile başlamaktır. Bütün ilim ehli abdeste besmele ile başlanacağı üzerinde görüş bildirir.

٢- Elleri üç defa yıkamak en efdalidir.

٣- Üç kez ağız çalkalanır ve burna su verilip yıkanır.

[٢٨] Şeyh Abdulaziz b. Baz hazretleri, *Mecmu' Fetava* kitabı, c. XI, ٢١-٢٤
[٢٩] Müslim, Tahare , ٢٢٤
[٣٠] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, el-vudu', ١٣٥; Müslim, Tahare, ٢٢٥

٤- Yüz, saç bitiminden, alından başlayarak çene altına, şakaklara kadar üç kez yıkanır.

٥- Kollar, parmaklardan başlayarak dirseklere kadar önce sağ sonra sol olacak şekilde yıkanır. Kadın da erkek de böyle yapar.

٦- Kadın da erkek de başa ve kulaklara mesh verir.

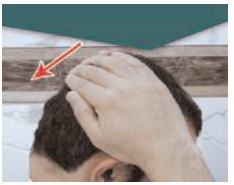

٧- Önce sağ sonra sol ayak bileklerle birlikte iyice yıkanır.

Ağız, burun, yüz, eller ve ayakları üçer defa yıkamak, başı ve kulakları bir defa mesh etmek sünnettir. Yüz, eller ve ayaklar birer ya da ikişer defa da yıkanırsa bu yeterlidir. Yalnız üçer defa yıkamak eftaldir. Hz.Muhammed'in ﷺ bazen birer bazen ikişer bazen üçer defa yıkayarak abdest aldığı sabittir.

Hamdolsun Efendimizin bu konuyla ilgili uygulama farklılıkları bir Rahmettir. Bütün uzuvların tarif edildiği biçimde birer defa yıkanması vacip, ikişer defa yıkarmasımüstehap, üçer defa yıkarması ise efdaldir. Böylece abdest biter sonra şöyle denir: ”

رسوله اللهم اجعلني من التوابين و اجعلني من المتطهرينأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له و أشهد أن محمدا عبده و

"*Ben Allah'tan başka ilâh olmadığına; Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna şehadet ederim.*"

Peygamberimiz ﷺ Ashabına(ra) bu şekilde öğretmiştir. Müslim'in Sahih'inde rivayet ettiğine göre Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*Eğer sizden biriniz abdest alır, onu yerli yerince yapar, yahut tas-tamam icra eder de sonra : "Ben Allah'tan başka ilâh olmadığına; Muhammed'in Allah'ın kulu ve resulü olduğuna şehadet ederim." derse o kimseye cennetin sekiz kapısı (birden) açılır. Onların hangisinden dilerse ondan girer*"[٣١]

ve Tirmizi hadisin sıhhat derecesinin hasen olduğunu öyleyerek duanın sonuna şunu ekler :

"*Allahım bizi tevbe denlerden ve temizlerden eyle*"[٣٢]

Erkek ve kadın abdestten sonra bu duayı banyodışında okur. Meşru olan(şer-i) abdest bu şekilde tanımlanır. Abdest Hz.Muhammed'in ﷺ buyurduğu gibi namazın anahtarıdır:

"*Namazın anahtarı, temizlik (abdest-teyemmüm) dir. Girişi, tekbir almak; çıkışı selâm vermektir*"[٣٣]

[٣١] Müslim, Tahare, ٢٣٤
[٣٢] Tirmizi, Tahare, ٥٥
[٣٣] Ebu Davud, Tahare, ٦١; Tirmizi, Tahare, ٣

EZAN OKUNURKEN VE EZANDAN SONRA OKUNMASI MEŞRU OLAN(TAVSİYE EDİLEN) ZİKİR VE DUALAR[٣٤]

١- Ebu Said El –Hudri(ra)'tan rivayet edildiğine göre Resulullahﷺşöyle buyurdu:

"*Ezanı İşittiğiniz zaman siz de müezzinin dediğini deyin*"[٣٥]

hadis muttefekun aleyhtir.

٢- Cabir İbn Abdullah(ra)'tan rivayetle Resulullahﷺ şöyle buyurmuştur*:*

"*Kim ezanı işittiği zaman: Ey şu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın rabbi Allahım! Muhammed'e vesîleyi ve fazîleti ver. Onu, kendisine vaadettiğin makâm-ı mahmûda ulaştır, diye dua ederse, kıyamet gününde o kimseye şefâatim vâcip olur.*"[٣٦]

Beyhaki hasen bir isnatla bu duanın sonuna şunu eklemiştir:[٣٧]

انك لا تخلف الميعاد

٣- Said İbn Ebu Vakkas(ra)'ta rivayetle Resulullahﷺ şöyle buyurmuştur:

"Kim ezanı işittiği zaman;

اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقَائِمَةِ ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ

Ey şu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın rabbi Allahım! Muhammed'e vesîleyi ve fazîleti ver. Onu, kendisine vaadettiğin makâm-ı mahmûda ulaştır.diye dua ederse, kıyamet gününde o kimseye şefâatim vâcip olur."[٣٨]

٤- Ömer İbn El-Hattab (ra) Resulullah'ınﷺ şöyle söylediğini rivayet etmiştir:

"*Müezzin 'Allahûekber, Allahûekber' dediği vakit sizden biriniz 'Allahûekber Allahûekber' der: Sonra Müezzin 'Eşhedû enlâ ilahe illallah' dediği vakit oda' Eşhedû enlâ ilahe İllallah' derse sonra Müezzin 'Eşhedû enne Muhammeden Resûlüllah' dediği vakit oda 'Eşhedû enne Muhammeden Resûlüllah' der; müezzin 'Hayyealessalah' dediği vakit oda 'lâ havle velâkuvvete illâ billâh' der; sonra müezzin 'Hayye ales'salâh dediği vakit oda 'lahavle velâkuvvete illâ billâh' derse; sonra 'Allâhûekber*

---

[٣٤] Mecmu' Fetava ve Makalatü Mütenevvia, ٢٦/٤٧
[٣٥] Buhari, Ezan ٥٨٦; Müslim, Sala, ٣٨٣
[٣٦] Buhari, Sala, ٥٨٩
[٣٧] Beyhaki, Sünen-i Kübra, I.٤١٠،١٧٩٠
[٣٨] Müslim, Sala, ٣٨٦

Allâhûekber' dediğinde oda 'Allahû Ekber, Allahü ekber' derse; sonra müezzin 'lâ ilahe illallah' dediği vakit oda bütün kalbiyle.' lâ ilâheillâllah' derse cennete girer"[٣٩]

٥- Abdullah İbn Ömer(ra) ve İbn El-As(ra) hz.Muhammed'in ﷺ şöyle dediğini duydular:

"*Müezzini işittiğiniz vakit siz de onun dediğini deyin. Sonra bana salavât getirin. Çünkü her kim bana bir defa salavat getirirse, Allah ona o salâvat sebebiyle on defa salât eyler. Sonra Allah'tan benim için vesileyi isteyin. Zira vesile cennette bir makamdır ki Allah'ın kullarından yalnız bir tanesine lâyıktır. Umarımki; o bir kişi de ben olayım. İmdi her kim benim için vesileyi isterse ona şefaatim vâcib olur*"[٤٠]

[٣٩] Müslim, Sala, ٣٨٥
[٤٠] Müslim, Sala, ٣٨٤

MESCİDE GİRERKEN VE ÇIKARKEN YAPILMASI TAVSİYE EDİLEN ŞEYLER

١- Ebu Hamid(ra) ya da Ebu Esid(ra)'tan rivayetle Resulullahﷺ şöyle buyurmuştur:

"*Biriniz mescide girdiği vakit: Yâ Rabbî! Bana, rahmet kapılarını aç! desin, Çıktığı vakit de Yâ Rabbî! Ben, senden fadlını dilerim, desin*"[٤١]

٢- Abdullah İbn Ömer(ra) ve İbn El-As(ra)'tan rivayetle Hz.Muhammed ﷺ mescide girerken şöyle söylerdi:

"*Lanetlenmiş şeytandan, ulu Allah'a, O'nun kerîm zâtına ve kadîm kuvvet ve galebesine sığınırım*"[٤٢]

Ebu Davud hasen bir isnadla rivayet etmiştir.

٣- Ebu Hureyre(ra)'tan rivayetle Hz.Muhammedﷺ şöyle buyurmuştur:

"*Biriniz mescide girdiği zaman Peygamber'eﷺ selâm etsin ve şöyle desin: Allahım! Bana rahmetinin kapılarını aç ve çıktığı zamanda Peygamber'eﷺ selâm etsin ve şöyle desin: Allahım! Beni, şeytanı racim'den koru* "[٤٣]

İbn Mace sahih bir isnatla rivayet etmiştir.

[٤١] Müslim, Sala, ٧١٣; Ebu Davud, Sala, ٤٦٥
[٤٢] Ebu Davud, Sala, ٤٦٦
[٤٣] İbn Mace, Mesacid ve Cemaat, ٧٧٣

RASULULLAH'IN ﷺ NAMAZININ VASFI[٤٤]

Bir olan Allah'a hamdolsun. Onun kulu ve elçisi olan Peygamberimiz Muhammed ﷺ ve ashabına salat ve selam olsun.

Şimdi bahsedeceğimiz özet bilgiler Rasulullah'ınﷺnamazının vasfının beyanıdır.Bu bilgileri, Efendimizi örnek almaları adınabütün Müslümanlara sunmayı arzuladık. Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"*Namazı ben nasıl kılıyorsam siz de öylece kılınız*"[٤٥]

Bu hadisin açıklaması şöyledir:

١- Abdestin hakkını vermek; Allah'ın emrettiği gibi abdest almaktır. Kur'an'da Allah nasıl abdest alınacağını şöyle tarif etmiştir:

"Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi, başlarınızı meshedip, topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın." (Maide,٦)

Peygamberimiz ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*Hiç bir namaz taharetsiz kabul olunmaz*".[٤٦]

Namazı kötü kılanlar için Peygamberimiz ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*Namaza kalktığın vakit güzelce abdest al*"[٤٧]

٢-Namaz kılan kişi, nerede olursa olsun, farz veya nafile, kılmayı istediği namaz için kalbiyle niyet ederek tüm bedeniyle kıbleye yani Kâbe'ye yönelir. Kişinin niyeti diliyle söylememesi eftaldir. Çünkü niyeti dil ile söylemek yeterli değildir.Hz.Muhammed ﷺ ve Ashap niyeti dil ile söylememişlerdir. İmamla ya da tek başına olsun namaz kılarken kişi yöneldiği tarafa bir engel koyabilir. Bazı istisnalar dışında Kâbe'ye yönelmek namazın şartıdır. Bu istisnalar ilim ehlinin kitaplarında ele alınmıştır.

---

[٤٤] Şeyh Abdulaziz b. Baz hazretleri , Mecmu' Fetava c. XI,١٠-١٧

[٤٥] Buhari, Ezan, ٦٠٥

[٤٦] Hadisin tahrici daha önceki sayfalarda geçmiştir.

[٤٧] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Sıfat'ül-Sala, ٧٢٤; Müslim, Sala, ٣٩٧

٣-Secdeye bakarak yüksek sesle tekbir getirilir.

٤-Tekbir getirilirken eller,omuz ya da kulak hizasına, *-avuçlar kıbleye dönük biçimde-* kaldırılır.

٥-Hz.Muhammed'e ﷺ istinaden sağ el sol el üzerinde bağlanır.

٦-Başlangıç duası olarak şu duanın okunması sünnettir:

اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

"Yâ Allah, benimle, günâhlarım arasını, doğu ile batı arasını uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır. Yâ Allah, beyaz kumaş kirden temizlendiği gibi, beni günâhlardan temizle. Yâ Allah, -geçmiş-günâhlarımı da su ile, kar ile, dolu İle tertemiz yıka"[٤٨] ya da *"Allah'ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur"*[٤٩]

Eğer Peygamberimizin ﷺ başka açılış dualarından da okunursa bunda bir sakınca yoktur. Bu dualarda çeşitlilik en güzelidir. Bu çeşitlilik Peygamberimizi tümüyle örnek almaktır.

Peygamberimizin ﷺ buyurduğu üzere:

"Fatihatü'l - Kitabı okumayanın namazı yoktur"[٥٠]

Euzu Besmele çekilip Fatiha suresi okunur.

Sonra yüksek sesle *'Âmin'* denir. Ardından Kur-an'ı Kerim'den bir sure okunur.

---

[٤٨] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Sala, ٧١١; Müslim, Mesacid, ٥٩٨

[٤٩] Bu lafız Ebu Said el-hudri'den merfu olarak gelmiştir, Ebu Davud, Sala, ٧٧٥-٧٧٦; Müslim ise Sahih'inde bu lafzı Ömer b.Hattap'tan mevkuf olarak rivayet etmiştir, Müslim, Sala, ٣٩٩

[٥٠] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Ezan, ٧٢٣; Müslim, Sala, ٣٩٤

٧- Eller omuz ya da kulak hizasına kaldırılarak tekbir getirilir ve rükuya gidilir. Eller, dizlere parmaklar açık biçimde konmalı ve baş sırtla aynı hizada olmalıdır. Rukuda sükûnete erip: سبحان ربي العظيم *'Subhane rabbiyel azim'* denir. Bu en az üç defa tekrar edilir. Bununla beraber şu duanın da söylenmesi müstehaptır:

سبحانك اللهم ربنا وبحمدك اللهم اغفرلي

'Subhaneke Allahumme Rabbena ve bihamdike Allahumme iğfirli'

٨- سمع الله لمن حمده' *"semiallahu limen hamide"*diyerek eller omuz ya da kulak hizasına kaldırılıp rükûdan kalkılır. İster, imam olsun ister tek başına kılıyor olsun kıyamda şu duayı okur:

ربنا و لك الحمد حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه ملء السماوات وملء الأرض وملء ما بينهما وملء ما شئت من شيء بعد

Eğer kişi cemaatle namaz kılıyorsa, kıyamda: ' ربنا ولك الحمد' der ve isterse devamını da getirir. İster imam ister cemaatten olsun, Vail İbn Hacer(ra) ve Sehl İbn Saad(ra)'tan rivayetle[٥١] Peygamberimizden ﷺ sabitle ellerini rükûdan önceki kıyamda yaptığı gibi göğsü üzerinde bağlaması müstehaptır.

٩-Tekbir getirilerek secdeye gidilir, zor gelmeyecekse dizler ellerden önce yere konur. Bunu yapmak zor geliyorsa dizlerden önce eller yere konabilir. El parmakları birbirine bitişik olarak, ayak ve el parmakları kıbleye yönelmiş biçimde secdeye gidilir. Yani kişi yedi uzuv; burunla beraber alın, eller, dizler ve ayak parmakları üzerinde secde eder. Secdede 'سبحان ربي الأعلى' *"subhane Rabbiyel Ala"* denir. Bu en az üç kere tekrarlanır. Bununla beraber 'سبحانك اللهم ربنا وبحمدك اللهم اغفر لي' *"subhaneke allahumme Rabbena ve bihamdike allhumme ığfirli"* de denir.Hz.Muhammed'in ﷺ buyurduğu üzere secde de duayı çoğaltılabilir

[٥١] Müslim, Sala, ٤٠١; Buhari, Ezan, ٧٤٠

Hz.Muhammedﷺ şöyle buyurmuştur:

" *Rükû da Allah Teâlâ'yı ta'zim edin secdede ise duâ etmeye çalışın! Zira secde halinde duanızın müstecâb olması pek me'mûldür*"[٥٢]

İster farz ister nafile namaz olsun secde de dua edip Rabbinden bu dünya ve ahiret için hayır isteyebilir. Ayrıca kişi secdedeykenPeygamberimizinﷺbuyurduğu üzere kollarını yan, karın ve bacaklarından uzaklaştırmalı ve kollarını yerden kaldırmalıdır. Hz.Muhammedﷺşöyle buyurmuştur:

"*Secdede itidâl üzere bulununuz. Hiç biriniz kollarını (secde esnasında) köpeğin kolunu yayması gibi yaymasın*"[٥٣]

١٠-Secdeden tekbir getirilerek kalkılır, sağ ayak yana çıkarılıp sol ayak üzerine oturulur, eller dizlere konur ve su dua okunur:

'رب اغفر لي وارحمني واهدني وارزقني وعافني واجبرني'

Bu şekilde bir süre oturulur.

١١-Tekbir getirilerek ikinci secdeye gidilir. Birinci secdede yapılanlar tekrarlanır.

١٢-Tekbir getirilerek ikinci secdeden kalkılır ve iki secde arasında oturulduğu gibi biraz oturulur buna istirahat oturuşu denir. Bu oturuş müstehaptır eğer terkedilirse bir sakınca yoktur. Herhangi bir zikir ve dua yapılmaz. Sonra dizlere dayanarak eğer zor gelirse ellere dayanarak ikinci rekâta kalkılır. Sonra Fatiha okunur ve birinci rekâttaki gibi Kur'an'dan bir sure okunur.

١٣-Sabah namazı, Cuma namazı ve Bayram namazı gibi iki rekâtlık bir namazsa ikinci secdeden sonra sol ayak üzerine oturulur ve sağ ayak yana çıkarılır. Sağ el sağ bacak üzerinde işaret parmağı hariç tüm parmaklar bacağı kavrayıp işaret parmağı ile tevhid işareti yapılır ya da serçe ve yüzük parmağı bitişik, baş ve orta parmaklar birleştirilip işaret parmağıyla tevhid işareti yapılabilir. Böylece Peygamberimizin ﷺ yaptığı sabit bir sünneti yapmakla güzel bir iş yapmış olur. Bazen birini bazen diğerini yapması eftaldir. Sol el de sol bacak üzerine konur. Sonra bu oturuşta teşehhüd okunur:

[٥٢] Müslim, Sala, ٤٧٩

[٥٣] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Sıfat'ül-Sala, ٧٨٨; Müslim, Sala, ٤٩٣

اَلتَّحِيَّاتُ لله وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ؛اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ الله وَبَرَكَاتُهُ؛ اَلسَّلاَمُ عَلَيْنَا

وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالِحِينَ؛ اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلهَ اِلاَّ اللهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُه

"Her türlü hürmet, salavât (dua) ve bütün iyilikler Allâh-ü Te'âlâ'ya mahsustur. Ey Nebî! Allah'ın selâm, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun. Selâm, bizim ve Allah'ın sâlih (doğru hareket eden) kullarının üzerine olsun. Şahâdet ederim ki, Allâh-ü Te'âlâ birdir ve yine şahâdet ederim ki, Muhammed (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) O'nun kulu ve Rasûlüdür. "[٥٤]

Sonra şu dua okunur :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"Ey Allah'ım! İbrahim'e rahmet eylediğin ve İbrahim'in aline (kendisine tabi olanlara) da rahmet eylediğin gibi Muhammed'e de rahmet eyle ve Muhammed'in âline (kendisine tabi olanlara) da rahmet eyle. Şüphesiz Sen çok hamde layık ve çok yüce şana sahipsin.Ey Allah'ım! İbrahime bereket indirdiğin ve İbrahim'in âline de bereket indirdiğin gibi, Muhammed'e de bereket indir ve Muhammed'in âline de bereket indir. Şüphesiz Sen çok hamde layık ve çok yüce şana sahipsin."[٥٥]

Şu dört şeyden Allah'a sığınılarak şöyle söylenir: "

اللهم إني أعوذ بك من عذاب جهنم و من عذاب القبر ومن فتنة المحيا والممات و من فتنة المسيح الدجال

"Allahım, cehennem azabından, kabir azabından, dirilerin, ölülerin ve Mesih Deccalin fitnesinden sana sığınırım."

Sonra tercihe göre bu dünya ve ahiret hayrı için dua edilir. Anne babaya ve diğer Müslümanlar için dua edilebilir. Hz.Muhammed'in ﷺ sözlerine göre ister farz ister nafile olsun bu şekilde dua edilir. İbn-i Mesud'tan rivayetle ona şöyle öğretti : "*Beğendiğin bir duayı seçip onunla dua et*" [٥٦]

Başka bir rivayet lafzı da şöyledir:

"*Dilediğin mesele hakkında dua et*"[٥٧]

Bu, kula dünyada ve ahirette fayda verecek herşeyi kapsar. Sonra sağa selam verilip

---

[٥٤] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Sala, ٧٩٧; Müslim, Sala, ٤٠٢

[٥٥] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, el-enbiya, ٣٣٧٩; Müslim, Sala, ٤٠٦

[٥٦] Ebu Davud, Sala, ٩٦٧

[٥٧] Müslim'in Sahihinde, Abdullah b. Mes'ud rivayetiyle, teşehhüd sığasıyla bu hadisin tahrici geçmiştir

السلام عليكم ورحمة الله“*Esselamu aleyküm ve rahmetullah*”sola selam verilip السلام عليكم ورحمة الله denir.

١٤-Namaz akşam namazı gibi üç rekât ya da öğlen, ikindi ve yatsı namazı gibi dört rekâtlık bir namazsa yukarıda zikredildiği gibi Ettehiyyatü, Salli -Barik okunur sonra kalkılır. Dizlere dayanarak doğrulunur. Eller omuz hizasına kaldırılıp *'Allahu Ekber'*denir ve daha önce yapıldığı gibi eller göğüste bağlanır. Bu rekâtta sadece Fatiha okunur. Öğle namazının üçüncü ve dördüncü rekâtında bazen Fatiha'dan sonra bir sure okunursa, Ebi Said(ra)'tan rivayet edilen bir hadiste Hz.Muhammed'in ﷺ bunu yaptığına dair delil sabit olduğundan bunda bir sakınca yoktur.

Birinci tahiyatta, Ettehiyyatü'den sonra Salli -Barik dualarını okumazsa da bunda bir sakınca yoktur; çünkü onları okumak müstehaptır vacip değildir. Sonra akşam namazının üçüncü rekâtından, öğle, ikindi ve yatsı namazlarının dördüncü rekâtından sonra (tahiyyata) oturulur, iki rekâtlık namazda yapıldığı gibi yapılıp önce sağa sonra sola selam verilir.

Üç defa istiğfar çekilip şöyle söylenir:

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ وَمِنْكَ السَّلامُ ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالإِكْرَام

Allah'ım, selâm sensin; selâmet de ancak sendendir. Mübareksin. Ey Celâl ve İkram sahibi![٥٨]

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

"Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'nadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah'ım! Verdiğine mani olabilecek, verme-diğini de verebilecek kimse yoktur. İtibar sahibinin iti-barı senin katında kendisine hiçbir fayda vermez"[٥٩]

لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللهِ ، لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَلا نَعْبُدُ إِلا إِيَّاهُ ، لَهُ النِّعْمَةُ ، وَلَهُ الْفَضْلُ ، وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ ، لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَلا نَعْبُدُ إِلا إِيَّاهُ ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُون

"Allah'dan başka hiçbir ilâh yokdur. Yalnız o vardır; şeriki yokdur; mülk onundur. Hamd de ona mahsûsdur. Hem o her şey'e kaadirdir. Güç ve kuvvet ancak Allah'a

[٥٨] Müslim, Mesacid, ٥٩١-٥٩٢
[٥٩] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Sıfat'ül-Sala, ٧٠٧; Müslim, Mesacid, ٥٩٣

mahsûsdur. Allah'dan başka hiç bir ilâh yokdur; biz de ancak ona ibâdet ederiz; nimet onun; fazilet onun, güzel sena da onundur. Kâfirler patlasa da dînde samîmi olarak Allah'dan başka ilâh yoktur"[٦٠]

تصبح الله ثلاثا وثلاثين والحمد لله كذلك ، والله أكبر كذلك ، وتمام المائة لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير

"*Her namazdan sonra otuzüç kere tesbîh, tekbîr ve tahmîd edersiniz. Ve yüz defa ;Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'nadır. O, her şeye gücü yetendir.*"[٦١]

Bütün namazlardan sonra İhlas, Felak, Nas ve Ayetel Kürsü okunur.

Sabah ve Akşam namazından sonra bu üç surenin (İhlas, Felak ve Nas) üçer defa tekrar edilmesi müstehaptır. Bununla ilgili Rasulullah'dan ﷺ hadis rivayeti varid olmuştur.[٦٢]Sabah ve Akşam namazlarından sonra Hz.Muhammed'in ﷺ yaptığı sabit olan şu duanın da on kere tekrarlanması müstehaptır:

لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك و له الجمد يحيى و يميت وهو على كل شيء قدير

"*Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, Hamd onadır. O, her şeye gücü yetendir.*"

Musalli, imamsa üç defa istiğfar çektikten sonra yüzünü cemaate döner

اللّهُمّ أَنْتَ السّلاَمُ...[٦٣]

der.

Sonra bahsettiğimiz dualar okunur. Bunlar üzerine Peygamberimizin ﷺ çokça hadisi vardır. Müslim Sahihinde Ayşe(ra)'tan rivayet edilen bir hadis bunlardan biridir. [٦٤]bütün bu zikirler sünnettir; farz değildir.

Müslüman erkek ve kadınlara, öğle namazından önce dört, sonra iki rekât, akşam namazından sonra iki rekât, yatsı namazından sonra iki rekât ve sabah namazından önce iki rekâtnamaz kılmaları sünnettir. Toplamda on iki olan bu rekâtlara Revatib denir.

---

٦٠ Müslim, Mesacid, ٥٩٤
٦١Müslim, Mesacid, ٥٩٥
٦٢ Hadis, Abdullah bin Hubeyb'den rivayet edilmiştir, *Ezkari's-Sabah ve'l-Mesa* bölümünde bu hadisin tahrici gelecektir, ٤
٦٣ Bu rivayet daha önce geçmiştir. ٥٩٢
٦٤ İktıbas min tuhfetü'l- ihvan ,١٣; Mecmu' Fetava ve Makalat Mütenevvia, ١١/١٨٨, ٢٦/٢٤

Çünkü Hz.Muhammed ﷺmukim iken bu rekâtları muhafaza ederdi. Ama seferdeyken Sabah namazı sünneti ve vitr hariç bu sünnet namazlarını terkederdi.

Hz.Muhammed ﷺ sabah namazı sünneti ve vitri mukim iken ve seferdeyken mutlaka muhafaza ederdi. Bu sünnetleri (Revatib) ve vitr namazını evde kılmak eftaldir. Mescidde kılınırsa da bir sakınca yoktur. Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyuruyor:

"*Yalnız farz namaz müstesna; kişinin en hayırlı namazı evinde kıldığı namazdır*"[٦٥]Peygamberimizin ﷺ buyurduğu üzere bu on iki rekât namazı(sünnetleri) muhafaza etmek cennete giriş sebeblerindendir:

"*Her kim günle, gecede oniki rek'ât namaz kılarsa, o namazlar sebebi ile kendisine cennette bir ev binâ edilir*"[٦٦]

İkindiden önce dört rekât, akşamdan önce iki rekât ve yatsıdan önce iki rekât kılınması müstehaptır. Çünkü Peygamberimizin ﷺ bunları kıldığına dair delil vardır. Öğle namazından önce dört ve sonrasında dört rekât sünnet kılınırsa Hz.Muhammed'in ﷺ buyurduğu üzere güzel amel edilmiş olur:

"*Kim öğle namazının farzından önce dört farzından sonra da dört rekât namaz kılarsa Allah Cehennem'i o kimseye haram kılar.*"[٦٧]

Ahmed b. Hanbel, Ummu Habibe(ra)'tan sahih bir isnatla nakletmiştir.

Hadisin manası şöyledir: Hz.Peygamber öğlen namazının farzından sonra iki rekât sünnet namazı kılmıştır. Nitekim öğe namazının sünnetleri öncesinde dört sonrasında ise iki rekât şeklindedir. Bu iki rekâttan sonra tekrardan iki rekât kılınması durumunda Ummu Habibe(ra)'tan rivayet olan hadiste belirtilen şey hâsıl olur.

Tevfik Allah'tan. Salat ve Selam Rasulümüz Hz. Muhammed'in, Alinin ve Ashabının üzerine olsun.

---

[٦٥] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, İmam ve'l cemaa, ٦٩٧; Müslim, Sala, ٧٨١
[٦٦] Müslim, Sala, ٧٢٨
[٦٧] Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. VI, ٢٣٦; Ebu Davud, Sala, ١٢٦٩; Tirmizi, Sala, ٤٢٧. Tirmizi hadisin hasen olduğunu söylemiştir; Nesai, Kıyam el-leyl ve tatavvu' en-nehar, ١٧١٥; İbn mace, ikameti's-sala, ١١٦٠

CENAZE NAMAZININ VASFI[٦٨]

Soru: Beş kişinin cenaze namazı bir namazda kılınırsa, her cenaze için sevap(kırat) kazanılır mı yoksa namaz adedince mi sevap(kırat) kazanılır?

Cevap: Her cenaze adedince sevap(kırat) kazanmasını dileriz. Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyuruyor:

"*Her kim bir cenazenin namazını kılarda arkasından gitmezse o kimseye bir kîrât arkasından giderse iki kîrât (sevap) vardır. Bu iki kırat nedir? diye soranlar oldu; Resûlüllahﷺ :Küçüğü Uhut dağı kadardır. Buyurdular*"[٦٩]

Bu mana üzere gelen hadislerden hepsi sevapların(kıratların) cenaze adedince arttığına delalet eder. Kim bir cenazenin namazını kılarsa ona bir sevap(kırat) yazılır.

Kim cenazeyi defnedilene kadar takip ederse ona bir sevap(kırat) yazılır. Kim cenazenin hem namazını kılıp hem de cenazeye defin işlemi bitene kadar eşlik ederse ona iki sevap(kırat) yazılır. Bu, Allah'ın kullarına lütfu, varlığı ve cömertliğinden ileri gelir. Hamd ve şükür onadır. Ondan başka İlah ve Rab yoktur. Başarı Alah'tandır.

Soru: Ölünün namazı nasıl kılınır? Ayrıntıları nelerdir? Cenaze namazı için abdest şart mıdır?[٧٠]

Cevap: Cenaze namazı, namazdır ve onun için abdest şarttır. Çünkü Rasulullahﷺ cenaze namazını şöyle açıkladı; Namazın içinde İstiftah, Tekbir ve Teslim vardır. Namaz için Taharet vaciptir.

Namazda Fatiha okumak, ölüiçin dua etmek, aynı zamanda salavat getirmek de vaciptir. Kim Taharetsiz(abdestsiz) namaz kılarsa namazı olmaz.

Cenaze namazının kılınışı:

١-Öncelikle tekbirgetirilir. Sonra Fatiha okunur ardından bir zanlı sure okunur.

[٦٨] Şeyh b. Baz hazretlerinin ed-da've dergisinde neşredilen fetvaları. Sayı ١٦٦٠, cemad'il-ahira ٤, hicri ١٤١٩ ve bu kısım Mecmu' Fetava ve Makalat Mütenevvia kitabında da mevcuttur ١٣/١٣٦-١٣٧

[٦٩] Müslim, Cenaiz, ٩٤٦

[٧٠] Bkz. Fetava islamiyye,٢/٢٦, toplayan ve düzenleyen: Muhammed el-müsned ve Şeyh b.Baz hazretlerinin ümmetin geneli için mühim dersler, ١٨.ders; cenazenin hazırlığı ve namazının kılınışı dersi; Mecmu' Fetava ve Makalat Mütenevvia kitabı ١٣/١٤١, ٣/٢٩٦.

٢-Sonra ikinci kez tekbir getirilir, ardından Hz.Muhammed'e ﷺ salavat okunur. Meşhur El-Salatu İbrahimiyye:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"*Ey Allah'ım! İbrahim'e rahmet eylediğin ve İbrahim'in aline (kendisine tabi olanlara) da rahmet eylediğin gibi Muhammed'e de rahmet eyle ve Muhammed'in âline (kendisine tabi olanlara) da rahmet eyle. Şüphesiz Sen çok hamde layık ve çok yüce şana sahipsin. Ey Allah'ım! İbrahime bereket indirdiğin ve İbrahim'in âline de bereket indirdiğin gibi, Muhammed'e de bereket indir ve Muhammed'in âline de bereket indir. Şüphesiz Sen çok hamde layık ve çok yüce şana sahipsin.*"[٧١]

٣-Sonra üçüncü kez tekbir getirilir ve şöyle dua edilir:

اللهم اغفر لحينا و ميتنا وصغيرنا و كبيرنا وذكرنا وانثانا وشاهدنا وغائبنا اللهم من احييته منا فأيه عللا الايمان و من توفيته منا فتوفه على الاسلام اللهم لا تحرمنا أجره و لاتضلنا بعده.

"*Allahım, dirimizi - ölümüzü, küçüğümüz- büyüğümüzü, erkeğimizi- kadınımızı, burada olanımızı, olmayanımızı, bağışla. Ey Allah'ım, bizi, yaşatırken iman üzerine yaşat, öldürdüğünde de İslâm üzerine öldür. Ey Allah'ım! Bizi onun (ölümüne sabretme ve cenazesinin definine katlanma) ecrinden mahrum etme ve onun vefatından sonra bizi saptırma*"[٧٢]

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَاعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ ، وَأَدْخِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ وَأَهْلا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ

[٧١] Bu rivayet daha önceden geçmiştir. Bkz. ٥٦ numaralı dipnot.
[٧٢] Ahmed b. Hanbel, Müsned, ٣٦٨; Ebu Davud, Cenaiz, ٣٢٠١; İbn Mace, Cenaiz, ٤٩٨; Hakim, el-müstedrek, Cenaiz, ١٣٢٦; Zehebî Telhîsü'l-Müstedrek'inde doğruluğuna muvaffak olmuştur, ١/٣٥٧

وافسح له في قبره ونور له فيه

"Allah'ım ona mağfiret eyle, ona merhamet buyur ve afiyet ihsan et. onu affeyle, vardığı yerde ona ikramda bulun. Yerini genişlet, onu su ile, kar ve dolu ile yıka ve beyaz elbiseyi kirden nasıl temiz pâk edersen, bunu da günahlarından öylece pakla. Kendisine (dünyâdaki) yurdunun yerine daha hayırlı bir yurt; ailesinin yerine daha hayırlı bir aile, zevcesinin yerine daha hayırlı bir zevce ihsan eyle. onucennete koy ve kabir azabından (yahut cehennem azabından) koru."[٧٣] *"Kabrini genişlet ve kendisine orada nûr halk eyle."*[٧٤]

٤- Dördüncü kez tekbir getirilir: Biraz durulur. Sonra sağa bir kez selam verilir. Her tekbirle birlikte elleri kaldırmak müstehaptır. Eğer cenaze kadınsa şöyle denir اللّهُمّ إغْفِرْ لَهَا (Allahım onun günahlarını affet) diyerek dua edilir.

İki tane cenaze varsa اللّهُمّ إغْفِرْ لَهُمَا(Allahım o iksinin günahlarını affet) diyerek dua edilir. Eğer ikiden fazla cenaze varsa اللّهُمّ إغْفِرْ لَهُمْ(Allahım onların günahlarını affet diyerek dua edilir. Eğer cenaze bebekse istiğfar(af) duası yerine şöyle denir:

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطاً وَذُخْراً لِوَالِدَيْهِ، وشَفِيعاً مُجَاباً، اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِيْنَهُمَا، وأعْظِمْ بِهِ أُجُورَهُمَا، وأَلْحِقْهُ بِصَالِحِ الـمُؤْمِنِينَ، واجْعَلْهُ فِي كَفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الجَحِيمِ.

"Allahım onu (ölen çocuğu) anne ve babasına ahiret azığı ve kabul olunmuş şefaatçi kıl, onunla anne babasının mizan terazilerini ağırlaştır, ecirlerini arttır, salihler zümresine kat, İbrahimin kefaleti kıl, onu rahmetinle cehennem azabından koru ."[٧٥]

Enes(ra) ve Semra İbn Cundub(ra)'tan rivayet edilen Hz.Muhammed'in ﷺ hadisiyle sabit olarak imamın erkek cenazenin başı hizasında durması kadın cenazenin ortasında durması sünnettir. [٧٦]

Bazı âlimler cenaze namazında imamın cenazenin göğüs hizasında durmasının sünnet olduğunu söylerler. Fakat bu bilinen bir delili olmayan zayıf bir görüştür.

---

[٧٣] Müslim, Cenaiz, ٩٦٣

[٧٤] Müslim, bu kısmı Ebi Seleme'nin vefatında Ümmü Seleme'nin rivayet ettiği "Allah'ım Ebû Seleme'yi affet, derecesini hidâyete erenler meyânına yükselt. Arkasında kalanları içinde ona sen halef ol; bize de, ona da mağfiret buyur!" hadisinden tahric etmiştir. Cenaiz, ٩٢٠

[٧٥] Abdurrezzak Es-sanani, Musannef, cenaiz, ٣/٤٩٢،٦٤٣٩; İbn Ebi Şeybe, Dua, ٣/١٣٦٠٣. Ve bu dua Abdurrezzak Es-Sanani'nin Musannef'inde Hasan b. Ali'nin sözleriyle meşhurdur, ٣/٥٢٩, ٦٥٨٨

[٧٦] Hadis Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir. Ebu Davud, Cenaiz, ٣١٩٤; Buhari, Cenaiz, ١٣٣١; Müslim, Cenaiz, ٩٦٤

Peygamberimiz'in ﷺ buyurduğu üzere cenazenin kıbleye yöneltilmesi (dönük olması) gerekir:

"*Dirilerinizin kıblesi ölülerinizin de kıblesidir*"[٧٧]

Birden fazla cenaze varsa erkek cenaze imamın önünde olur. Kadın cenaze erkek ölünün bir arkasında olur. Cenazeler arasında çocuklar varsa erkek çocuk cenazesi kadın cenazeden önce, kız çocuk cenazesi kadın cenazeden sonra gelir. Erkek çocuğun başı erkek cenazenin başı hizasında olur. Erkek cenazenin başı, kadın cenazenin ortası(beli) hizasındadır. Bu şekilde, kız çocuk cenazesinin başı kadın cenazenin başı hizasındadır. Bütün cemaat imamın arkasında namazı kılar, yalnız safta yer kalmadığı takdirde bir kişi imamın sağında durmak kaydıyla cenaze namazını kılabilir.

[٧٧] Ebu Davud, Vasaya, ٢٨٧٥

HACUMRE VE ZİYARET KONULARINDA BİRÇOK MESELENİN İNCELEMESİ VE AÇIKLAMASI[٧٨]

Hamd âlemlerin rabbi olan Allah içindir. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır. Salat ve Selam onun kulu ve elçisi olan Hz. Muhammed'eﷺonun aline ve ashabına olsun.

Bu Haccın faziletleri ve adabı hakkında bilgi veren kısa bir mesajdır. Bu ibadeti yerine getirmek isteyen herkes için gereklidir. HacUmre ve ziyaretle ilgili önemli meseleler özet ve açıklama yoluyla beyan edilmiştir. Müslümanlara nasihat için Kur'an ve sünnetten araştırarak bir araya getirdiğim bir çalışmadır.

Bunun üzerine Allah'ın sözü şöyledir:

"*Sen yine de öğüt ver. Çünkü öğüt müminlere fayda verir*"(Zariyat,٥٥)

"*Hani Allah, kendilerine kitap verilenlerden, "Onu (Kitabı) mutlaka insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz" diye sağlam söz almıştı…* " (Ali İmran,١٨٧)

"*...İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın...*" (Maide,٢)
Bunu üzerine peygamberimizin ﷺ sahih bir hadisi de şöyledir:

"Peygamberﷺ 'Din nasihattir'. Buyurmuşlar. Bunun üzerine sahabeler "kime, ya Rasulullah" diye sorar, Peygamberﷺ'Allah'a, kitabına, resulüne, müslümanların imamlarına ve bilumum Müslümanlara ' Buyurdular."[٧٩]

Tabarani, Huzeyfe bin Yeman'dan naklederek Hz.Peygamberinﷺ şu hadis-i Şerifini rivayet etmiştir:

"Kim Müslümanların işlerini önemsemez, Allah, Rasulü, kitabı ve tüm Müslümanlar için nasihatçi olarak sabahlayıp akşamlamazsa onlardan değildir. [٨٠]

Müslümanların bunlardan faydalanması onlar üzerine bir sorumluluktur. Ve onun huzurunda say görevini ihlaslı bir şekilde yerine getirmek gerekir ve bu Naim Cenneti hak etmesine bir vesiledir. Muhakkak ki o işiten ve dualara cevap verendir o bize yeter ve o ne güzel bir vekildir.

---

[٧٨] Şeyh Abdulaziz b. Baz hazretleri, Mecmu' Fetava kitabı , c. XVI /٢٥،١١٧
[٧٩] Ahmed b. Hanbel, Müsnedü'l-Şameyn,c.II, ٢٠١; Müslim, İman, ٥٥
[٨٠] Taberani, Mu'cemu's-Sağîr, c.II, ١٣١, Mu'cemü 'l-Evsat, c. VII, ٢٧٠; Camii'l Ehadis ve el-murasil, ٢٣٢٨٤

HAC VE UMRENİN VACİP OLUŞUNUN DELİLLERİ VE EDA ŞEKİLLERİ

Allah Hac ibadetini farz kılarak ve Haccı İslam'ın esaslarından biri haline getirmiştir.

Allahu söylemiştir:

"*Yolculuğuna gücü yetenlerin Haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse (bu hakkı tanınmazsa), şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey O'na muhtaçtır*" (Ali İmran,٩٧).

Ömer(ra) ve İbn Ömer(ra)'tan rivayet edilen sahih hadislere göre Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*İslâm beş şey üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûl'ü olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Hacc etmek, ramazân orucunu tutmak*" [٨١]

Ayrıca Said'in Süneninde rivayet edildiğine göre Ömer İbn Hattab(ra) şöyle dedi:

" *Şu şehirlere adamlar göndermeyi istedim çünkü gücü olup ta Haccetmeyenleri*[٨٢] *bulsunlar ve onlara cizye ödeme şartı koysunlar diye. Onlar Müslüman değillerdir."*

Ali(ra)'ın şöyle dediği rivayet ediliyor:

"*Mekke'ye gidebilecek kadar binit ve azık imkanı olup ta Haccetmeyen kimsenin Yahudi veya Hıristiyan olarak ölmesinin ne önemi vardır.*"[٨٣]

Hac görevini yerine getirmemiş ve yapabilecek kudrette olan herkesin Hacca gitmesi gerekir. İbn Abbas(ra)'tan rivayet edildiğine göre Hz.Muhammed ﷺşöyle buyurdu:

"*Hac etmekte acele edin çünkü hiç biriniz ileride nasıl bir engelle karşılaşacağınızı bilemeziniz.*"[٨٤]

Hac yükümlülüğünü kaldırabilecek herkesin Haccı eda etmede acele etmesi gerekir. Bununla ilgili Allah şöyle emretmiştir:

"*…Yoluna gücü yetenlerin o evi Haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allah bütün âlemlerden müstağnîdir.*"(Ali İmran,٩٧)

Ayrıca Hz.Muhammed ﷺ Veda Hutbesi'nde şöyle söylemiştir:

"*Ey cemaat! Allah size Haccı farz kılmıştır. Hacc edin.*"[٨٥]

---

[٨١] Buhari, İman, ٨; Müslim, İman, ١٦
[٨٢] Yani zengin olup ta Hacetmeyenler.
[٨٣] Tirmizi, Hac, ٨١٢.
[٨٤] Ahmed b. Hanbel, Müsned, c.I, ٣١٣; Abdullah b. Abbas, Müsned, ٢٨٦٤
[٨٥] Müslim, Hac, ١٣٣٧

Umre'nin farz oluşunu kanıtlayan çok fazla hadis, vardır. Bunlardan biri de şudur:

Cebrail(as) Peygamberimize İslam'dan sorduğu zaman Peygamberimiz şöyle cevap verdi*:*

İslam odur ki; Allah'a ibadet etmek ve ona şirk koşmamak, namazı ikame etmek, zekâtı vermek ve ramazanda oruç tutmaktır.[٨٦]

İbn Huzeyme ve Darekutni, Ömer İbn Hattap'tan nakledilen rivayetle tahric etmiştir. Darekutni hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

Yine bir hadise göre Hz. Ayşe(ra) şöyle demiştir

"*Yâ Resûlallah! Kadınlara (farz olan) bir cihâd var mı? Resûl-i Ekrem ﷺ Evet. Onlar üzerine çarpışmasız bir cihâd vardır: Hac ve Umre, buyurdu*"[٨٧]

Ahmet b. Hanbel ve İbn-i Mace sahih bir isnatla rivayet etmişlerdir.

Hac ve Umre'nin ömürde bir defa yapılması vaciptir.

Hz.Muhammed ﷺ sahih bir hadisinde şunu işaret ediyor*:*

"El-Akra' b. Habis Peygamber ﷺ Ey Allah'ın Rasülü, Hac her sene mi farzdır, yoksa ömrümüzde bir kere mi? diye sormuş, Peygamber ﷺ "Yok, hayır. Bir keredir. Kim daha fazla yapacak olursa, o nafiledir" buyurdular."[٨٨]

Hac ve Umrenin çokça yapılması sünnettir. Ebu Hureyre(ra)'tan rivayet edilen,Sahihayn'da (Buhari, Müslim)geçen bir hadise göre Rasullullah ﷺ şöyle buyurdu: "*Umre, ikinci bir Umreye kadar yapılan günahların keffârefidir. Hacc-i mebrur İse Cennetten başka karşılığı yoktur.*[٨٩]

---

[٨٦] İbn-i Huzeyme, Sahih c.I ,٣; Darekutni, Es-Sünen, Hac, ٢٦٦٤; Beyhaki, Es'Sünenü'l-Kübrâ, c.III, ٥٧٠, c. V, ٤٤٠, c.١, ٢٠٦

[٨٧] Ahmed b. Hanbel, ٦/١٦٥; İbn-i Mace, Menasik, ٢٩٠١

[٨٨] Ahmed b. Hanbel, ١/٢٥٥،٢٩٠; Bidayetü Müsned Abullah bin Abbas, ٢٦٣٧; Ebu Davud, Menasik, ١٧٢١; Darimi, Menasik, ١٧٨٨

[٨٩] Buhari, Hac, ١٧٧٣; Müslim, Hac, ١٣٤٩

GÜNAHLARDAN TEVBE ETMENİN ŞARTLARI

Müslüman,Hac ya da Umre niyetiyle sefere çıkmak isterse, ailesine ve çevresine takvalı olmalarını yani Allah'ın emirlerine uyup, nehyettiği şeylerden uzak durmalarını öğütlemelidir. Bununla beraber şahit göstererek borçlarını ve alacaklarını yazması ve tekrarlamamak üzere bütün günahlarından kesin olarak tövbe etmelidir. Allah şöyle buyurmuştur:

"Ey müminler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz"(Nur,٣١)

Tevbenin Hakikati: Günahları terk, işlemiş olduğu günahlardan pişmanlıktır. Bir daha günahlara dönmemek üzere irade göstermelidir. Eğer hak(nefsi), mal, ırz yönünden insanların hakkına girmişse onları iade etmeli ya da yolculuğundan önce onlarla uzlaşmalıdır. Peygamberimiz'in ﷺ buyurduğu gibi:

"*Üzerinde (bir dîn) kardeşinin nefsine yâhud malına tecâvüzden doğmuş bir hakk bulunan kimse, dînâr ve dirhemin geçmeyeceği kıyamet gününden evvel, bugün dünyâda mazlumdan o hakkı bağışlamasını istesin. Helâllaşılmadığı takdirde zâlimin sâlih ameli bulunursa, ondan zâlimin zulmü mikdârı alınır (da mazluma verilir). Eğer zâlimin haseneleri bulunmazsa, mazlumun seyyielerinden alınıp zâlim üzerine yükletilir*"[٩٠]

Haccı ve Umreyi helal yoldan kazandığı malla yapmayı tercih etmesi gerekir. Peygamberimiz'inﷺbuyurduğu gibi:

"*Ey İnsanlar! Şüphesiz ki Allah Tayyibdir(Temiz). Tayyîb'den başka bir şey kabul etmez.*"[٩١]

Ebu Hureyre(ra)'tan naklederek Taberani şu hadisi rivayet etmiştir.

Rasullah ﷺ şöyle buyurdu:

"*Eğer bir adam helal malla Haccetmek için yola çıkıp ayağını yere basarsa ve şöyle nida ederse: Lebbeyk Allahümme Lebbeyk. Gökyüzünden nida eden birisi de ona şöyle seslenir: Lebbeyk ve Saadeyk, azığın helal, bineğin helal Haccın da günahsız olarak kabul olundu. Eğer adam helal olmayan bir malla Hacca çıkıp ayağını yere basarsa ve*

[٩٠] Buhari, El-Mezalim ve El-Gasb, ٢٣١٧
[٩١] Müslim, Zekat, ١٠١٥

şöyle nida ederse : Lebbeyk.. Sonra gökyüzünden bir nida gelir ve şöyle der: La Lebbeyk ne Saadeyk, azığın haram, nafakan haram, Haccın da makbul değildir."[٩٢]

Hac yapan kişi insanlara muhtaç olmamalı ve insanlardan beklentisini kesmelidir. Peygamberimiz'in ﷺ buyurduğu üzere:

"*Her kim afif olmak isterse Allah onu afif kılar. Ganî olmak isteyeni Allah ganî eder...*"[٩٣]

"*Dilencinin başı kıyamet gününde yüzünde bir parça et kalmaksızın çıkacaktır.*"[٩٤]

Hacının, Haccını ve Umresini Allah ve ahiret için yapması, bu kutsal topraklarda Allah'ın sevdiği sözler ve amellerle ona yaklaşmayı amaçlaması gerekir. Haccını dünyalık işler için ya da riya, itibar ve gurur maksadıyla yapmaktan şiddetle uyarılır. Eğer bu çirkin niyetlerle Hacca giderse, ameli başarısız olur ve kabul görmez.

Allah şöyle buyuruyor:

"Kim, (yalnız) dünya hayatını ve zinetini istemekte ise, işlerinin karşılığını orada onlara tam olarak veririz ve orada onlar hiçbir zarara uğratılmazlar. İşte onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şeyleri olmayan kimselerdir; (dünyada) yaptıkları da boşa gitmiştir; yapmakta oldukları şeyler (zaten) bâtıldır"(Hud,١٥-١٦)

"Her kim bu çarçabuk geçen dünyayı dilerse ona, yani dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadarını dünyada hemen verir, sonra da onu, kınanmış ve kovulmuş olarak gireceği cehenneme sokarız. Kim de ahireti diler ve bir mümin olarak ona yaraşır bir çaba ile çalışırsa, işte bunların çalışmaları makbuldür"(İsra,١٨-١٩)

Peygamberimiz'in ﷺ şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Allah "*Ben ortakların şirkten en gânisiyîm. Her kim bir amel işler, onda benimle birlikte başkasını ortak eylerse, onu şİrkiyle başbaşa bırakırım, buyurdu* "[٩٥]

Aynı zamanda kişinin yolculuğunda, dinde itaat, takva ve fıkıh ehlinden hayırlı kimseleri arkadaş edinmesi gerekir. Boş konuşanlar ve fasıkların sohbetinden uzak durmalıdır. Hacda ve Umrede üzerine düşen şeyleri öğrenmesi gerekir. Bunları iyi bir şekilde uygulamalıdır. Şüpheye düştüğü şeyleri aydınlanmak için sormalıdır.

Yola çıkmak için araba uçak ya da bunların dışındaki aracına bindiğinde Besmele çekip, hamd edip üç defa Tekbir getirmesi müstehaptır ve şöyle der:

---

[٩٢] Taberani, El-Mucemu'l Evsat, ٥/٢٠١, ٥٢٢٨; Taberani; Tergib ve Terhib, ١٧٢٣
[٩٣] Buhari, Zekat, ١٤٦٩; Müslim, Zekat, ١٠٥٣
[٩٤] Buhari, Zekat, ١٤٧٥; Müslim, Zekat, ١٠٤٠
[٩٥] Müslim, Zühd ve Rakaik, ٢٩٨٥

﴿سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ﴾

"...Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz, yoksa biz bunlara güç yetiremezdik, diyesiniz."(Zuhruf, ١٣)

﴿وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ﴾

"Biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz (demelisiniz)"(Zuhruf, ١٤)

سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا منقلبون اللهم إنا نسألك في سفرنا البر والتقوى ومن العمل ما ترضى اللهم هون علينا سفرنا هذا واطو عنا بعده اللهم أنت الصاحب في السفر والخليفة في الأهل ، اللهم إني أعوذ بك من وعثاء السفر وكآبة المنقلب ، وسوء المنظر في الصاحب السفر ، والخليفة في الأهل والمال

"Bize bu hayvanı, müsahhar kılan Allah'ı tenzih ederim. Biz buna takat getiremezdik. Şüphesiz ki biz Rabbimize dönücüleriz. Yâ Rabbi! Senden bu seferimizde hayır ve takva, amellerden de senin razı olacaklarını dileriz. Yâ Rabbî! Bu seferimizi bize âsân(kolaylaştır) eyle. Bize onun uzaklığını dür. Allahım Seferde arkadaş, ailede vekîl sensin. Allahım! Seferin meşakkatinden, manzaranın kötüye değişmesinden, mal ve âite hususunda kötü dönüşden sana sığınırım![٩٦]

Bu Hz.Muhammed'in ﷺ bir sohbetindendir.

Hz.Muhammed ﷺ sefere çıkacağı vakit bu duayı okurdu. Müslim İbn-i Ömer(ra)'tan naklederek rivayet etmiştir.

Hacı, yolculuğunuçokça zikir, dua, istiğfar ederek, Allah'a yakararak geçirmelidir. Manasını anlayarak Kur'an'ı Kerim okumalı, grup içerisinde salavat çekmeye devam etmeli ve çok konuşmaktan kendini alıkoymalıdır. Kendisini ilgilendirmeyen şeylere girmemeli aşırı şakadan kaçınmalıdır. Dilini yalandan, gıybetten, dedikodudan, arkadaşları ve diğer Müslüman kardeşleriyle dalga geçmekten korumalıdır.

Arkadaşlarına iyilik yapmalı, onlara eziyet etmemelidir. Gücü yettiğince arkadaşlarına hikmetli ve güzel bir sekilde nasihat ederek, iyiliği emredip kötülükten sakındırmalıdır.

[٩٦] Müslim, Hac, ١٣٤٢; Ahmed b. Hanbel, c.II/١٥٠; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ٦٢٧٥; Tirmizi, Ed-Davat, ٣٤٤٧

HACILARIN MİKAT YERLERİNE ULAŞTIKLARINDA YAPTIKLARI İŞLER HAKKINDAKİ BÖLÜM

Hacı, Mikat yerlerine ulaştığı vakit gusül alması ve güzel koku sürünmesi müstehaptır. Bunun delili ise Hz.Muhammed ’inﷺ ihram için dikişli giysilerini çıkarması ve gusül almasıdır. Sahihayn’da Aişe (ra)’dan rivayetle sabit olan şu hadis de bir delilidir:

“*Ben, Resûlüllahﷺihrama girerken ihramı için hille, çıkarken beyti tavaf etmeden önce dahi hille için ellerimle koklamışımdır.*”[٩٧]

Hz.Muhammed ﷺ Aişe (ra)’ya Umre için ihrama girip de hayız olduğu vakit gusül almasını ve Hac için ihrama girmesini emretti. Aynı şekilde Esma binti Umeys(ra), Zülhuleyfe’de doğum yaptığı vakit gusül almasını, elbisesinin eteklerini toplamasını ve ihrama girmesini emretti. Bu hadisler, Rasulullah’ınﷺ Aişe ve Esma (ra)’ya emrettiği gibi kadının hayızlı veya nifaslı dahi olsa Mikat yerlerine ulaştığı vakit gusül alıp insanlarla birlikte ihrama girmesinin ve Beytullah’ı tavaf etmek dışında Hacılar ne yapıyorsa onu yapmasının delilidir.

İhrama girmek isteyen kişinin bıyıklarını, tırnaklarını, kasık ve koltuk altı tüylerini temizlemesi ve daha sonra kendisine haram olacağından ihrama girdikten sonra kesmeye ihtiyaç duymaması adına alması gereken her şeyi alır. Çünkü Peygamberimiz ﷺ her vakitte bu şeylerin yapılmasını Müslümanlara emretmiştir. Bu emir, Ebu Hureyre’den (ra) rivayetle Sahihayn de sabittir.

Rasulullahﷺ şöyle buyurur:

“*Fıtrat beştir (yahut beş şey vardır ki, bunlar fıtrattandır) : Sünnet olmak, kasıkları traş etmek, tırnak kesmek, koltuk altındaki kılları yolmak ve bıyıkları kısaltmak.*”[٩٨]

Sahih-i Müslim’de ise Enes (ra)’dan rivayetle şöyle dediği nakledilir:

”*Bıyık kısaltmak, tırnak kesmek, koltuk altlarını yolmak ve kasıkları tıraş etmek hususunda bunları kırk geceden fazla bırakmamamız bize müddet olarak tayin edildi.*”[٩٩]

Nesaî bu hadisi şu lafızla tahric etmiştir:

”*Bu vakti bize Rasulullah tayin etti…*”[١٠٠]

---

[٩٧] Buhari, Hac, ١٥٣٩; Müslim, Hac, ١١٨٩
[٩٨] Buhari, Libas, ٥٨٩١; Müslim, Tahare, ٢٥٧
[٩٩] Müslim, Tahare, ٢٥٨
[١٠٠] Nesai, Tahare, ٤; Ahmed b. Hanbel, c.III/١٢٢; Ebu davud, Tereccül, ٤٢٢; Tirmizi, Edep, ٢٧٥٩

Ahmed, Ebu Davud ve Tirmizi, hadis-i şerifi Nesaî'nin lafzıyla tahric etmişlerdir.

Başa gelince, ne erkek ne kadınlar hakkında ihrama girerken ondan bir şey almalarını emreden bir delil gelmemiştir.

Sakalı ise kısaltmak veya tıraş etmek her zaman için haramdır. Bilakis sakalı bırakmak ve bollaştırmak gerekir. Sahihayn' da sabit olan rivayete göreİbni Ömer, Rasulullah'ınﷺşöyle buyurduğunu naklettiği:

"*Müşriklere muhalefet edin; bıyıkları kısaltın; sakalları uzatın.*"[١٠١]

Müslim, Sahih'inde Ebu Hureyre'den rivayetle Rasulullah'ınﷺ şöyle buyurduğunu tahric etmiştir:

"*Bıyıkları kesin, sakalları salın, Mecusilere muhalefet edin.*"[١٠٢]

Bu asırda, İlim ve öğretme ehli dahi olsalar dahi insanlardan çoğunun bu sünnete muhalefet etmeleri ve küffara ve kadınlara benzemeye razı olmaları musibeti artmıştır. Biz Allah'a aidiz ve yine Ona döneceğiz. Allah'tan bizi ve tüm Müslümanları sünnete uymaya ve ona sımsıkı tutunmaya ve daha fazla kimsenin ona rağbet etmesi için ona davet etmeye yönlendirmesini dileriz. Allah bize yeter; O ne güzel vekildir. Aliyy ve Azim olan Allah'ın yardımı olmadan güç ve kuvvet yoktur.

Sonra erkekler izar ve rida denilen giysileri giyerler. Bu ikisinin beyaz ve temiz olması müstehaptır. Ayaklara ayakkabı giyilmiş halde ihrama girmek müstehaptır. Bunun delili Peygamberimizinﷺ şu sözüdür:

"*Sizden biriniz izar, rida ve iki nalinle ihrama girsin.*" [١٠٣]

Kadına ise kıyafetinde erkeklere benzemekten sakınmakla birlikte dilediği gibi siyah, yeşil veya başka bir renk içinde ihrama girmesi caizdir. Ancak kadının ihram halinde peçe ve eldiven kullanması yoktur. Bununla birlikte peçe ve eldiven dışında bir şeyle yüzünü ve ellerini kapatır. Çünkü Hz.Muhammedﷺ ihramlı kadını bu ikisini giymekten men etmiştir.

Bazı kimselerin kadının ihramını sadece yeşil veya siyah renkle sınırlandırmaları aslı olmayan bir iştir.

Gusül, temizlik ve ihram giysisinden sonra Hz.Muhammed'inﷺsözünü yerine getirmek için Hac veya Umreden hangisini istiyorsa onun ibadetlerine girmek için kalbiyle niyet eder:

---

١٠١ Buhari, Libas, ٥٨٩٢; Müslim, Tahara, ٢٥٩
١٠٢ Müslim, Tahara, ٢٦٠
١٠٣ Ahmed b. Hanbel, c.II/٣٤; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ٤٨٨١

"Ameller niyetlere göredir ve her kişi kendi niyeti üzeredir. "[١٠٤]

Neye niyet ettiyse bunu diliyle söylemesi meşrudur. Umreye niyet ettiyse *"Umreye niyet ettim."* veya *"Allahım Umreye niyet ettim."* der. Hacca niyet ettiyse "Hacca niyet ettim." Veya *"Allahım Hacca niyet ettim."* der. ÇünküPeygamberimizﷺ böyle yapmıştır. HemHacca hem de Umreye niyet ettiyse *"Allahım Umre ve Hacca niyet ettim."* der. En faziletli olan ise bunu binek hayvanı veya araba her neye binecekse ona bindikten sonra söylemesidir. Çünkü Peygamberimizﷺ üzerinde yolculuk edeceği şeye bindikten ve Mikat'tan yolculuk için harekete geçtikten sonra niyet ederdi. İlim ehlinin kavillerinden en sahihi de budur.

Hz.Muhammed'den ﷺ bize ulaşanlar doğrultusunda bir kimsenin ihramda özel olarak niyet lafzını söylemesi dışında bu lafzı söylemesi kural değildir.

Namaz ve tavafa gelince bu ve diğer ibadetler için niyet etmesi ve şöyle demesi yakışık almaz: *'Şöyle namaz kılmaya niyet ettim veya şöyle tavaf etmeye niyet ettim.'* Bilakis böyle niyet etmek uydurulmuş bir bidattir. Bunu açıktan söylemek ise daha çirkindir ve daha büyük bir günahtır.

Eğer niyeti dille söylemek meşru olsaydı Rasullullahﷺ bunu beyan eder, ümmetine bunun nasıl yapılacağını ve söyleneceğini açıklar ve selef-i salihin de bunu yapmada öne geçerlerdi.

Bunun Peygamberimizﷺ ve Ashabından (ra) nakledilmemiş olması bunun bidat olduğunu bildiren bir delildir. Peygamberimizﷺ şöyle buyurmuştur:

"En kötü şey, sonradan çıkarılanlarıdır. Her bid'at dalâlettir."[١٠٥]

Ayrıca O ﷺ şöyle demiştir:

"Her kim bizim şu dinimizde ondan olmayan bir şey icad ederse o (îcad) merdüddur."[١٠٦]

Hadis muttefekun aleyhtir. Müslim'in lafzında şöyledir:

" Her kim bizim dînimizde olmayan bir amel islerse o merdûddur."[١٠٧]

---

[١٠٤] Buhari, Bed'ul-Vahy, ١; Müslim, İmare, ١٩٠٧
[١٠٥] Müslim, Cuma, ٨٦٧; Ahmed b. Hanbel, c.III/٣١٠
[١٠٦] Buhari, Sala, ٢٦٩٧; Müslim, El-Akdiye, ١٧١٨
[١٠٧] Buhari, En-Necş; Müslim, El-Akdiye, ١٧١٨

HACILARIN TOPLANMA YERLERİ VE BUNLARIN BELİRLENMESİ HAKKINDAKİ BÖLÜM

Beş Mikat Yeri:

١. Zülhuleyfe'dir. Medine ehlinin Mikat yeri burasıdır. Bugünün insanları buraya (Âbar-ı Ali) derler.

٢. Cuhfe'dir. Şam ehlinin Mikat yeri de burasıdır. Rabiğ'den sonra gelen harap olmuş bir köydür. Bugünün insanları Rabiğ'de ihrama girerler. Rabiğ'de ihrama giren kimse mikatlardan birinde ihrama girmiş olur. Çünkü Rabiğ ondan daha önce gelir.

٣. Karnü'l Menazil'dir. Necid ehli burada ihrama girer. Bugün "Seyl" olarak isimlendirilmiştir.

٤. Yelemlem'dir. Yemen ehlinin mikatı burasıdır.

٥. Zât-ı Irak'tır. Irak ehlinin mikatıdır.

Bu mikatlar, Peygamberimizﷺ tarafından Hac veya Umre yapmak isteyen kimselerden zikrettiklerimiz ve bunların dışında buralardan geçenler için belirlenmişlerdir. Buralardan geçen kimselerin ihrama girmeleri gerekir. Bir kimse eğer Hac veya Umre için Mekke'ye gidiyorsa kara yolu veya hava yolu her ne şekilde geçerse geçsin bu yerlerden ihrama girmeden geçip gitmesi haramdır. Bu Mikat yerlerini belirlediği vakit Hz.Muhammed ﷺ söylediği sözün umumiliği sebebiyle bu böyledir:

"*Bunlar, o yerli halk İle oradan geçen ve Hacc ile ömre yapmak isteyen başka yerler halkı için mikaaddırlar. Bu yerlerden daha yakın olanlar, bulundukları yerlerden ihrama girerler. Daha yakın olanların hükmü de böyledir. Hattâ Mekkeliler Mekke'den ihrama girerler, buyurdu.*"[١٠٨]

Hac veya Umre maksadıyla hava yoluyla Mekke'ye yönelen kimseye, uçağa binmeden önce bunun için gusül ve benzeri ile hazırlanması meşrudur. Mikat yerine yaklaştıklarında izar ve ridasını giyer. Sonra vakit varsa Umreye niyet eder. Vakit dar ise Hacca niyet eder.İzar ve ridasını uçaktan inmeden veya Mikat'a ulaşmadan giyerse bunda da bir beis yoktur. Ancak ibadete girmeye niyet etmez ve Mikat'ı geçmeden veya ona yaklaşmadan telbiye getirmez. Çünkü Peygamberimizﷺ Mikat dışında bir yerde ihrama girmemiştir. Ümmetinin de diğer işlerde olduğu gibi bunda da Hz.Muhammed'iﷺ taklit etmesi gerekir.

Allah şöyle buyurmuştur:

[١٠٨] Buhari, Hac, ١٥٢٦; Müslim, Hac, ١١٨١

"Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır" (Ahzab,٢١)

H.Muhammedﷺise Veda Haccında şöyle demiştir:

"Hacc ibâdetlerini almalısınız."[١٠٩]

Ancak tacir, oduncu, postacı ve bunun gibi Hac ve Umre niyeti olmaksızın Mekke'ye yönelen kimseye gelince bunu istemediği sürece ihrama girmesi gerekli değildir.

Hz.Muhammed ﷺ Mikatları zikrettiği daha önce geçen hadisinde şöyle buyurmuştur:

"Bunlar, o yerli halk İle oradan geçen ve Hacc ile Umre yapmak isteyen başka yerler halkı için mikaaddırlar. Bu yerlerden daha yakın olanlar, bulundukları yerlerden ihrama girerler. Daha yakın olanların hükmü de böyledir. Hattâ Mekkeliler Mekke'den ihrama girerler, buyurdu."[١١٠]

Bundan anlaşılan her kim Mikat yerlerine ulaşır ve Hac veya Umreye niyet etmezse ona ihrama girmek gerekmez demektir.

Bu Allah'ın kullarına bir rahmeti ve kolaylaştırmasıdır. Bunun için hamd ve şükür ona mahsustur. Hz.Muhammed'inﷺ Fetih yılında ihrama girmeden bilakis miğfer giymiş olarak Mekke'ye gelip girmesi de bunu teyit eder. Zira O bu vakitte Hac veya Umre yapmak istememiş, yalnızca Mekke'yi fethetmek ve ondan şirki kaldırmak istemiştir.

Cidde, Ümmü Selem, Bahra, Şerai', Bedir, Müstevra ve benzeri yerlerin sakinleri gibi Mikatların içinde kalan yerlerde yaşayanlara gelince bu kimselerin beş Mikat yerinden her hangi birine gitmeleri gerekmez. Bilakis o kimsenin evi onun Mikatıdır ve Hac ve Umreye niyet ettiği vakit evinde ihrama girer. Eğer Mikat sınırları dışında bir evi varsa ihrama Mikat yerinde girme veya Mekke'ye Mikat yerinden daha yakın olan evinden girme seçeneği vardır. Mikatların zikredildiği hadiste İbni Abbas'tan rivayetle Hz.Muhammed'in ﷺ buyurduklarının umumi olması açısından bu böyledir:

"...Bu yerlerden daha yakın olanlar, bulundukları yerlerden ihrama girerler.[١١١] *Daha yakın olanların hükmü de böyledir. Hattâ Mekkeliler Mekke'den ihrama girerler, buyurdu "*[١١٢]

Ancak, harem-i şerifte sınırları içinde olup da Umre yapmak isteyen kimsenin Mikat dışına çıkması ve oradan ihrama girmesi gerekir. Çünkü Hz.Muhammedﷺ Aişe (ra) kendisinden Umre yapmayı istediğinde kardeşi Abdurrahman'a (ra), Aişe ile birlikte mikattan çıkmasını ve orada ihrama girmesini emretmiştir. Bu iseUmre yapacak olan

---

[١٠٩] Müslim, Hac, ١٢٩٧
[١١٠] Hadis tahrici daha önceden geçmiştir. Bkz. ١١٠ numaralı dipnot.
[١١١] فمهله : mikat, ihramın giyileceği , Hacca niyet etmek için durulan yer.
[١١٢] Buhari, Hac, ١٥٢٦; Müslim, Hac, ١١٨١

kimsenin harem sınırları içinde ihrama giremeyeceğini bilakis sınırların dışında girmesi gerektiğini gösterir.

Bu hadis, İbni Abbas hadisini tahsis eder ve Hz.Muhammed'in ﷺ

"Sadece Mekke halkı Mekke'de ihrama girer" kavlinden murat edilenin, Umreye değil Hacca niyet etmek olduğuna delalet eder. Eğer Mekke'de Umreye niyet etmek caiz olsaydı Hz.Muhammed ﷺ Aişe (ra)'nın bunu yapmasına izin verirdi ve Ona Mekke dışına çıkma sorumluluğunu yüklemezdi. Bu emir gayet açıktır ve cumhurun (rh) kavli böyledir. Bu ise tüm müminleri kuşatmıştır. Çünkü içerisinde iki hadisle birlikte amel etme vardır. Muvaffak kılan Allah'tır.

Bazı insanların yaptığı gibi Hacdanönce Umre yapmış olduğu halde, Hacdan sonra Umreyi arttırmak için Tenim, Cirane veya başka bir yerden tekrar ihrama girmenin şer'i bir delili yoktur. Bilakis deliller bunun terkinin daha faziletli olduğunu göstermektedirler. Çünkü Hz.Muhammed ﷺ ve ashabı (ra) Hac bittikten sonra Umreyapmamışlardır. Yalnızca Aişe (ra) Tenim'de ihrama girip Umre yapmıştır. Bunun sebebi ise hayız nedeniyle diğer insanlarla birlikte Umre yapamamış olmasıdır. Hz.Muhammed'den ﷺ Mikat'tan ihrama girdiği Umresine bedel olarak Umre yapmayı istemiştir. Peygamberimiz ﷺ ise buna izin vermiştir. Böylece Onun için iki Umrehâsıl olmuştur: Haccı ile beraber olan Umresi ve tek yaptığı bu Umresi. Eğer bir kimse Aişe (ra)'nın durumunda olursa delillerin tamamıyla amel etmek ve Müslümanlar için bir genişlik olması açısından,onun Hacdan sonra Umre yapmasında bir sakınca yoktur.

Hacıların, Hacdan sonra başka bir Umre ile meşgul olmaları bu Umre Mekke'ye birlikte girdikleri bir Umre bile olsa topluluk için zorluk olacak, kalabalık ve kazaların artmasına yol açacaktır. Bununla birlikte Hz.Muhammed'in ﷺ gösterdiği yola ve sünnetine muhalif olmayı da içerecektir.

HAC AYLARI DIŞINDA MİKAT YERLERİNE ULAŞAN KİMSENİN HÜKMÜ HAKKINDAKİ BÖLÜM

Mikat'a ulaşan kimse için iki hal vardır:

İlki, Ramazan, Şaban gibi Hac ayları dışındaki aylarda bunlara ulaşır. Bu kimsenin hakkında Umre için ihrama girmek, kalbiyle niyet etmek ve diliyle "*Umreye niyet ettim.*" Veya "*Allah'ım Umreye niyet ettim.*" Demek, sonra da Peygamber'inﷺ getirdiği gibi telbiye getirmek sünnettir:

لبيك اللهم لبيك .. لبيك لا شريك لك لبيك .. إن الحمد والنعمة لك والملك .. لا شريك لك

"*Hizmetine geldim. Ey Allah'ım! Hizmetine geldim. Senin ortağın yoktur, hizmetinegeldim. Hamd ve nimet senindir. Mülksenindir, ortağın yoktur.*"[١١٣]

Bu Telbiyeyi ve Beytullah'a ulaşana dek Allah'ı zikretmeyi arttırır. Kâbe'ye ulaştığında ise Telbiyeyi keser. Beytullah'ı yedi şavtla tavaf eder. Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekât namaz kılar. Sonra Safa ve Merve'ye çıkar ve bunların arasında yedi kez gidip gelerek sa'y yapar. Ardından başını tıraş eder veya saçını kısaltır. Böylece Umresi tamamlanır ve ihramla kendisine haram olan her şey helal olur.

İkincisi, Hac aylarında yani Şevval, Zilkade ve Zilhicce'nin ilk on gününde Mikat yerlerine ulaşır. Bu gibi kimseler üç seçenekten birini seçer: Umre, Hacveyaikisini birleştirmek.

Çünkü Peygamberimizﷺ Veda Haccında zilkade ayı içerisinde Mikat'a ulaştığında ashabına bu üç ibadetten birini seçme imkânı sundu. Ancak, sünnet olan, yanında kurban yoksa Umre için ihrama girmek ve Hac ayları dışında Mikat'a ulaşan kimse hakkında zikredilenleri yapmaktır.

Hz.Muhammed ﷺ Mekke'ye yaklaştıklarında AshabınaUmre için ihrama girmelerini emretti. Bunu Mekke'de de vurguladı. Onlar da yanında kurbanı olanlar hariç Onun ﷺ emrini yerine getirmek için tavaf ettiler, sa'y yaptılar, saçlarını kısalarak ve ihramdan çıktılar. Zira Hz.Muhammed ﷺyanında kurbanı olanlara kurban günü ihramdan çıkana kadar ihramda kalmalarını emretti. Kurban ibadetini yerine getirmek için hayvanını kesim yerine götüren kimse hakkında sünnet olan Hac ve Umre için birlikte ihrama girmesidir. Çünkü Hz.Muhammed deﷺ kurbanını kesim yerine götürürken bunu

[١١٣] Buhari, Hac, ١٥٤٩; Müslim, Hac, ١١٨٤

yapmıştır. Ashabından kurbanlarını kesim yerine götürenlere de bunu emretmişti. Kişi, Umreye niyet etmiş ve Umresiyle beraber Hac için telbiye getirmiş; kurban günü her ikisinin ihramından çıkana kadar da ihramdan çıkmış olmaz. Eğer hayvanını güden Hacı sadece Hac için ihrama girse dahi, Hac ve Umreyi tek ihramda birleştiren kimse gibi, kurban gününe dek ihramda kalır.

Şunu bilinmelidir ki: Yanında kurbanı olmadığı halde sadece Hac için veya Hac ve Umre için ihrama girenin, ihramda kalması yakışık almaz. Hz.Muhammed'in ﷺ ashabından kurbanını gütmekte olmayanlara emrettiği gibi ihramını Umreye has kılar ve tavaf, sa'y ve saçlarını kısalttıktan sonra ihramdan çıkar. Bu hüküm,geç geldiği için Hac vaktini kaçırmaktan korkan kişi dışında herkes içingeçerlidir.Geç gelen kişi ise ihramında kalır. Allah en iyisini bilendir.

Eğer ihramlı olan kimse hastalanması veya düşman korkusu gibi bir sebeple ibadetlerini eda edememekten korkarsa ihrama girdiği esnada Diba'a binti Zübeyr (ra)'nın hadisiyle amel ederek şöyle demesi müstehaptır:

"*Beni bir şey engellerse benim yerim engellendiğim yerdir.*"[١١٤]

O (ra) şöyle demiştir: Ya Rasulullah! Ben rahatsızım ve Hac yapmak istiyorum. Bunun üzerine Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurdu:

"*Haccet ve şart koş! 'Yâ Rabbi! İhramdan çıkacağım yer, beni Haccetmekten âciz kılacağım yer olsun' de* "[١١٥]

Hadis muttefekun aleyhtir.

Bu şartın faydası şudur: Eğer ihramlı kimse hastalık ve düşmanın musallat olması gibi bir sebeple ibadetlerini tamamlamaktan engelleyen bir şeyle karşılaşırsa bir cezaya uğramaksızın ihramdan çıkması onun için caiz olur.

---

[١١٤] İbni Kayyım El Cevziyye, İlamül Muvakkıin, c.III, ٢٩٩
[١١٥] Buhari, Nikah, ٥٠٨٩; Müslim, Hac, ١٢٠٧

KÜÇÜK ÇOCUĞUN HACCI VE BUNUN FARZ OLAN HACCIN YERİNE GEÇİP GEÇEMEYECEĞİ HAKKINDAKİ BÖLÜM

İbni Abbas'tan (ra) rivayet olunan, Sahih-i Müslim'deki hadise göre küçük çocuk veya küçük cariyenin Haccı sahihtir. Bir kadın küçük bir çocuğu Hz.Muhammed'egötürmüş ve *"Ya Rasulullah! Bunun Haccı olur mu?"* demiştir. O da ﷺ şöyle buyurmuştur*: "Evet, hatta sevabı bile olur."*[١١٦]

Sahih-i Buhari'de es-Saib bin Yezid'den rivayetle şu hadis gelir:

"Ben yediyaşındayken Rasulullah ile birlikte Hac ettim." [١١٧]

Ancak bu Hac, farz olan Haccın yerine geçmez.

Bu erkek ve kadın köle için de böyledir. İbni Abbas'tan rivayetle Hz.Muhammed'inﷺnakledilen sahih bir hadise göre bu ikisinin yaptığı Hac farz olan Hac ibadetlerinin yerine geçmez:

"Hangi çocuk çocukluk yıllarında Hac ederse buluğ çağına ulaşınca tekrar Haccetmesi gerekir ve bir köle özgürleştirmeden önce Haccederse hür olduktan sonra da Haccetmesi gerekir. Hangi köle Haccetse sonra azat edilse tekrar Haccetmesi gerekir"[١١٨]

İbni Ebi Şeybe ve Beyhaki, bu hadisi Hasen bir isnatla tahric etmişlerdir.

Sonra çocuk için velisi ihrama niyet eder ve onu dikişli olan kıyafetlerden soyup onun için telbiye getirir. Böyleceçocuk ihrama girmiş olur. Yetişkin ihramlı içinyasak olanlarçocuk için de yasaktır. Temyiz yaşına girmemiş cariye içinde böyledir. Velisi onun için ihrama niyet eder ve onun için telbiye getirir.

Böylece o da ihrama girmiş olur. Yetişkin ihramlıya ne yasaklanırsa ona da yasaklanır. Her ikisinin de kıyafet ve bedenlerinin tavaf esnasında temiz olması gerekir. Çünkü tavaf namaza benzer ve taharet sıhhatinin şartlarındandır.

Eğer çocuk veya cariye temyiz yaşına gelmiş iseler velilerinin izniyle ihrama girerler. Gusül almak ve koku sürünmek gibi büyük olan ihramlının yaptığı şeyleri yaparlar. Babası, annesi veya her kim velileri olmuş ise o kimse, bu ikisinin maslahatı için gerekli olan işlerini üstlenmiştir. Şeytan taşlamak vb. yerine getiremeyecekleri ibadetleri kendilerinin yerine velileri yerine getirir.Bunların dışında Arafat'ta vakfe, Mina ve

---

[١١٦] Müslim, Hac, ١٣٣٦
[١١٧] Buhari, Hac, ١٨٥٨
[١١٨] Beyhaki, Es'Sünenü'l-Kübrâ, Hac, ٩٨٦٥; İbn-i Ebi Şeybe, El-Musannef, c.٣،٣٥٤

Müzdelife'de gecelemek, tavaf ve sa'y gibi tüm ibadetlerinde de velilerine eşlik eder. Eğer tavaf ve sa'y yapmaktan aciz kalırlarsa onların yerine bu ibadetleri develileri gerçekleştirir. Vekil olan kimsenin kendi tavaf ve sa'yı ile onlarınkileri birleştirmemesi daha eftaldir. Bilakis ibadette ihtiyatlı olmak ve şu hadis-i şerifle amel etmek adına onlar için tavaf ve sa'ya niyet eder ve kendisi için ayrı bir tavaf ve sa'y yapar:

"*Şüpheli olanı bırak şüphesiz olana bak, çünkü doğruluk gönül rahatlığıdır yalancılık ise kuşkudan ibarettir*"[۱۱۹]

Vekil hem kendisi hem de vekili olduğu kimse için tavaf ve sa'ya niyet etse bu da caizdir. Çünkü Hz.Muhammed ﷺ kendisine çocuğun Haccı hakkında soran kadına, sadece çocuk için tavaf etmesini emretmemiştir. Eğer bu gerekli olsaydı O ﷺ bunu açıklardı.

Tıpkı yetişkin Hacı gibi temyiz çağına erişmiş olan çocuk ve cariye, tavafa başlamadan önce büyük ve küçük tüm pisliklerden temizlenmekle emir olunur. Küçük çocuk veya cariyenin ihrama girmesi velileri üzerinde bir görev değil bilakis nafiledir. Eğer bunu yaparsa bunda bir ecir vardır. Bu işi terk etmesi halinde ise bir sorumluluk yoktur.

Allah en iyisini bilir.

[۱۱۹] Tirmizi, Sıfatu'l kıyame, ۲۵۱۸; Neai, El-Eşribe, ۵۷۱۱

İHRAMIN YASAKLARI VE İHRAMLI KİMSENİN YAPMASI MÜBAH OLAN İŞLER HAKKINDAKİ BÖLÜM

Erkek veya kadın ihramlı kimsenin ihrama niyet ettikten sonra saçından veya tırnağından bir şey alması (koparması, kısaltması vb.) ve koku sürünmesi helal olmaz.

Erkekler için vücudunun bir kısmını örten ve dikişli olan gömlek veya birazını kapatan fanila, şalvar, terlik, çorap gibi üzerinde dikiş bulunan herhangi bir giysi giymeleri caiz değildir. Fakat izar bulamayan kimsenin şalvar giymesi caiz olur. Aynı şekilde terlik bulamayanın ayakkabı giymesi de caizdir. Bunun delili ise İbni Abbas'ın (ra) Hz.Muhammed'inﷺşöyle dediğini nakleden Sahihayn'da sabit olan hadisidir:

"*Her kim ayakkabı bulamazsa iki mest giyiversin. Gömlek bulamayan da çamaşır giysin.*"[١٢٠]

İbni Ömer (ra)'nın hadisinde geçen, terlikleri kaybettiğiiçin ayakkabılarını kesip giymek zorunda olduğundandolayı yaptığı bu uygulama daha sonra Nesh edilmiştir. Çünkü Hz.Muhammed ﷺ bunu, kendisine ihramlı olan kimsenin ne giyeceği sorulduğu vakit Medine'deyken emretmiştir. Daha sonra Arafat'ta insanlara hutbe verirken ise terliğini kaybeden kimsenin ayakkabı giymesine izin vermiş ve kesmesini emretmemiştir. Bu hutbe, Medine'deki cevabını duymamış olan kimseler için gelmiştir.

Usul-ü Hadis ve Fıkıh ilimlerinde bilindiği üzere açıklamanın ihtiyaç anından sonraya ertelenmesi caiz değildir. Böylece bu emrin nesih olunduğu sabit olur. Eğer bu vacip olsaydı Hz.Muhammed ﷺ bunu açıklardı.

Allah en iyisini bilir.

İhramlı kimseye, terliğe benzemesi açısından topuklar dışındaki yerleri örten bir sandalet giymek caizdir.

Kendisini men eden bir delilin olmaması sebebiyle ihramlının, izarını ip ve benzeri bir şeyle bağlaması caizdir.

İhramlının eğer ihtiyaç duyarsa yumuşakça ve kolayca gusül alması, başını yıkaması veya kaşınması caizdir. Eğer bu esnada saçından bir şey koparsa bunda bir sorumluluk yoktur.

İhramlı kadına yüzünü örten burka ve peçe; eldiven gibi ellerini örten şeyler giymek helal olmaz. Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurmuştur:

---

١٢٠ Buhari, Hac, ١٨٤١; Müslim, Hac, ١١٧٩

"İhramlı kadın peçe takmaz, eldiven de giymez."[١٢١]

Bunlar dışında gömlek, şalvar, ayakkabı, çorap ve benzeri dikişli şeyleri giymesi kadın için mübahtır.

Eğer ihtiyaç duyarsa alın bağı olmaksızın başörtüsünü yüzüne sarkıtması da mübahtır. Örtüsü yüzüne dokunsa bunda bir sorun yoktur. Buna delil ise Aişe (ra)'nın sözüdür:

"*Biz Rasulullah ﷺ ile birlikte ihramda olduğumuz halde atlılar bizim yanımızdan geçiyordu. Bunun üzerine onlar bize rastladıklarında içimizden birisi cilbabını başından yüzünün üzerine sarkıtıyordu. Bizi geçtiklerinde ise onu açıyorduk.*"[١٢٢]

Ebu Davud ve İbni Mace bu hadisi tahric etmiştir. Darekutnî bu hadisin bir benzerini Ümmü Seleme'den tahric etmiştir. Bunun gibi ihramlı kadının elini de elbisesi ve başka bir şeyle örtmesinde mahzur yoktur. Yabancı erkeklerin yanında iken yüzünü ve ellerini örtmesi gerekir. Çünkü O avrettir.

Allah şöyle buyurmuştur:

"Zinetlerini, kocalarından… Başkalarına göstermesinler" (Nur,٣١).

Yüzün ve ellerin en büyük ziynetler olduğu hususunda şüphe yoktur. Yüz ise bu konuda daha önemlidir.

Allah şöyle buyurur:

...Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranmanız hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temizdir…(Ahzab,٥٣)

Kadınlardan çoğunun alışa geldiği gibi yüzünden kaldırmak için alın bağını başörtüsünün altından bağlamanın bildiğimiz üzere şer'i bir temeli yoktur. Eğer bu meşru olsa Hz.Muhammedﷺ bunu ümmetine açıklardı. Onun bu hususta sessiz kalması caiz olmazdı.

Kadın veya erkek ihramlı kimsenin içinde ihrama girdiği giysisini her türlü kirden dolayı yıkaması veya başka bir şeyle değiştirmesi caizdir.

İhramlının safran ve benzeri bir şey değmiş olan bir giysi giymesi caiz değildir. Çünkü Hz.Muhammed ﷺ İbni Ömer'in (ra) hadisinde bundan men etmiştir.

İhramlının, Rafes, Fusuk ve Cidali terk etmesi gerekir.

Zira Allah şöyle buyurmuştur:

---

١٢١ Buhari, Hac, ١٨٣٨
١٢٢ Ebu Davud, Menasik, ١٨٣٣; Ahmed b. Hanbel, c. VI, ٣٠

"Hac, bilinen aylardadır. Kim o aylarda Hacca niyet ederse (ihramını giyerse), Hac esnasında kadına yaklaşmak, günah sayılan davranışlara yönelmek, kavga etmek yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir."(Bakara, ١٩٧)

Hz.Muhammed'in ﷺ şöyle buyurduğu sahihtir:

"*Bir kimse kötü sözler söylemeden, günah işlemeden Hacc ederse geri döndüğünde annesinden doğmuş gibi tertemiz döner.*"[١٢٣]

Refes: Cimaya ve kötülüğe götüren söz ve davranışlara denir.

Fusuk: günahlardır. Cidal ise batıl olan veya faydasız olan bir şeyde tartışmaktır. Hakkı ortaya çıkarmak ve batılı reddetmek için olan tartışmaya gelince bu emredilmiş olan bir durumdur.

Allah buyuruyor:

"(Resûlüm!)Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!"(Nahl ١٢٥)

İhramlı olan erkeğe, takke, sarık vb.gibi başına ve yüzüne bitişen bir şeyle örtünmesi haramdır. Arafe günü bineğinden düşüp ölen kimse hakkında Hz.Muhammed'in ﷺ buyurduğu söz buna delildir:

"*Onu su ve sidirle yıkayın da iki elbisesinin içine kefenleyin! Ama başını örtmeyin. Çünkü Allah, kıyamet gününde onu telbiye hâlinde diriltecektir .*"[١٢٤]

Hadis muttefekun aleyhtir ve Müslim'in lafzıdır.

Bir çadır veya ağacın altında gölgelenmesinde bir mahzur olmadığı gibi arabanın çatısı, şemsiye ve benzeri ile gölgelenmesine gelince bunda da bir beis yoktur. Sahih'te Hz.Muhammed'in ﷺ akabe cemresini taşlarken bir kıyafet ile üzerine gölge yaptırdığını nakleden hadis bunun delilidir. Onun için Nemira'da bir kubbe yapılmış ve O da Arafe günü güneş zevale uğrayıncaya kadar onun altına girmiştir.

İhramdaki kadın ve erkeklerin kara hayvanı avlaması, buna yardım etmesi ve bir hayvanı mekânından uzaklaştırması, nikâh kıyması ve cima etmesi, kadınlarla nişanlanması ve şehvetle kadınlara yaklaşması, Osman (ra)'nın,Hz.Muhammed'den ﷺ naklettiği hadis sebebiyle haramdır:

"*İhrâmlı olan birkimse ne nikâh edebilir; ne nikâh olunur; ne de dünür gönderir.*"[١٢٥]

---

[١٢٣] Buhari, Hac, ١٥٢١; Müslim, Hac, ١٣٥٠
[١٢٤] Buhari, Cenaiz, ١٢٦٥; Müslim, Hac, ١٢٠٦
[١٢٥] Müslim, Nikah, ١٤٠٩; Ebu Davud, Menasik, ١٨٤٣; Ahmed b. Hanbel, c.I, ٦٤،٦٥،٦٦; El-Müsnedü'l aşere-i mübeşşere bi'l cenne, ٤٦٤; Nesai, Nikah, ٣٢٧٥

İhramlı olan kimse unutarak veya bilmeyerek dikişli bir şey giyer, başını örter veya koku sürünürse ona fidye gerekmez. Bu ona hatırlatılana veya öğrenene kadar böyle devam eder. Başı tıraş etmek, saçından bir şey koparmak veya tırnaklarını kesmek de unutarak veya bilmeyerek yapılsa buna da yapılacak bir şey yoktur.

Kadın veya erkek ihramlı olsun veya olmasın her Müslüman'a Mekke ve Medine'nin av hayvanlarını öldürmek, buna alet veya işaretle yardım etmek haramdır. Hayvanı mekânından sürmek de böyledir. Buraların ağaçlarını ve yeşil otlarını koparmak da haramdır. Bu haramlık sadece bilmeyen kişiyi etkilemez.

Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurur:

"*Mekke benden önce hiç bir kimseye katiyyen helal olmuş değildir. Bana da gündüzün bir saatinde helâl olmuştur. Benden sonra hiç bir kimseye helâl olacak değildir. Binâenaleyh Mekke'nin avı ürkütülmez, dikeni kesilmez, kaybolan eşyası helâl olmaz meğerki bulan ilân maksadıyla almış ola.*"[١٢٦]

Hadis muttefekun aleyhtir. Hadiste geçen münşed kelimesi: Bilinen; khala kelimesi ise yabani ot demektir. Mina ve Müzdelife de haram bölgesindendir. Ancak Arafat haram bölgesi dışındadır.

[١٢٦] Buhari, İlim, ١١٢; Müslim, Hac, ١٣٥٥

HACILARIN MEKKE'YE GİRERKEN YAPTIKLARI İŞLER VE TAVAF GİBİ MESCİD-İ HARAM'A GİRDİKTEN SONRA YAPILAN İBADETLERİN AÇIKLANMASI VE ÖZELLİKLERİ

İhramlı olan kimse Mekke'ye ulaştığı vakit gusül alması müstehaptır. ZiraHz.Muhammed ﷺböyle yapmıştır. Mescid-i Haram'a vardığında ise

"Allah'ın adıyla, Salat ve selam Rasulullah'ın ﷺ üzerine olsun. Kovulmuş şeytanın şerrinden, Azim olan Allah'a, Onun cömert rızasına ve kadim olan saltanatına sığınıyorum. Allah'ım benim için rahmet kapılarını aç!"

diyerek sağ ayağıyla mescide girer. Bu Rasulullah'dan ﷺ geldiği sabit olan zikir sadece Mescid-i Haram'a girerken okunmaya mahsus değidir; diğer tüm mescitlere girerken de okunur.

İhramlı kişi, Kâbe'ye ulaştığında, eğer Mütemetti veya Umre yapıyorsa tavafa başlamadan önce telbiye getirmeyi keser. Sonra Hacerü'l Esved'e gider ve ona yüzünü döner. Sonra sağ eliyle ona dokunur ve mümkünse öper. Bu esnada kalabalık yapıp insanlara eziyet etmez. Dokunması sırasında *"Allah'ın adıyla, O en büyüktür."* Veya *"Allah en büyüktür."(Allahu ekber)*der. Eğer taşı öpmesi zor ise ona eliyle veya asa ve benzeri bir şeyler dokunur ve ne ile dokundu ise onu öper. Dokunması da zor gelirse işaretle ona selam verir ve *"Allah en büyüktür."(Allahu ekber)*der. İşaret ettiği nesneyi öpmesine lüzum yoktur.

Tavafın sıhhati için, tavaf edecek kimsenin büyük ve küçük pisliklerden temizlenmiş olması gerekir. Çünkü tavaf da konuşmaya ruhsat verilmesi dışında namaz hükmündedir. Tavaf halinde Beytullah kişinin sol tarafında olacak şekilde tavafa başlar. Eğer tavafa başlarken şöyle derse bu iyi bir davranıştır.

اللهم ايمانا بك ، وتصديقا بكتابك، ووفاءً بعهدك ، و اتباعاً لسنة نبيك محمد

" Allah'ım sana iman ettim, kitabını tasdik ettim, ahdine vefa gösterdim ve Hz.Muhammedin sünnetine tabi oldum."

Hz.Muhammed'inﷺ böyle yaptığı rivayet olunmuştur. Bir tavaf yedi şavttan oluşur. İlk tavafın ilk üç şavtı esnasında Remel (hafif tempolu koşu) yapar. Bu tavafı Umre yapan, mutemetti, sadece Hac için ihrama girmiş olan veya Hac ve Umreyi tek ihramda birleştirip Kıran Haccı yapan herkes yapar. Sona kalan dört şavtta ise yürür. Her bir şavtta Hacerü'l esvedden başlar ve onda bitirir. Remel, Kısa adımlarla koşarak ve omuzlarını silkerek çalımlı ve çabuk olarak yürümektir. Bu tavafta ve diğer tavaflarda

“ıztıba” yapması müstehaptır. Iztıba ise, ihramının ortasını sağ kolunun altından diğer tarafını ise sol omzunun üzerine atmasıdır. Kaç şavt döndüğü hakkında şüphede kalırsa doğru olduğuna inandığı sayı üzerinden devam eder ki bu da daha az olandır.

Örneğin; üç mü dört mü şavt döndüğünden emin değilse üç şavt dönmüş farz edip ona göre devam eder. Sa’y yaparken de böyledir.

Bu tavafı bitirdikten sonra iki rekât tavaf namazı kılmadan önce ridasını iki omzunun üstünden göğsünün iki tarafını da örtecek şekilde yapar.

Ziynetle tavaf etmeleri, güzel kokular sürmeleri ve kendileri avret olmaları sebebiyle tesettürsüzlük, kadınların uygun görmemesi ve kendisinden sakınması gereken şeylerdendir. Zira kadınların tavaf ve benzeri karışık ortamlarda tesettüre riayet etmeleri ve ziynetlerini terk etmeleri farzdır. Çünkü onlar namahrem ve fitnedirler. Kadının yüzü ise en öne çıkan ziynetidir ve mahremleri dışındakilere onu göstermesi caiz olmaz. Bunun delili şu ayet-i kerimedir:

“Zinetlerini, kocalarından… Başkalarına göstermesinler.”*(Nur, ٣١)*

Eğer kendilerini bir erkeğin görmesi ihtimali varsa kadınların Hacerü’l Esved’i öperken yüzlerini açmaları caiz olmaz. Aynı şekilde eğer taşı selamlamaları ve öpmeleri için imkân ve genişlik sağlanamıyorsa erkeklerin kalabalığına girmelerine de cevaz verilmez. Bilakis erkeklerin arkasından tavaf yaparlar. Erkeklerle (kalabalık sebebiyle) rekabet halinde Kâbe’ye yakın tavaf yapmalarındansa bu onlar için daha hayırlı ve ecir bakımından daha üstündür.

Remle ve ıztıba sadece ilk tavaf esnasında yapılır. Sa’y esnasında remle veya ıztıba yapmak gerekli olmadığı gibi kadınların bu fiilleri yapmaları da meşru değildir. Çünkü Hz.Muhammedﷺ Mekke’ye geldiği vakit yaptığı ilk tavaf dışında bu fiileri yapmamıştır. Tavaf esnasında her türlü habesten ve hadesten (maddi ve manevi pisliklerden) temizlenilmiş, Rabbe boyun eğmiş ve tevazu içinde olunmalıdır. Hacının tavaf esnasında zikir ve duasını artırması müstehaptır. Kuran’dan bir şeyler okursa bu damüstehaptır. Ancak ne ilk tavafta ne bundan sonraki tavaflarda ne de sa’y esnasında yapılması gereken belirli bir zikir veya dua yoktur.

Bazı insanların her bir şavt ve sa’y için belirli zikir ve dualar olduğunu söylemelerine gelince bunun bir temeli yoktur. Aksine kolay olan her türlü zikir ve dua yeterlidir. Hacı Kâbe’nin sağ köşesine geldiği vakit ona sağ eliyle dokunur ve onu öpmeden *“Allah’ın adıyla ve Allah en büyüktür.”*der. Dokunmak zor gelirse bunu terk eder ve tavafına devam eder. Ne taşa doğru işarette bulunur ne de hizasına geldiğinde tekbir getirir. Çünkü bizim bilgimize göre bu Hz.Muhammed’denﷺ sabit olmamış bir iştir. Sağ köşe ve Hacerü’l Esved arasında şöyle demesi müstehaptır:

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

"*Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru! Derler*" (Bakara, ٢٠١)

.Hacerü'l Esved'in hizasına her geldiğinde ona dokunur ve onu öper. Bu esnada da *"Allah en büyüktür."* Der. Eğer dokunması ve öpmesi kolay olmayacaksa her hizasına geldiğinde ona işaret eder ve tekbir getirir.

Kalabalık olduğu vakit zemzem kuyusunun ve Makam-ı İbrahim'in gerisinden tavaf etmekte bir beis yoktur. Mescidin tamamında tavaf yapılabilir. En uzak köşelerinde dahi tavaf yapılsa bu caizdir. Mümkünse Kâbe'ye en yakın olunan yerde yapmak daha faziletlidir.

Tavaf bittikten sonra mümkünse Makam-ı İbrahim'in arkasında kalabalık ve benzeri sebeplerle mümkün değilse de mescidin uygun olan herhangi bir yerinde iki rekât namaz kılar. Bu namaz esnasında ilk rekâtta Fatiha süresinden sonra ﴿قُلْ يَاأَيُّهَا الكَافِرُونَ﴾

Kâfirun süresini okuması sünnettir. İkinci rekâtta ise ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾İhlas süresini

okuması daha faziletlidir.

başka bir sure okumasında bir sakınca yoktur. Sonra Rasulullah'ı ﷺ bu hususta taklit

etmek için Hacerü'l Esved'e gider ve mümkünse ona sağ eliyle dokunur.

Daha sonra Safa'ya çıkar ve üzerinde bekler. Eğer mümkünsen yüksek noktaya kadar çıkması eftaldir. Sa'yın ilk şavtında Allah'ın şu kavlini okur:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَآئِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾

"Şüphe yok ki, Safa ile Merve Allah'ın koyduğu nişanlardandır. Her kim Beytullah'ı ziyaret eder veya Umre yaparsa onları tavaf etmesinde kendisine bir günah yoktur. Her kim gönüllü olarak bir iyilik yaparsa şüphesiz Allah kabul eder ve (yapılanı) hakkıyla bilir."(Bakara, ١٥٨)

Safa tepesi üzerinde iken Allah'a hamd ederek, tekbir getirerek ve şöyle diyerek Kıble'ye dönmesi müstehaptır: *"Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Mülk ve hamd Ona mahsustur. O yaşatır ve O öldürür. Ve O her şeye kadirdir. Yalnızca Allah'tan başka ilah yoktur. O vaadini gerçekleştirdi ve yalnızca O ahzabı hezimete uğrattı."*

Sonra ellerini kaldırıp kolayına gelen dualarla dua eder ve bu zikir ve duayı üç kez tekrarlar. Ardından tepeden iner ve ilk işarete ulaşana kadar Merve tepesine doğru yürür. Bundan sonra erkekler ikinci işarete ulaşana dek hızlanırlar. Kadınların ise iki işaret arasında hızlanmaları gerekmez. Çünkü onlar namahremdir. Onun sa'yın tamamı boyunca yürümesi meşrudur. Sonra Hacı yürür ve Merve'ye tırmanır veya yanında durur. Mümkünse tırmanması daha faziletlidir. Safa tepesi üzerinde ne yapmış ve ne söylemişse Merve üzerinde de aynılarını yapar ve söyler. Yalnızca Allah-u Teâla'nın şu ayetini okumaz:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَآئِرِ اللهِ﴾

"Şüphe yok ki, Safa ile Merve Allah'ın koyduğu nişanlardandır"

Çünkü bu ayet Rasulullah ﷺile teselli bulmak için sadece ilk şavtta Safa tepesine tırmanırken okunur.

Sonra tepeden iner ve Safa'ya ulaşana dek yürüyüş yerinde yürür; hızlanma yerinde de hızlanır. Bunu yedi kez yapar. Her bir gidişi ve dönüşü bir şavttır. Çünkü Hz.Muhammed ﷺ bu zikredileni yapmış ve şöyle buyurmuştur:

"*Hacc ibâdetlerini almalısınız* "[١٢٧]

Sa'y sırasında kolay gelen dua ve zikirlerle ile meşgul olmayı arttırmak, küçük ve büyük tüm pisliklerden temizlenmiş olmak müstehaptır. Ancak temizlenmeden tavaf yapılmış olsa bu da caiz olur. Kadının tavaftan sonra hayız veya nifas halinde iken sa'y yapması bunun gibidir ve caizdir. Çünkü taharet, Sa'yın şartlarından değildir. Bilakis o önceden de geçtiği üzere sadece müstehaptır.

Sa'yı tamamladıktan sonra Hacı, saçlarını tamamen tıraş eder veya kısaltır. Erkekler için saçı kazıtmak daha uygundur. Eğer kısaltır ve kazıtmayı Hac zamanına ertelerse bu da iyidir. Eğer Mekke'ye geldiği vakit Hac vaktine yakın bir vakit ise saçını sadece kısaltması, saçının geri kalanını Hac zamanı kazıtması açısından daha faziletlidir. Çünkü Hz.Muhammedﷺ O ve ashabı Zilhicce'nin dördünde Mekke'ye geldiklerinde kurbanını sürmeyen herkese ihramdan çıkmalarını ve saçlarını kazımalarını değil kısaltmalarını emretti.

Bu kısaltmanın saçın tamamını kapsayacak şekilde olması gereklidir. Sadece bir kısmını kazıtmak yeterli olmayacağı gibi bir kısmını kısaltmak da yeterli olmaz. Kadın için ise sadece kısaltmak gereklidir. Bir enmile kadar veya daha az bir kısalıkta kesmesi kadın için meşrudur. Enmile ise bir parmak ucu kadar demektir. Kadın bundan daha fazla kesmez.

İhramlı olan kimse bu zikredilenleri yaptıktan sonra onun Umresi *–Hamd Allah'a mahsustur.-* tamamlanmış olur. İhramla ona haram olmuş her şey tekrar helal olur. Yalnız kurban edeceği hayvanı hala kesmemiş olan kimse Hac ve Umre ihramından çıkana dek ihramda kalır.

Yalnızca Hac için veya Hac ve Umreyi birlikte yapmak için ihrama giren kimseye gelince o Umre ile birlikte ihramını çıkarır, kurbanlığını kurban yerine götürürve Mutemetti ne yapıyorsa onu yapar. Hz.Muhammed ﷺ ashabına bunu emretmiş ve şöyle demiştir:

---

[١٢٧] Müslim, Hac, ١٢٩٧

"Eğer yanımda kurbanım olmasaydı sizin gibi ben de ihramdan çıkardım."[١٢٨]

Kadınlar Umre için ihrama girdikten sonra hayız veya nifas kanı görürlerse temizlenene kadar Kâbe'yi tavaf etmez, Safa ve Merve arasında sa'y yapmazlar. Eğer temizlenirlerse tavaf ve sa'ylarını yaparlar; saçlarını kısaltır ve böylece Umresini tamamlamış olurlar. Terviye gününden önce temizlenmemiş olursa Mukim olduğu yerde Hac için ihrama girer. İnsanlarla beraber Mina'ya yola çıkar. BöyleceUmre ve Haccı birleştirip kıran Haccı yapmış olur. Arafede vakfe yapmak, Meş'aril Haramdadurmak, cemeratı taşlamak, Mina ve Müzdelife'de gecelemek, kurban kesmek ve saç kısaltmak gibi Hacıların yaptığı her şeyi yapar. Eğer temizlenirse sadece bir kez Kâbe'yi tavaf eder ve Safa ve Merve arasında say yapar.

Bu onun hem Haccı hem de Umresi için caiz olur. Umre için ihrama girdiği vakit hayız olan Aişe (ra)'ın hadisinde Hz.Muhammedﷺ Ona (ra) şöyle demiştir:

"Hacının yapacağı işleri sen de yap, ancak temiz oluncaya kadar Beyt'i tavaf etme." [١٢٩]
Hadis muttefekun aleyhtir.

Hayızlı veya nifaslı olan kadın kurban günü cemeratı taşlasa ve saçını kısaltsa kendisine ihramı sebebiyle haram olan koku sürmek ve benzeri her şey helal olur. Yalnızca eşiyle birlikte olması, diğer temiz kadınlar gibi Haccının tamamlayana kadar helal olmaz. Temizlendikten sonra tavaf ve sa'yı yapmasının ardından eşi de helal olur.

[١٢٨] Hadis muttefekun aleyhtir. Buhari, Hac, ١٤٩٢; Müslim, Hac, ١٢١١; Ahmed b. Hanbel, Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, Müsned Enes b. Malik, ١٢٠٣٩
[١٢٩] Buhari, Hac,, ٢٩٩; Müslim, Hac, ١٢١١

ZİLHİCCE'NİN SEKİZİNCİ GÜNÜ HAC İÇİN İHRAMA GİRME VE MİNA'YA ÇIKMA HÜKMÜ HAKKINDAKİ BÖLÜM

Zilhicce'nin ٨. Günü olan Terviye gününde, Mekke'de ihramda olmayanların ve Mekkelilerin evlerinde Hac için ihrama girmeleri müstehaptır. Çünkü Hz.Muhammed'in ﷺ ashabı, Mekke'ye yakın bir yer olan Ebtah'dan kalktılar ve Onun ﷺ emriyle terviye günü Hac için ihrama girdiler. Hz.Muhammed ﷺ onlara Beytullah'a gidip orada veya Kâbe'nin oluğunun yanında ihrama girmelerini emretmedi. Aynı şekilde bu onlara bizzat kendisinin öğrettiği meşru bir amel olsa da Mina'ya gitmek için yola çıkacakları vakit veda tavafı yapmayı da emretmedi.

Hayr,Hz.Muhammed ﷺ ve Ashabına (ra) tabii olmaktadır.

Hacının Mikat yerlerinde ihrama girerken yaptığı gibi gusül alması, temizlenip güzel koku sürünmesi Hac için ihrama girerken de müstehaptır. Terviye günü ihrama girdikten sonra güneşin zevalin önce veya sonra Mina'ya yönelmeleri, Akabe cemresini taşlayana dek telbiyeyi arttırmaları ve Mina'da öğle, ikindi, akşam, yatsı ve ertesi günün sabah namazını kılmaları sünnettir. Sabah ve Akşam namazları hariç her namazın kendi vakti içerisinde başka bir namazla cem edilmeksizin kasr edilerek; yani dört rekâtlı namazları iki rekâta kısaltarak kılınması da sünnettir.

Mekke ehli ve diğerleri arasında bu hususta bir fark yoktur. Çünkü Hz.Muhammed ﷺ Mekke ehlinden olan ve olmayan insanlarla birlikte Mina, Müzdelife ve Arafat'ta namazları kasr ederek kılmıştır.Bu esnada Mekke ehline namazlarını dörde tamamlamalarını da emretmemiştir. Eğer bu farz olsaydı Efendimiz ﷺ bunu emrederdi.

Arife günü güneş doğduktan sonra Hacı, Mina'dan Arafat'a yönelir. Hz.Muhammed'in ﷺ sünnetini yerine getirmek üzere mümkünse zevale kadar Nemire mescidinde konaklanır. Güneş zevale uğradıktan sonra İmam veya onun naibi olan kimsenin, uygun bir hutbe yapması sünnettir. Hutbe esnasında, İmam bugün ve ondan sonraki günlerde Hac için yapılması gerekenleri açıklar; Allah'tan korkmayı, Onu birleyip tüm işlerde ihlâsla Ona yönelmeyi emreder; Onun haram kıldıklarından sakındırır ve Hacılara Allah'ın kitabına ve Rasulullah'ın ﷺ sünnetine sımsıkı tutunup onunla hükmetmelerini, her işlerinde o ikisinin hükmüne razı olmalarını ve tüm bunlarda Rasulullah'ı ﷺ taklit etmelerini tavsiye eder.

Bundan sonra öğle ve ikindi namazlarını namazın ilk vaktinde tek bir ezan ve iki kametle ikişer rekât halinde cem ederek kılarlar. Müslim'in rivayet ettiği Cabir (ra)'ın

hadisinde Hz.Muhammedﷺ böyle yapmıştır. [١٣٠] Ardından insanlar Arafat'ta vakfeye durur. Ürene vadisi dışına Arafat'ın her yerinde vakfeye durulur. Kıble'ye ve Cebelu'r-Rahme'ye yüzünü dönmek müstehaptır. Her ikisine de yönelmek mümkün değilse sadece kıbleye dönülür, dağa dönülmez.

Hacının bu yerde ellerini dua etmek için kaldırarak Allah'a dua ve zikir etmekle ve Ona yalvarmakla meşgul olması müstehaptır. Telbiye getirir veya Kuran'dan bir şeyler okursa bu da müstehaptır. Şöyle demeyi arttırması da sünnettir:

"Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir; ortağı yoktur. Mülk ve hamd Ona mahsustur. O diriltir ve O öldürür. Ve O her şeye kadirdir."

Bunun sebebi ise Hz.Muhammed ﷺ'den rivayet olunan şu hadis-i şeriftir:

"Duâların en hayırlısı arefe günü yapılan duâdır. Benim söylediğim ve benden önceki Peygamber (s.a.v)'in söylediği en hayırlı şey ise: :

لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، له الملك ، وله الحمد ، وهو على كل شيء قدير

Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. Sadece O vardır. O tektir. O'nun ortağı yoktur. Saltanat O'nundur. Hertürlü eksiksiz övgüler O'na mahsustur. O'nun her şeye gücü yeter."[١٣١]

Hz.Muhammed'inﷺ şöyle buyurduğu da sabittir:

"Allah indinde sözün en makbulü dörttür: Allah'ı tenzih ederim, (Subhanallah) hamd Allah'a mahsustur (Elhamdülillah), Allah'dan başka ilâh yoktur(Lailaheillallah) ve Allah en büyüktür (Allahuekber)sözleri."[١٣٢]

Bu zikrin huşu ve kalp huzuruyla tekrar edilmesi gerekir. Bu Mukaddes gün ve yerde olduğu gibi diğer tüm vakitlerde de şeraitte varit olan zikir ve duaların çokça tekrarlanması gereklidir ve kişi tüm duaları kapsayacak dualar seçmelidir.

Bu dualardan bazıları şunlardır:

- *Allah'ı Ona hamd ederek tesbih ederim ve Yüce olan Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim.*

"*Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum*" (Enbiya, ٨٧)

---

[١٣٠] Müslim, Hac, ١٢١٨
[١٣١] Tirmizi, Dua, ٣٥٨٥
[١٣٢] Müslim, Adab, ٢١٣٧

• *Allah'tan başka ilah yoktur. Yalnızca Ona ibadet ederiz. Nimet, fazilet ve en güzel senalar ona mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur vekâfirler hoşlanmasa da dini yalnız Ona has kılarız.*

• *Güç ve kuvvet yalnız Allah'ın yardımı iledir.*

• *Rabbimiz bize dünyada iyilik ver ve ahirette de iyilik ver. Ve bizi ateşin azabından koru.*

• *Allah'ım bana dinini güzelce yaşat ki o benim güvencemdir. Dünyamı düzelt ki o benim geçim kaynağımdır. Son durağım olan ahiretimi benim için hazırla. Hayatımda her türlü hayrı ziyadesiyle ver. Ölümümü de her türlü şerden kurtuluş kıl.*

• *İmtihanın zorluğundan, sıkıntıların sürekliliğinden, kaza ve kaderin kötü tecelli etmesinden ve düşmanların (benim sıkıntım sebebiyle) mutlu olmalarından Allah'a sığınırım.*

• *Allah'ım! Keder ve hüzünden, acziyet ve tembellikten, korkaklık ve cimrilikten, günah yüklenmek ve borçlanmaktan, borcun üstüme galebe çalmasından ve insanların beni kahretmesinden sana sığınırım. Abraşlıktan, delilikten, cüzamdan ve hastalığın kötülüğünden sana sığınırım.*

• *Allah'ım senden dünya ve ahirette af ve afiyet dilerim.*

• *Allah'ım dinimde, dünyamda, ailemde ve malımda senden af ve afiyet dilerim.*

• *Allah'ım avretimi ört; korkumu gider, beni önümden ve arkamdan, sağımdan ve solumdan, üstümden ve altımdan gelecek belalara karşı koru. Altımdan gelecek bir belanın beni kuşatmasından senin azametine sığınırım.*

• *Allah'ım hatalarımı ve cehaletimi, işlerimde aşırıya kaçmamı affet. Sen onları benden daha iyi bilirsin.*

• *Allah'ım ciddiyet veya şakayla yaptığım, hatayla veya bilerek işlediğim bütün günahlarımı bağışla.*

• *Allah'ım şimdiye kadar yaptığım ve bundan sonra yapacağım, gizlediğim ve açığa vurduğum, senin benden daha iyi bildiğin günahlarımı affet. Öne geçiren de geride bırakan da sensin. Senin gücün her şeye yeter.*

• *Allah'ım senden dinde sebat etmeyi ve doğruluğa azmetmeyi istiyorum. Senden nimetine şükretmeyi ve sana güzelce ibadet etmeyi istiyorum. Senden selim bir kalp, sadık bir dil diliyorum. Bildiğin tüm hayırları senden istiyor ve bildiğin tüm şerlerden sana sığınıyorum. Bildiğin günahlarımdan dolayı affını diliyorum. Sen gaybı en iyi bilensin.*

• *Muhammed'in ﷺ Rabbi olan Allah'ım! Günahımı bağışla; kalbimin öfkesini gider. Fitnelerin saptırmasından beni koru ve muhafaza et.*

• *Göğün, yerin ve yüce arşın, bizim ve her şeyin Rabbi olan Allah'ım! Tohumu ve çekirdeği çatlatan, Tevrat, İncil ve Kuran'ı indiren Rabbimiz! Senin perçeminden tuttuğun her şeyin şerrinden sana sığınırım. Sen ilksin senden önce bir şey yoktur. Sen sonsun senden sonra bir şey yoktur. Sen Zahir olansın senin üstünde bir şey yoktur. Sen Batın olansın senin dışında bir şey yoktur. Benim borcumu gider ve beni fakirlikten koru.*

• *Allah'ım nefsime takva ver ve onu temizle. Onu en iyi temizleyecek olan Sensin. Sen onun dostu ve mevlasısın. Allah'ım acizlik ve tembellikten sana sığınırım, korkaklık ve elden ayaktan düşüren yaşlılık ve cimrilikten sana sığınırım. Allah'ım kabir azabından sana sığınırım.*

• *Allah'ım sana teslim oldum, sana iman ettim ve sana tevekkül ettim. Yüzümü sana döndüm, senin yardımınla (düşmanlarla) mücadele ettim. Beni saptırmandan senin izzetine sığınırım. Senden başka ilah yoktur. Sen asla ölmeyen Hayy'sın. Cinler ve insanlar ise ölümlülerdir.*

• *Allahım faydasız ilimden, korku duymayan kalpten, doymayan nefisten ve icabet görmeyen davetten sana sığınırım.*

• *Allah'ım ahlakın, amellerin, hevaların (arzuların) ve hastalıkların kötülüklerinden beni koru.*

• *Allah'ım bana doğruluğu ve iyiliği göster ve beni nefsimin şerrinden muhafaza et.*

• *Allah'ım beni helal ile yetinip haramdan sakınanlardan kıl ve fazlınla beni senden başkasına muhtaç olmaktan müstağni eyle.*

• *Allah'ım senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği isterim.*

• *Allah'ım senden beni doğru yola iletmeni ve o yolda başarılı kılmanı dilerim.*

• *Allah'ım şimdi ve gelecekte bildiğim ve bilmediğim tüm hayırları senden isterim. Şimdi ve gelecekte bildiğim ve bilmediğim tüm kötülüklerden sana sığınırım. Kulun ve Rasulun olan Muhammed ﷺ senden ne hayır dilediyse onu isterim ve kulun ve Rasulun olan Muhammed ﷺ hangi şerden sana sığındı ise ondan sana sığınırım.*

• *Allah'ım senden cenneti ve ona götüren söz ve işleri (bana nasip etmeni) ister ve ateşten ve ona götüren söz ve işlerden sana sığınırım. Benim için takdir ettiğin her olayı hakkımda hayırlı kıl.*

• *Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir; ortağı yoktur. Mülk ve hamd ona mahsustur. O asla ölmeyen Hayy'dır. Hayır onun eliyledir ve O her şeye kadirdir. Allah tüm noksan sıfatlardan munezzehtir. Hamd Ona mahsustur. Ondan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür ve Aliyy ve Azim olan Allah'tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur.*

- *Allah'ım İbrahim ve ailesine nasıl salat ettinse Muhammed ve ailesine de öyle salat et. Muhakkak ki sen Hamid ve Mecid'sin. İbrahim ve ailesini nasıl bereketli kıldınsa Muhammed ve ailesini de bereketli kıl. Muhakkak ki sen Hamid ve Mecidsin*

- *Rabbimiz bize dünyada ve ahirette iyilikler ver ve bizi ateşin azabından koru.*

Böylesine eşsiz bir anda Hacının yukarıda geçen dua, zikir, ve Hz.Muhammed'e ﷺ salat manası içeren her şeyi tekrarlaması müstehaptır. Duasında yalvarır ve Rabbinden dünya ve ahiret hayırlarını ister. Hz.Muhammed ﷺ dua ettiğinde duasını üç kez tekrarlardı. Bu durumda Onun Sünnetine tabi olmak en güzelidir.

Müslüman, Rabbi için mütevazı, boyun eğmiş ve Onun önünde (günahlarından dolayı) pişman olmuş bir şekilde Rabbine dönmüş bir haldedir. Onun rahmeti ve mağfiretini ister; azabından ve kınamasından korkar. Böylece nefsini hesaba çeker ve Nasuh bir tevbe ile tövbe eder.

Zira bu, Allah'ın kullarına cömertçe lütfettiği, Meleklerine karşı kullarıyla övündüğü, (cehennemlik olan kulların) ateş (azabından) salıverildiği Mukaddes bir gün ve müthiş bir topluluktur. Şeytan Bedir günü dışında hiçbir vakit bu günde olduğu kadar kovulmuş, küçük düşürülmüş ve aşağılanmış halde görülmemiştir. Bunun sebebi ise Allah'ın kullarına bol bol ikram etmesi, ihsanını, onları bağışlaması, ateşten kurtarıp affetmesinin çokluğunu görmesidir.

Sahih-i Müslim'de Aişe (ra)'dan rivayetle Hz.Muhammed'in ﷺ şöyle buyurduğu nakledilir:

"*Arafe gününden başka Allah'ın bir kulu cehennemden en fazla âzâd ettiği hiç bir gün yoktur. Filhakika Teâlâ Hazretleri Kurbİyet gösterir; sonra böyleleri ile meleklere mubohât ederek: Bunlar ne dedi dîye sorar.*" Buyurdular.[١٣٣]

Hacılar güneşin batışına dek dua, zikir ve yakınma ile meşgulken; Müslümanlara, nefisleri için Allah'tan hayır istemek, çokça zikir, dua, tövbe, tüm günah ve hatalardan istiğfar ederek düşmanları olan şeytanı küçük düşürmek ve kahretmek yaraşır. Güneş battıktan sonra ise sukunet ve vakarla Müzdelife'ye doğru yola çıkarlar. Bu esnada telbiyeyi arttırırlar ve Rasulullah'ın ﷺ yaptığı gibi boşlukta hızla yol alırlar. Güneş batmadan önce Arafat'tan ayrılmak caiz değildir. Zira Peygamber ﷺ güneş batana kadar beklemiştir ve şöyle buyurur:

"*Hac ibâdetlerini almalısınız.*"[١٣٤]

---

[١٣٣] Müslim, Hac, ١٣٤٨
[١٣٤] Müslim, Hac, ١٢٩٧

Müzdelife'ye ulaştıklarında ezanla beraber akşam namazını üç, yatsı namazını da iki rekât olmak üzere cem ederek kılarlar. Peygamber'in ﷺ de yaptığı gibi Müzdelife'ye ulaştıklarında akşam namazının vakti içinde olunsa da yatsı vakti girmiş olsa da bu iki vaktin namazını birlikte eda ederler.

Bazı Müslümanların yaptığı gibi Müzdelife'ye vardıktan sonra namaz kılmadan önce Cemerat'ı (taşlamak için) taş toplamaya başlamaları ve bunu caiz görmeleri aslı temeli olmayan bir yanlışlıktır. Hz.Muhammed ﷺ Meş'ari Haram'dan Mina'ya doğru yola çıkmadan önce çakıl taşlarının toplanmasını hiçbir zaman emretmemiştir.

Bu taşların toplanma yeri olarak Müzdelifeolarak belirlenmediği, bilakis Mina'dan toplanması uygun görüldüğü halde Müzdelife'den taş toplamayı caiz kılan şey ne olabilir ki? Sünnet olan, Akabe cemresini yapmak için bu günde yedi (taş) toplamaktır. (Cemerat'ın taşlandığı) üç güne gelindiğinde ise üç Cemerat'ı taşlamak üzere Mina'dan her gün on bir taş toplanır.

Atılacak taşların yıkanması caiz değildir; aksine bu taşlar yıkanmadan atılır. Çünkü bu ne Rasulullah'dan ﷺ ne de Ashabından naklolmamış bir iştir. Önceden atılmış bir taş alınıp tekrar atılamaz.

Hacılar, o gece Müzdelife'de gecelerler. Kadınlardan zayıf olanların, çocukların ve buhalde bulunanların gecenin sonunda Mina'ya yola çıkmaları caizdir. Diğer Hacıların ise sabah namazını kılana dek Müzdelife'de kalmaları gerekir. Sonra Meş'ari'l Haram'da vakfe yaparlar; yüzlerini kıble istikametine çevirir ve yola çıkana dek zikir, tekbir ve dua etmeyi arttırırlar. Bu esnada elleri dua için kaldırmak müstehaptır. Müzdelife'de vakfeye durdukları vakit onlarınböyle yapmaları caiz görülmüştür. Meş'ar'a yakınlaşmak ve tırmanmak (Hacılara) farz değildir. Peygamber ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*İste burada durdum.*"

Hacılar, güneşin doğuşundan sonra tan yeri iyice ağarınca Mina'ya doğru yola çıkarlar. Yolculukları esnasında çokça telbiye getirirler. Eğer (Mina'ya) ulaştıklarında yorgun düşmüş olurlarsa biraz hızlanmaları müstehaptır.

Mina'ya ulaştıklarında, Akabe cemresinin yakınında telbiye getirmeyi bırakırlar sonra cemreye ulaştıkları vakit peş peşe yedi taşı da atarlar. Her taş atılırken (Hacı) elini kaldırır ve tekbir getirir. Taşları vadinin ortasından atması müstehaptır. Peygamber'in ﷺ yaptığı gibi Kâbe'yi sağına ve Mina'yı soluna alır. Diğer yönlerden atsa da taş,yerine ulaştığı takdirde (ameli) caiz olur. Taşın atılan yerde kalması şart değildir ancak oraya isabet etmesi gereklidir. Taş, yerine düşse sonra yerinden çıksa Zahiru'l Kelam'a ve İlim Ehli'ne göre bu caizdir. Bunu netliğe kavuşturanlardan biri de Nevevi

(rh)'dır. Cemerat'ı taşlamak için kullanılan taşlar sapan taşı kadardır; en büyüğü ise nohuttan biraz daha büyük olur.

Taşlamadan sonra kurbanını keser. Bu esnada şu duayı söylemesi ve Kâbe'ye dönmesi müstehaptır.:

"Allah'ın ismiyle ve Allah en büyüktür. Allah'ım bu (kurban) sendendir ve senin içindir."

Sünnet olan, deve boğazlanırken sol ayağı bağlı ve ayakta boğazlamak, inek ve koyun boğazlanırken ise sol tarafından boğazlamaktır. Kıble'ye dönüp boğazlanmazsa sünnet terk edilmiş olur ancak kurban kabul edilir. Zira kesim esnasında Kıble'ye dönmek vacip değil sünnettir. Kurban etinden yemek ise müstehaptır.

Allah şöyle buyurmuştur:

"*… Artık ondan hem kendiniz yeyin, hem de yoksula, fakire yedirin."* (Hac, ٢٨)

Ehl-i İlimin sözlerinin en doğrusuna göre kurbanın kesim vakti, üçüncü Teşrik günü, güneşbatana dek sürer. Kurban günleri ise, Kurban bayramının birinci günü ve bundan üç gün sonrası olmak üzere dört gündür.

Kurbanın kesilmesinden sonra (Hacı) başını tıraş eder veya saçlarını kısaltır. Tamamen tıraş etmek daha eftaldir. Çünkü Peygamber ﷺ saçlarını tıraş edenler için üç, kısaltanlar içinse bir kez rahmet ve mağfiret duasında bulunmuştur. Saçın sadece bir bölümünü kısaltmak yeterli değildir. Aksine tıraş olur gibi tamamını kısaltmak icap eder. Kadınlarise parmak ucu kadar veya daha az bir şekilde saçını kısaltır.

Akabe cemresini taşlayıp, tıraş olup saçını kısalttıktan sonra ihramlı olan kimseye (kadınlara yaklaşmak dışında)ihram sebebiyle haram olan her şey mübah olur. Bu helalleşmeye ilk Tahallül (helalleşme) denir. Bundan sonrakiTahallül ona koku sürme ve İfada (ziyaret) tavafını yapmak üzere Mekke'ye gitme hakkı verir. Aişe (ra)'ın rivayet ettiği hadis-i Şerifte şöyle der:

"Ben, Resûlüllahﷺihrama girmeden önce ihramı için, beyti tavaf etmeden önce dahi hılle için koklardım."[١٣٥]

Bu tavaf, ifada veya ziyaret tavafı olarak isimlendirilir. Bunlar, kendisi gerçekleşmeden Haccın sona ermediği Hacc Rukunleridir. Allah'ın ayetinden murat edilen de budur:

"Sonra kirlerini gidersinler; adaklarını yerine getirsinler ve o Eski Ev'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler " (Hac, ٢٩)

[١٣٥] Buhari, Hac, ١٥٣٩; Müslim, Hac, ١١٨٩

Temettü Haccı yapan kimse bu tavaf ve Makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekât namaz kıldıktan sonra Safa ve Merve arasında say yapar. İlk yaptığı sa'y Umre, bu sa'y ise Hacc içindir.

Âlimlerin sözlerine göre tek sa'y yeterli değildir. Aişe(ra) hadisinde şöyle demiştir:

"Kimin yanında hedy kurbanı varsa Hacca Umre ile beraber niyet etsin; sonra ihramda devam ederek netîcede her ikisinin İhramından beraberce çıksın.» buyurdu. Ben, Mekke'ye hayızlı olarak vardım. Ne beyti tavaf ettim, ne de Safa ile Merve arasında Say yaptım. Bunu Resûlüllah'a arz etttiğimde şöyle buyurdu: "Saçını çöz, taran ve Hacca niyet et! Umreyi bırak."[١٣٦]

Onun (ra), Umre yapanlar hakkındaki sözü şöyledir: *"sonra (onlar) Hacları için Mina'dan döndükten sonra bir kez daha tavaf yaparlar."*En sahih rivayete göre bu hadisteki tavaf kelimesinden kast edilen; Safa ve Merve arasındaki tavaf yani sa'ydır. *"bu tavaf kelimesiyle ifada (ziyaret) tavafını kast etti."* Diyen kimsenin sözü doğru değildir. Zira ziyaret tavafı herkesin üzerine bir haktır ve onu yaparlar. Bilhassa burada kast edilen sadece Mutemettihaccıdır. O Haccını tamamlamak için Mina'dan döndükten sonra iki kez Safa ve Merve arasında sa'y. Hamdolsun ki bu açıktır ve ilim ehlinin birçoğunun kavli böyledir.

Bunun sıhhatine Buhari'nin Sahihinde İbni Abbas'tan (ra) rivayetle karara bağlanmış bir açıklama olarak gelen delil vardır. İbni Abbas'a Hac ile Umreyi birleştirmek hakkında soruldu. O da: *"Muhacir, Ensar ve Peygamber hanımları, Veda Haccında Hacca niyet ettiler ve biz de ettik."* Dedi. Mekke'ye ulaştığımız vakit Rasulullah (sav) şöyle buyurdu*:*

"Hedy kılâdeleyip beraberinde getirmiş olanlar müstesna, Hacc niyetiyle yaptığınız ihram ve telbiyelerinizi Umreye çeviriniz."[١٣٧]

Bunun üzerine Beytullahı tavaf ettik ve Safa ve Merve arasında sa'y yaptık, kadınlarımıza yaklaştık ve kıyafetlerimiz giydik. Sonra Oşöyle buyurdu:

"Kurbanlığa kılâde ve nişan takmış olan kimselere, kurbân varacağı yere ulaşıncaya (yânî Minâ'da kesilinceye) kadar ihramın haram kıldığı şeylerden hiçbiri helal olmaz."[١٣٨]

Sonra bize Terviye gününden (٨ Zilhicce) önceki gün Hacca niyet etmemizi emretti. Bunun üzerine Hac menasiklerini bitirdikten sonra gelip Kâbe'yi tavaf ettik, Safa ve Merve arasında sa'y yaptık.Mutemetti Hacının sa'yının iki kez olduğu konusu açıklık kazanmıştır. En iyisini Allah bilir.

Müslim'in Cabir (ra)'dan rivayet ettiği habere gelince, Peygamber ﷺ ve Ashabı ilk sa'yları olan sa'y dışında Safa ve Merve arasında sa'y yapmamışlardır. Bu, sahabeden

[١٣٦] Buhari, Hac, ١٦٣٨; Müslim, Hac, ١٢١١
[١٣٧] Buhari, Hac, ١٤٨٧
[١٣٨] Hadis tahrici daha önceden geçmiştir.

kurbanını kurbanlık yerine götürmekte olanların üzerine yüklenmiştir. Çünkü Onlar, Peygamberﷺ Hac ve Umrenin ihramından çıkana kadar Peygamber ﷺ ile birlikte ihramlı kaldılar. O da kurbanınıkurbanlık yerine götürenlerinHac ile birlikte Umreye de niyet etmelerini ve her ikisinin ihramından da çıkana dek tahallül etmemelerini emretti.

Tek bir ihramda Hac ve Umreyi birleştirerek Kıran Haccı yapanın ise tek bir sa'ydan fazlasını yapmasına gerek yoktur. Buna da zikredilen Cabir hadisi ve diğer sahih hadislerden delil vardır.

İfrad Haccı yapan kimse de böyledir. Kurban gününe kadar ihramlı kalır ve sadece bir sa'y yapması yeterlidir. Kıran veya İfrad Haccı yapan Hacı,Kudüm tavafından sonra sa'y yaparsa bu,İfada tavafından sonra yapılan sa'yı yerine geçer. Bu ise Aişe (ra), İbni Abbas ve Cabir (ra) hadisleri arasında bir toplanmadır. Bununla birlikte görüş ayrılıkları ortadan kalkar ve amel tamamıyla hadislerle hâsıl olur.

Bu toplanmayı destekleyen Aişe ve İbni Abbas hadisleri sahihtirler. Temettü Haccı yapanın ikinci kez sa'y yapmasını delillendirirler. Cabir hadisi ise bunu nefyetmektedir. Usul ilimlerinde ve hadis ıstılahında karar verilmiş olduğu gibi ispat nefiyden önce gelir.

Allah tüm noksanlıklardan münezzehtir. Doğru yola ulaştıran O'dur ve güç ve kuvvet ancak Onun yardımıyla elde edilir.

KURBAN GÜNÜ HACININ YAPMASI FAZİLETLİ OLAN ŞEYLERİN BEYANI HAKKINDAKİ BÖLÜM

Zikredildiği üzere Hacının, Kurban günü bu dört işi bu düzenle yapması en faziletli olandır:

ilk önce Akabe cemresini taşlar. Sonra kurbanını keser. Bundan sonra saç tıraşı olur veya saçını kısaltır. Ardından Kâbe'yi tavaf eder ve temettü Haccı yapan kimse sa'y yapar. İfrad ve Kıran Haccı yapan kimse ise Kudüm tavafıyla birlikte sa'y yapmak dışında bunları yapar.

Bu işlerden biri diğerinin önüne geçse Hz.Muhammed'den ﷺ gelen bir ruhsat gereği bu caiz görülür. Sa'yın tavaftan önce yapılması da buna dâhildir. Çünkü o kurban günü yapılan işlerden biridir. (Kurban günü) bir şeyin diğerinin önüne geçmesi hakkında soru sorulan sahabinin sözüne Efendimiz ﷺ şöyle karşılık vermiştir:

"*Günâhı yoktur.*"[١٣٩]

Çünkü bu unutkanlık ve bilmemek durumlarında kalınabilecek bir şeydir. Kolaylaştırma sebebiyle bu umuma girmesi gerekir.

Hz.Muhammed'in ﷺ tavaf etmeden önce sa'y yapan kimse hakkında kendisine sorulduğunda verdiği cevap bunu kesinleştirir. Zira O: "*Günahı yoktur*"[١٤٠] Demiştir. Ebu Davud bu hadisi, Usame bin Şureyk'den rivayetle sahih bir isnatla tahric etmiştir. Böylece bunun umuma girmesi şüphesiz bir şekilde açıklanmıştır.

Muvaffak kılan Allahtır.

Hacı için tam bir tahallülü (helalleşme) gerçekleştiren işler üç tanedir:

Akabe cemresini taşlamak, saçı kazıtmak veya kısaltmak ve zikri geçenler için İfada Haccı ile birlikte sa'y yapmaktır. Bu üç iş yapıldıktan sonra ihramla kendisine haram kılınan; kadınlara yaklaşmak, koku sürünmek ve benzeri her şey helal olur. Bunlardan ikisini yapana ise kadınlar yaklaşmak dışındakiler helal olur. Bu ise ilk tahallül olarak isimlendirilir.

Hacının zemzem suyundan içmesi, ona kanması ve içerken faydalı, kolay bir dua etmesi müstehaptır. Hz.Muhammed'den ﷺ rivayet edildiği üzere Zemzem suyu ne için içiliyorsa ona fayda verir.

---

[١٣٩] Buhari, İlim, ٨٣; Müslim, Hac, ١٣٨٦
[١٤٠] Ebu Davud, Menasik, ٢٠١٥

Sahih-i Müslim'de Ebu Zer (ra)'tan Peygamber'inﷺ şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"O gerçekten mübarektir. O hakîkaten doyurucu yemektir."[١٤١]

Ebu Davud buna şu kısmı ekler:

"hastalıklara şifadır."[١٤٢]

İfada tavafı ve üzerine sa'y yapmak; farz olan sa'ydan sonra Hacılar Mina'ya dönerler ve peş peşe üç geceyi burada geçirirler. Bu üç gün boyunca her gün güneşin zevalinden sonra üç cemreyi taşlarlar. Bu taşlamanın bir düzen içinde olması gerekir.

Hayf mescidinin yakınındaki ilk cemre ile başlanır. Bu cemreye peş peşe yedi taş atılır. Hacı her bir taşı atarken elini kaldırır. Cemreden biraz öne çıkmak, onu sol tarafında almak ve Kâbe'ye dönmek gereklidir. Eller kaldırılır, dua ve yakarışlar arttırılır.

Sonra ikinci cemre de ilki gibi taşlanır. (Hacının) taş attıktan sonra biraz öne çıkması, (cemreyi) sağına alması, Kıble'ye yönelip elini kaldırması ve dua etmesi gerekir.

Üçüncü cemre de taşlanır ancak onun yanında durulmaz.

Cemerat, ilk gün taşlandığı gibi teşrik günlerinin ikincisinde, zeval vaktinden sonra da taşlanır. Hz.Muhammed'iﷺ taklit etmek için ilk günde ne yapıldıysa birinci ve ikincide de aynısı yapılır.

Teşrik günlerinin ilk iki gününde taşlama yapmak Haccın vaciplerindendir. Su dağıtanlar ve çobanlar haricindeki kimselere teşrik günlerinin ilk iki gecesi Mina'da gecelemek de vaciptir.

Bu iki zikredilen günde şeytan taşlandıktan sonra her kim Mina'dan ayrılmakta acele ederse bu, caizdir. Güneşin batışından önce yola çıkar. Her kim de bu vakti kaçırırsa üçüncü gece de Mina'da kalır. Cemerat'ı üçüncü günde taşlamak en faziletli ve en fazla ecirli olandır. Allah-u Teâla şöyle buyurmuştur:

"Sayılı günlerde (eyyam-ı teşrikte telbiye ve tekbir getirerek) Allah'ı anın. Kim iki gün içinde acele edip (Mina'dan Mekke'ye) dönmek isterse, ona günah yoktur. Bunlar günahtan sakınanlar içindir…(Bakara, ٢٠٣)

Çünkü Hz.Muhammed ﷺ insanlara (Mina'dan ayrılmada) acele etmek hususunda ruhsat vermiştir. Ancak kendisi acele etmemiştir. Bilakis üçüncü günde güneşin zevalinden sonra Cemerat'a on taş atana kadar Mina'da kalmıştır.

Bizzat taş atmaktan aciz durumda küçük çocuğu olan kimsenin, kendisi adına Cemerat'ı taşladıktan hemen sonra çocuğu için de taşlaması caizdir. Taş atmaktan aciz olan küçük kızın velisinin durumu da böyledir. Cabir (ra)'nın hadisi buna delildir:

---

[١٤١] Müslim, Fadail'İs- Sahabe, ٢٤٧٣
[١٤٢] Ebu Davud Tayalisi, Müsned, ٤٥٧

"Biz Resûlullah ﷺ İle beraber Haccettik. Beraberimizde kadınlar ve çocuklar da vardı.

Biz çocuklar yerine telbiye ettik (Yâni Hacca niyet edip Lebbeyk duasını okuduk) ve onların yerine cemrelere taşlar attık."[١٤٣]

Hastalık, yaşlılık ve hamilelik gibi sebeplerle şeytan taşlama ibadetinden aciz olan kimsenin bir başkasına vekâlet vermesi caizdir.

Buna delil Allah'ın şu kavlidir:

"O halde gücünüz yettiğince Allah'a isyandan kaçının..."(Teğabun ١٦)

Bu kimseler taşlama vaktini kaçırıyor ve kaza etmeleri mümkün gözükmüyor haldeyken Cemerat'ın yakınında insanların kalabalığı ile baş edemeyenlerdir. Onlar menasikleri yerine getirmeleri için kendilerinden başkasını vekil kılabilirler. Haccı nafile bile olsa bir ihramlının, görevlerini yerine getirebilecek bir kimsenin vekâletini vermek istemesi yakışık almaz. Çünkü Umre ve Hac için her kim ihrama girerse *–nafile bile olsa-* o kimsenin bu ikisini tamamlaması gerekir.

Allahşöyle buyurmuştur:

"Haccı ve Umreyi Allah için tam yapın…" (Bakara, ١٩٦)

Şeytan taşlamanın aksine tavaf ve sa'yın zamanı geçmez.

Arafat'ta vakfe, Müzdelife ve Mina'da gecelemenin zamanı geçebilir. Ancak doğrudan şeytan taşlamanın aksine, aciz olan kimsenin zorlukla dahi olsa bu yerlerde bulunması mümkündür. Çünkü diğer amellerin aksine şeytan taşlamada, mazereti olanın vekâlet vermesi Selef-i Salihin'den bize ulaşmış bir haberdir.

İbadetler hakkında bir kimsenin delil getirmeden kural koyması mümkün değildir. Vekâlet alan kişinin her bir cemreyi önce kendisi sonra da vekâletini aldığı kimse adına taşlaması caizdir. Âlimlerin sözüne göre; önce kendi adına üç şeytanı da taşlayıp sonra vekâletini aldığı kişi için taşlama yapması gerekmez. Zira bu vacip değildir ve çeşitli zorluklar içermektedir.

Allah şöyle buyurur:

"O, sizi seçti; din hususunda üzerinize hiçbir zorluk yüklemedi…" (Hac,٧٨)

Hz.Muhammed şöyle buyurmuştur ﷺ

"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız"[١٤٤]

---

[١٤٣] İbn-i Mace, Menasik, ٣٠٣٧

[١٤٤] Buhari, İlim, ٦٩; Müslim, Cihad ve Siyer, ١٧٣٤

Çünkü bu durum, çocukları ve içlerindeki acizler için şeytan taşladıkları esnada Rasulullah'ın ﷺ ashabından nakledilmemiştir. Bunu yapmış olsalar bu bize ulaşırdı.

KIRAN VE TEMETTÜ HACCI YAPANLARA KURBANIN VACİP OLMASI BÖLÜMÜ

Hacı, Kıran veya Temettü Haccı yapmaya niyet ettiyse *–Mescid-i Haram'ın yakınında oturanlar buna niyet edemez.-*bir koyun veya bir devenin yedide biri veya bir ineğin yedide biri olmak üzere kurban kesmelidir. Bu ise helal bir mal ve temiz bir kazançtan olmalıdır. Çünkü Allah Teâla Tayyip (temiz) olan dışındakini kabul etmez.

Müslüman kimseye *-kral ve benzeri bile olsa-*, insanlardan kurban veya başka bir şey istemekten iffet duyması yakışır. Allah, kişiye kendi malı ile kurban etmesini kolaylaştırır ve onu insanlara muhtaç olmaktan müstağni kılar. Buna delil Hz.Muhammed'inﷺİnsanlardan bir şey isteyeni kınadığı ve bunu terk edeni övdüğü birçok hadisinde gelmiştir.

Eğer temettü veya kıran Haccı yapan kimse bunu yerine getirmekten aciz kalırsaHacda iken üç gün ve ailesine dönünce de yedi gün oruç tutması gerekir. Hacda iken tutacağı üç günlük oruç konusunda serbest bırakılmıştır. İster kurban bayramından önceki üç günde isterse de üç teşrik gününde tutar. Allah şöyle buyurmuştur:

"Haccı ve Umreyi Allah için tam yapın. Eğer (bunlardan) alıkonursanız kolayınıza gelen kurbanı gönderin. Kurban, yerine varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. Sizden her kim hasta olursa yahut başından bir rahatsızlığı varsa, oruç veya sadaka veya kurban olmak üzere fidye gerekir. (Hac yolculuğu için) emin olduğunuz vakit kim Hac günlerine kadar Umre ile faydalanmak isterse, kolayına gelen bir kurban kesmek gerekir. Kurban kesmeyen kimse Hac günlerinde üç, memleketine döndüğü zaman yedi olmak üzere oruç tutar ki, hepsi tam on gündür. Bu söylenenler, ailesi Mescid-i Haram civarında oturmayanlar içindir. Allah'tan korkun. Biliniz ki Allah'ın vereceği ceza ağırdır ." (Bakara,١٩٦)

Sahih-i Buhari'de, Aişe ve İbni Ömer (ra)'dan rivayetle şu hadis gelir:

"Kâbe'ye hediye edecek kurbân bulamayan Hacılardan başkaları için teşrik günlerinde oruç tutmaya ruhsat verilmedi, demişlerdir."[١٤٥]

Bu Rasulullah'aﷺ merfu bir hükümdür. En iyi olan arife günü oruçsuz olmak için arifeden önceki üç gün bu orucu tutmaktır. Çünkü Efendimizﷺ Arife gününde oruç tutmazdı ve Arafat'ta iken arife günü oruç tutulmasından nehyederdi. Çünkü bu günde oruçsuz olmak kişinin zikir ve duada daha fazla aktif olmasını sağlar. Söz konusu bu üç günlük oruç peş peşe veya ayrı günlerde tutulabilir. Aynı şekilde yedi günlük oruç da

[١٤٥] Buhari, Savm, ١٩٩٨

peş peşe olmak zorunda değildir; birlikte veya ayrı tutulabilir. Zira Allah ve Rasulullah ﷺbu oruçta peş peşe olmayı şart koşmamıştır. En iyisi kişinin yedi gün oruç tutmayı ehline döndükten sonraya ertelemesidir.

Allah şöyle buyurur:

﴿...وَسَبۡعَةٍ إِذَا رَجَعۡتُمۡ...﴾

"*...memleketine döndüğü zaman yedi...*" (Bakara,١٩٦)

Hedy kurbanı kesmekten aciz olan bir kimsenin bir kraldan veya benzerinden kurban istemesindense oruç tutması daha hayırlıdır. Eğer Hacı olan veya olmayan biri, bir dilenme veya gözetleme olmaksızın hedy verirse bunda bir beis yoktur. O halde vekil olan kimselerin de kendilerine ödenen mal ile hedy kurbanı almaları gerekli değildir. Bazı kimselerin yalandan isimler zikrederek devletten veya başkalarından kurban olarak bir şeyler istemelerine gelince bu şüphesiz haramdır. Çünkü bu yalanla kirlenmektir. Allah bizi ve tüm Müslümanları bundan dolayı affetsin.

HACILARA VE DİĞER MÜMİNLERE EMR-İ Bİ'L MARUF'TA BULUNMANIN GEREKLİLİĞİ HAKKINDAKİ BÖLÜM

Allah'ın kitabında ve Rasulu'nun ﷺdiliyle emrettiği gibi, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak ve beş vakit namazı cemaatle kılmaya devam etmek Hacılar ve diğer müminler üzerine farz olan şeylerin en büyükleridir.

Ancak Mekke'de ve diğer yerlerde yaşayan insanların çoğu namazlarını evlerinde kılmakta ve mescitleri atıl hale getirmektedirler. Bu ise şeriate muhalif bir hatadır. Dolayısıyla insanlar bundan men edilmeli ve mescitlerde namaz kılmaları emredilmelidir. İbni Mektum (ra) kör olması ve evinin mescide uzaklığı sebebiyle evinde namaz kılmak için izin istemiştir. O zaman Hz.Muhammed'inﷺsöylediği sözler bunun gerekliliğine delil getirmektedir:

"*Sen namaz için okunan ezanı işitmiyor musun? diye sordu, Ama olan şahıs: Evet! cevâbını verince, "Öyle ise ezana icabet et!*". Buyurdular.[١٤٦]

Başka bir rivayette ise şöyle demiştir*:*

"*Bu konu hakkında senin için Ruhsat (izin) bulamadım.*"[١٤٧]

Yine Efendimiz ﷺ buyurur ki*:*

"*Vallahi içimden öyle geldi ki bîr adama cemaata namaz kıldırmasını emredeyim; sonra o cemaata gelmeyen bir takım adamlara gideyim; onlar hakkında emir vereyim de odun demetleri ile evlerin! üzerlerine cayır cayır yaksınlar!.. Bunlardan biri yağlı bîr kemik bulacağını bilse ona (yâni yatsı namazına) mutlaka gelirdi.*"[١٤٨]

Ibni Mace ve diğerlerinin Sünenlerinde Hasen bir rivayetle İbni Abbas'tan nakledilen şu hadis vardır*:*

"*Ezan sesini işitip de oraya (özürsüz) gitmeyenin namazı makbul olmaz.*"[١٤٩]

Sahih-i Müslim'de ise İbni Mesut (ra)'dan şöyle rivayet edilir:

"*Kim yârın Allah'a, müslüman olarak kavuşmak isterse şu namazlara ezan okunan yerde devam etsin! Çünkü Allah, Peygamber'eﷺ sünen-i hüdâyı meşru kılmıştır. Bu namazlar da sünen-î hüdâdandır. Şayet cemâati terkedip, namazı evinde kılanın yaptığı*

---

١٤٦ Müslim, Mesacid ve Mevadi'il-Sala, ٦٥٣
١٤٧ Ahmed b. Hanbel, Musned El-Kufeyn, ١٥٠٦٤; Ebu Davud, Teşdid fi terki'l Cemaa ٥٥٢
١٤٨ Buhari, Husumat, ٢٤٢٠; Müslim, Mesacid ve Mevadi'il-Sala, ٦٥١
١٤٩ İbn-i Mace, Mesacid ve'l-Cemaa, ٧٩٣

gibi siz de evlerinizde kılarsanız Peygamberinizin ﷺsünnetini terk etmiş olursunuz. Peygamberinizin ﷺsünnetini terk ederseniz, muhakkak dalâlete düşersiniz. Hiç bir kimse yoktur ki tertemiz abdestini alsın, sonra şu mescidlerden birine gitsin de Allah, ona attığı her adım mukabilinde bir sevap yazmasın; her adım mukaabilinde onu bir derece yükseltmesin ve her adım mukaabilinde onun bir günâhını affetmesin! Vallahi ben öyle günümüzü görmüşümdür ki nifaka malum münâfıkdan başka hiç birimiz cemâati terk etmiyordu. Vallahi insan iki kişi arasında; bacakları yerde sürünerek (mescide) getirilir de saffa durdurulurdu"[١٥٠]

Hacılar ve diğer müminlerin, zina, livata, hırsızlık, faiz ve yetim malı yemek, muamelatta hilekarlik, emanete hıyanet, sarhoş edici şeyler ve sigara içmek, elbiselerini yerlerde sürümek, kibir, haset, riya, gıybet, dedikodu, Müslümanlarla alay etmek, plak, ud, kemençe, saz ve benzeri müzik aletlerini kullanmak, şarkı ve radyo ve benzerlerini dinlemek, tavla ve satranç oynamak,kumarla uğraşmak, canlı varlıkların resmini çizmek ve bunu onaylamak gibi Allah'ın yasakladığı şeylerden sakınmaları ve bu günahları yüklenmekten kaçınmaları gerekir. Zira bunların hepsi Allah'ın her zaman ve mekânda kullarına yasakladığı şeylerdir. Hacıların ve Beytullah'in komşularının ise bunlara yaklaşmaktan sakınmada daha hassas olmaları icap eder. Zira bu beldede günahların yol açtığı günah ve cezası daha şiddetli, büyüktür.

Allah şöyle buyurmuştur*:*

"İnkâr edenler, Allah'ın yolundan ve -yerli, taşralı- bütün insanlara eşit (kıble veya mâbed) kıldığımız Mescid-i Harâm'dan (insanları) alıkoymaya kalkanlar (şunu bilmeliler ki) kim orada (böyle) zulüm ile haktan sapmak isterse ona acı azaptan tattırırız." (Hac, ٢٥)

Eğer Allah zulme meyletmeye karşılık acı bir azap vaat ediyorsa bunu yapmanın cezası nasıl olur? Şüphesiz ki daha şiddetli ve büyük bir azap olacaktır. O halde müslümanın bunu ve diğer günahları işlemekten sakınması gerekir.

Hacilarin makbul bir Hac yapmalari ve gunahlarinin bagislanmasinin tek yolu Allah'ın kendilerine haram kildigi bu gunahlari yapmaktan uzak durmalaridir. Rasulullah'ınﷺ

hadisinde buyurduğu da buna delalet eder*:*

"*Bir kimse şu Beyti görür de kötü sözler söylemez ve günah İşlemezse,(memleketine) annesinin doğurduğu gibi döner.*"[١٥١]

Yukarıda sözü gecen günahlardan daha büyüğü ve şiddetlisi ise şunlardır: Ölülere dua etmek, onlardan yardım istemek, onlara adak adamak, Allah katında şefaatlerini istemek, hastalıkların devasını, kaybın telafi edilmesini ve benzerini onlardan beklemektir.

---

[١٥٠] Müslim, Mesacid ve Mevadi'il-Sala, ٦٥٤
[١٥١] Buhari, Hac, ١٥٢١; Müslim, Hac, ١٣٥٠

Bu ise Allah'ın yasakladığı en büyük şirk ve müşrik cahiliye döneminin dinidir. Allah Rasulünü ﷺ göndermiş, kitap indirmiş ve bunu inkâr edip bu günahtan men etmistir.

O halde tum Hacilar ve digerlerinin bundan sakinmalari ve buna benzer bir gunaha girdilerse Allah'a tevbe edip tevbelerinin ardından Haclarini baştan yapmalari gerekir. Allah şöyle buyurmuştur:

"İşte bu, Allah'ın hidayetidir, kullarımdan dilediğini ona iletir. Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi." (Enam ,٨٨)

Küçük şirkin bazı türleri: Allah'ın ismiyle değil Rasullullah'ın, ﷺKâbe'nin, emanetin ve benzerinin üzerine yemin etmek, riya ve gösteriş ve *"Allah ve sen ne güzel dilediniz; Allah ve sen olmasaydiniz, Allah ve senin sayeden oldu"* gibi sözler sarf etmektir.

Bu tür şirk içeren günahlardan uzak durmamız ve uzak durmayı tavsiye etmemiz gereklidir. Zira Rasulullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"Allah'tan başkasına yemin eden(O'na)ortak koşmuştur."[١٥٢]

Bu hadisi sahih bir isnatla Ahmet b. Hanbel, Ebu Davud ve Tirmizi tahric etmistir. Sahih-i Buhari'de Ömer (ra)'dan rivayet olunan bir hadiste Rasulullah ﷺ şöyle buyurur: *"Kim yemîn edecekse Allah'a yemîn etsin yahut sussun."*[١٥٣]

Aynı şekilde şöyle de demiştir:

"Emanete yemin eden, bizden değildir."[١٥٤]

Bu hadisi Ebu Davud tahric etmiştir.

Rasulullah ﷺ ayrıca şunları da söylemiştir:

"Sizin küçük şirke düşmenizden korkarım."[١٥٥]

ve

"Allah ve falan kimse diledi demeyiniz. Fakat (önce) Allah sonra falan diledi, deyiniz."[١٥٦]

---

[١٥٢] Ahmed b. Hanbel c. II, ١٢٥; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ٦٠٣٦; Ebu Davud, İman ve Nuzur, ٣٢٥١; Tirmizi, Nuzur ve İman, ١٥٣٥

[١٥٣] Buhari, Şehadat, ٢٦٧٩; Müslim, İman, ١٦٤٦

[١٥٤] Ahmed b. Hanbel, c. V, ٣٥٢; Müsnedü'l- Ensari, ٢٢٤٧١; Ebu Davud, İman ve Nuzur, ٣٢٥٣

[١٥٥] Ahmed b. Hanbel, c.V, ٤٢٨; Müsnedü'l- Ensari, ٢٣١١٩

[١٥٦] Ahmed b. Hanbel, c.V, ٧٣; Müsnedü'l- Ensari, ٢٢٧٥٤; Ebu Davud, Edep, ٤٩٨٠

Bu hadis-i serifler, Rasulullah'ın ﷺtevhidi korumasi, ummetini büyük ve küçük şirkten sakındırması, onların imanlarınıkorumayı,Allah'ın azabından ve öfkesini celbeden şeylerden kurtulmalarının selametini sağlamasına delil oluştururlar. Bu sebeple Allah, Ona (çabasına) en uygun şekilde bir karşılık versin. Zira O açıklamış; uyarmış ve Allah rızası için Allah'ın kullarına, din gününe kadar salat ve selam üzere olmalarını tavsiye etmiştir.

Hacılardan ilim sahibi olanların, Rasulullah'ınﷺ şehri Medine veMekke'demukim olanların, insanlara, Allah'ın kendileri için koyduğu yasaları emretmeleri, Allah'ın haram kıldığı şirk ve günahlardan men etmeleri ve bunları delillerle ortaya koymaları, gönüllere sükûnet veren bir açıklama ile bunu beyan etmeleri gereklidir.Böylece insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarıp onları Allah'ın kendilerini apaçık bir şekilde sorumlu kıldığı ibadetlere yöneltirler.

Allah şöyle buyurur:

"Allah, kendilerine kitap verilenlerden, "Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz" diyerek söz almıştı. Onlar ise bunu kulak ardı ettiler, onu az bir dünyalığa değiştiler. Yaptıkları alış-veriş ne kadar kötü!" (Ali imran, ١٨٧)

Bu ayetten maksat, hakkı gizleyerek, dünya hayatinin menfaatini ahiret hayatının önüne geçirerek ehli kitaptan olan zalim kimselerin yolundan gitmekte olan bu ümmetin âlimlerini uyarmaktır.

Allah buyurur ki:

"İndirdiğimiz açık delilleri ve kitapta insanlara apaçık gösterdiğimiz hidayet yolunu gizleyenlere hem Allah hem de bütün lânet ediciler lânet eder. Ancak tevbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar başkadır. Zira ben onların tevbelerini kabul ederim. Ben tevbeyi çokça kabul eden ve çokça esirgeyenim." (Bakara ,١٥٩-١٦٠)

Kuran ayetleri ve hadisi serifler gösteriyor ki insanları Allah'ın kendilerini yaratma nedeni olan gayeye davet etmek en faziletli bir amel ve görevdir. Muhakkak ki bu Peygamberlerin yolu ve onu kıyamet gününe dek takip etmektir.

Allah şöyle buyurmuştur:

"(İnsanları) Allah'a çağıran, iyi iş yapan ve "Ben müslümanlardanım" diyenden kimin sözü daha güzeldir? "(Fussilet, ٣٣)

"(Resûlüm!) De ki: "İşte bu, benim yolumdur. Ben Allah'a çağırıyorum, ben ve bana uyanlar aydınlık bir yol üzerindeyiz. Allah'ı (ortaklardan) tenzih ederim! Ve ben ortak koşanlardan değilim."(Yusuf,١٠٨)

Hz.Muhammed ﷺ buyurur ki:

"*Her kim bir hayra delâlet ederse ona da hayrı yapanın ecri kadar ecir verilir.*"[١٥٧] Rasulullah ﷺ Ali (ra)'a da şöyle demiştir:

"*Vallahi senin sayende Allah'ın bir adama hidâyet vermesi, senin için kırmızı develerin senin olmasından daha hayırlıdır.*"[١٥٨]

Hadis muttefekun aleyhtir. Bu manaya tekabül eden ayetler ve hadisler çoktur.

Özellikle şehvetlerin ayyuka çıktığı, yıkımın ve sapkınlığın türlü işaretlerinin yayıldığı, hakka davet edenlerin azalıp inkâr ve yüz çevirmeye çağıranların arttığı bu asırda İlim ve iman ehli olan kimselerin, Allah'a davet, Allah'ın kullarını kurtuluş vesilelerine yönlendirme ve onları azaba götüren işlerden sakındırma konularındaki çabalarını kat be kat arttırmaları gereklidir.

Muhakkak ki Allah yardım edicidir. Güç ve kuvvet yalnız Onunla mümkündür.

[١٥٧] Müslim, İmare, ١٨٩٣
[١٥٨] Buhari, Cihad ve Siyer, ٤٠٠٩; Müslim, Fadail'is-Sahabe, ٢٤٠٦

İBADETLERİN ARTTIRILMASININ MÜSTEHAP OLUŞU HAKKINDAKİ BÖLÜM

Hacıların Mekke'de ikamet ettikleri süre içerisinde Allah'ı zikir, ibadet ve Salih amel ile meşgul olmaları, namaz kılmayı ve Kâbe'yi tavaf etmeyi arttırmaları müstehaptır. Çünkü Harem-i Şerif topraklarında yapılan iyiliklerin karşılığı kat kat verilirken burada işlenen günahlar da şiddetle cezalandırılır. Aynı şekilde (bu topraklarda iken) Rasulullah'aﷺsalat ve selamin arttırılması da Müstehap görülür.

Kendilerine veda tavafi farz olmayan hayızlı ve nifaslı kadınlar haricinde Mekke'den ayrılmak isteyen tüm Hacılara, Allah'ın evi ile aralarındaki son ahitleşme olması için veda tavafı farzdır. İbni Abbas'tan şöyle rivayet olunur:

"Halka son varacakları yerin Beyt-i Şerîf olması emir buyruldu. Yalnız hayızlı kadına ruhsat verildi."[١٥٩]

Hadis muttefekun aleyhtir.

Veda tavafını gerceklestirir ve sonra mescitten çıkmak isterse çıkana dek yüzünü Kâbe'den cevirmez. Ancak geri geri yürümesi uygun değildir. Zira bu ne Rasulullah'dan ﷺ ne de Ashabindan nakledilmemistir. Rasulullah ﷺ şöyle buyurur:

"Her kim bizim şu dinimizde ondan olmayan bir şey icad ederse o (icad) merdüddur"[١٦٠] ve *"Sizi (din adına) sonradan ortaya atılan işlerden sakındırırım. Çünkü sonradan ortaya atılan her iş bid'attır ve her bid'at sapıklıktır."*[١٦١]

Allah'dan dini üzere sebat etmeyi ve dinine aykırı olan şeylerden selamete ermeyi dileriz. Şüphesiz O eli açık ve çok cömert olandır.

---

[١٥٩] Buhari, Hac, ١٧٥٥; Müslim, Hac, ١٣٢٨
[١٦٠] Buhari, ١٢٣/٢; Müslim, Akdiye, ١٧١٨
[١٦١] Ahmed b. Hanbel c. IV,١٢٦; Müsnedü'l Şameyn, ١٦٦٩٤; Ebu Davud, Sünnet, ٤٦٠٧

MESCİD-İ NEBEVİ'Yİ ZİYARETİN AHKAMİ VE ADABI HAKKINDAKİ BÖLÜM

Ebu Hureyre (ra)'dan rivayetle Sahihayn'da da sabit olan hadisi şeriflere göre Hacdan önce veya sonra Mescid-i Nebeviyi ziyaret etmek sünnettir. Rasulullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, sair mescidlerde kılınan bin namazdan eftaldır. Yalnız Mescid-i Haram müstesna.*"[١٦٢]

İbni Ömer(ra)'dan rivayetle Hz.Muhammedﷺ şöyle demiştir:

"*Benim şu mescidimde kılınan bir namaz başka mescidde kılınan bin namazdan daha faziletlidir. Yalnız Mescid-i Haram müstesna.*"[١٦٣]

Abdullah bin Zübeyr'den ise Rasulullah'ınﷺşu sözleri nakledilir:

"*Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, sair mescidlerde kılınan bin namazdan daha hayırlıdır. Yalnız Mescid-i Haramda müstesna. Mescid-i Haramda kılınan namaz benim mescidimde kılınan yüz namazdan daha hayırlıdır.*"[١٦٤]

Hadisi, Ahmed b. Hanbel, İbni Huzeyme ve Ibni Hiban rivayet etmişlerdir.

Cabir (ra)'dan da Hz.Muhammed'inﷺ şöyle buyurduğu rivayet olunur:

"*Benim (Medine'deki) bu mescidimde kılınan bir namaz, (Mekke'deki) Mescidi Haram müstesna, diğer mescidlerde kılınan bin namazdan (sevap bakımından) hayırlıdır. (Mekke'deki) Mescidi Haram'da kılınan bir namaz, başka mescidlerde kılınan yüz bin namazdan (sevap bakımından) efdaldır.*"[١٦٥]

Bu manaya işaret eden birçok hadis vardır.

Ziyarette bulunan kimse Mescid-i Nebevi'ye ulaştığı vakit, "*Allah'ın adıyla, Rasulullah'a salat ve selam üzerine olsun. Kovulmuş olan şeytandan Yüce olan Allah'a, onun cömertliğine ve kadim olan saltanatına sığınırım. Allah'ım benim için Rahmet kapılarını aç.*" Diyerek içeri girer. Bu zikir sadece peygamber mescidine mahsus değildir; tüm mescitlere girerken yapılmalıdır. Sonra iki rekât namaz kılar ve bu esnada

---

[١٦٢] Buhari, Cuma, ١١٩٠; Müslim, Hac, ١٣٩٤
[١٦٣] Müslim, Hac, ١٣٩٥
[١٦٤] Ahmed b. Hanbel, c.IV, ٥; Müsnedü'l Mediyeyn, ١٥٦٨٥; İbn-i Hubban, Sahih, c. VII, ٢٤٢
[١٦٥] İbn-i Mace, İkametü's-Sala ve Sünne fiha, ١٤٠٦; Ahmed b. Hanbel, c.III, ٣٤٣, ٣٩٧

Allah'a dünya ve ahireti istekleri için dua eder. Eğer bu iki rekât namazı Ravza-i Şerif'de kılarsa bu daha faziletlidir. Bunun sebebi ise Rasulullah'ın ﷺşu sözüdür:

"*Evimle minberimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir.*"[١٦٦]

Namaz kıldıktan sonra Peygamberin ﷺve sahabeleri Ebu Bekir ve Ömer (ra)'nin kabirlerini ziyaret eder. Edep gereği yüzünü kabirlerden çevirmez ve sesini azaltır. Sonra *"Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun ya Rasulullah!"(Esselamu aleyküm ve Rahmetullah)* diyerek salat ve selam da bulunur. Bunun sebebi ise Ebu Hureyre (ra)'dan hasen bir rivayetle gelip Rasulullah'ın ﷺşöyle buyurdugunu nakleden Ebu Davud'un Sünenindeki hadisi seriftir:

"*Kim bana Salat-u Selam okursa Allah o Selamı bana ulaştırır ve bende onun selamına karşılık veririm.*"[١٦٧]

Eğer ziyarette bulunan kimse selam verirken: "*Allah'ın selamı senin üzerine olsun ey Hz.Muhammed! Ey Allah'ın yarattıkları arasindan seçtiği, ey Peygamberlerin efendisi ve muttakilerin önderi, senin risalete ulaştığına ve emaneti yerine getirdiğine, ümmete nasihatte bulunup Allah yolunda en iyi şekilde cihat ettiğine şahitlik ederim.*" Dese bunda da bir beis yoktur.

Zira bunların hepsi Onun vasıflarıdır. Sonra Ona salat, selam ve dua eder. Bu ise Allah'ın kavliyle amel etmek için salat ve selamin bir araya getirilmesinin şer'i bir kural olmasındandır. Allah şöyle buyurmuştur:

"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevât getirirler. Ey müminler! Siz de ona salevât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin." (Ahzap,٥٦)

Sonra Ebu Bekir ve Ömer (ra)'ya selam ve dua eder. Allah'tan onlardan razı olmasını diler.

Ibni ömer (ra), Rasulullah ﷺve sahabesine selam vereceği vakit, "*sana selam olsun ya Rasulullah! Sana selam olsun ey Ebubekir ve sana selam olsun ey Babacığım!*" der üzerine baska birşey eklemez sonra da ayrılırdı.

Bu ziyaret sadece erkekler üzerine bir haktır. Kadınlar için kabir ziyareti gibi bir şey yoktur. Bunun delili ise Rasulullah'ın ﷺkadınlardan kabir ziyareti yapanları ve kabirler üzerine mescit ve türbe inşa edenleri lanetledigi hadis-i şeriftir.

---

[١٦٦] Buhari, Cemaa, ١١٩٥; Müslim, Hac, ١٣٩٠

[١٦٧] Ahmed b. Hanbel, c. V, ٥٢٧; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ١٠٤٣٤; Ebu Davud, Menasik, ٢٠٤١

Ancak namaz kılmak ve dua etmek gibi sebeplerle Mescid-i Nebi'ye gidilmesinin diğer mescitlere gidilmesinden bir farkı yoktur. Bu konuda gelen hadis-i şerifler sebebiyle bu her müminin hakki olan meşru bir iştir.

Peygamber ﷺmescidinde beş vakit namazı kılmak ve içindeki bolca sevap nedeniyle zikir, dua ve nafile namazı arttırması sünnettir.

Ravzada namaz kılmayı artırmak da bunun faziletine işaret eden sahih hadis-i şerif sebebiyle mustehaptir. Zira Rasulullah ﷺ şöyle buyurur:

"*Evimle minberimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir.*"[١٦٨]

Rasulullah'ın ﷺ ön saflarda namaz kılmaya özendiren ve teşvik eden sahih hadislerinin bize ulasmasi nedeniyle ziyaretçi olan kimse ve diger muminlerin farz namazlarda ön saflarda bulunmaya calişmalari ve güc yetirdikleri surette öne çıkmaya devam etmeleri uygundur. Buna örnek Onun ﷺ kavlidir:

"*İnsanlar ezan İle ilk safta neler olduğunu bilseler de bunlara nâil olmak için kur'a çekmekten başka çare bulamasalar mutlaka kur'a çekerlerdi.*"[١٦٩]

Hadis muttefekun aleyhtir.

Ayni şekilde O ﷺ ashabina şöyle demiştir:

"*İlerleyin ve bana uyun! Sizden sonrakilerde size uysunlar. Bir kavım gerileye gerileye nihayet Allah kendilerini geriletir.*"[١٧٠]

Ebu Davud, Aişe (ra)'dan hasen bir senetle Peygamber'inﷺ şöyle dediğini tahric etmiştir:

"*Bir kavim birinci saftan geri durmaya devam ederse Allah da onları ateşte çıkarmayı geciktirir.*"[١٧١]

Hz.Muhammed'inﷺ ashabına şöyle buyurduğu sabittir:

"*Siz meleklerin Rableri katında saff saff durdukları gibi saf bağlayıp dursanızya! Buyurdular. Biz: Yâ Resûlallah! Melekler Rableri katında nasıl saf olurlar? Dedik: İlk safları tamamlarlar ve safta sıkışık dururlar. Dedi.*"[١٧٢]

---

[١٦٨] Bu hadisin tahrici daha önce geçmiştir. Bkz. ١٦٩ numaralı dipnot.
[١٦٩] Buhari, Ezan, ٦١٥; Müslim, Sala, ٤٣٧
[١٧٠] Müslim, Sala, ٤٣٨
[١٧١] Ebu Davud, Sala, ٦٧٩
[١٧٢] Müslim, Sala, ٤٣٠

Bu manaya gelen hadisler çoktur ve Mescid-i Nebevi ve diğer mescidleri kapsayacak şekilde gelmiştir. Rasulullah'ın ﷺ ashabini namaz saflarinin saginda bulunmaya tesvik ettiği bize ulasan sahih bilgilerdendir. Malumdur ki Onun ﷺ mescidinin sağ tarafı Ravzasının dışına gelmektedir. O halde bilinir ki ön saflara ve safın sağ tarafında bulunmaya inayet etmek, ravzanın içinde kılmaya onem vermekten daha öncelikli ve daha önemlidir. Bu ise söz konusu babda gelen hadisi şerifler üzerinde düşüncelere dalan kimseler için açık bir beyandır.

Muvaffak kılan Allahtır .

Bir kimsenin hücreye dokunup mesh etmesi, öpmesi veya tavaf etmesi caiz değildir. Zira bu selef-i salihinden görülmemiş bir iştir ve kabul edilemez bir bidat hükmündedir

Aynı şekilde bir kimsenin Rasulullah'tan ﷺbir işinin hallolmasını, sıkıntıdan kurtulmayı veya hastayı iyileştirmesini istemesi de caiz değildir. Çünkü bunlar yalnızca Allah'tan istenir. Allah dışında bir varlıktan bu talepte bulunmak şirk koşmak ve Ondan baskasina ibadet etmek olur. İslam dini ise iki temele dayanır:

İlki, Allah'tan başka hiçbir şeye ibadet etmemek;

İkincisi de, ibadet ederken yalnızca Allah ve Rasulullah'ın ﷺkoyduğu kurallar ile ibadet etmektir.

Bu *"Allah'tan başka ilah olmadığı ve Muhammed'in ﷺOnun Rasulü olduğu"* na şahitlik etmenin manasidir.

Rasulullah'dan ﷺ şefaat de istenmesi caiz değildir. Zira bu Allah'ın mülküdür ve ondan başkasından istenmez. Ayet-i kerimede Allah şöyle buyurur:

"De ki: Bütün şefâat Allah'ındır…"(Zümer,٤٤)

Bunun yerine: *"Allah'ım Hz.Muhammedi, meleklerini, mümin kullarını ve efradımı benim hakkımda şefaatci kıl"* denilir. Ölülerden, ister Peygamber olsunister olmasınne şefaat ne de başka birşey istenmez. Çünkü bu şeriate uygun değildir ve Şari'nin istisna kıldıkları haric ölülerin amelleri kesilmiştir.

Sahih-i Müslim'de Ebu Hureyre'den rivayetle Rasulullah'ın ﷺşöyle dediği nakledilir:

"İnsan öldüğü vakit bütün amelleri ondan kesilir. Yalnız üç şeyden: sadaka-i cariyeden, faydalanılan ilimden ve kendisine duâ eden sâlih evlâddan kesilmez."[١٧٣]

[١٧٣] Müslim, Vasaya, ١٦٣١

Bilakis Rasulullah'dan ﷺşefaat talep etmek ancak O hayatta iken ve kıyamet günü caizdir. Çünkü O sadece bu vakitlerde buna kadirdir. O ahirette kendisinde sefaat isteyen ummeti için Rabbi katında öne çıkabilecektir. Dunyada ise bu mümkün değildir. Bu sadece Rasulullah'a ﷺmahsus değildir; Onu ve diğer muminleri kapsar. Ancak müslüman din kardeşine: *"benim için Rabbime şu konularda sefaat et!"* diyebilir. Bunun manası: *"benim icin Allah'a dua et"* demektir. Eğer din kardeşi Allah'ın istenmesini mübah kıldığı bir şey hakkında bu istekte bulunursa mümin kimsenin Allah'a dua etmesi ve kardeşi için istemesi caizdir.

Kıyamet günü ise Allah'ın izin verdiği bir topluluk hariç insanların şefaatte bulunması mümkün değildir. Allah buyuyur ki:

"İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir?" (Bakara,٢٥٥)

Ölüm haline gelince bu hal, kişinin hayatta iken içinde bulunduğu durumla ölümden sonra diriltildiği halini birleştirmesi uygun olmayan özel bir haldir.

Bunu sebebi ise ölünün amellerinin kesilmesi ve Şari'nin istisna kıldıkları dışındaki kazancının rehin alınmasıdır. Bu istisna kılınan şeylerde ölülerden şefaat talebinde bulunmak yoktur. Yine bu sebeple ölümden önceki hal ile ahiret günündeki hal birleştirilemez. Hiç şüphesiz Rasulullah ﷺ ölümünden sonra berzah âleminde diridir ve şehitlerin yaşadığı hayatı yaşamaktadır. Ancak bu hayatı ne ölümden onceki ne de kiyamet gününden sonraki hayatına benzemeyen hakikati ve keyfiyetini yalnızca Allah'ın bildiği bir hayattır. Bu sebeple Rasulullah'ın ﷺşu hadisi öne çıkar:

"Kim bana Salat-u Selam okursa Allah onu bana ulaştırır ve bende onun selamına karşılık verirm."[١٧٤]

Bu da Onun ﷺ ölü olduğuna ve ruhunun bedeninden ayrılmış olduğuna ancak selam anında ruhunun geri döndüğüne delalet eder. Kuran ve sünnetten Onun ölümüne işaret eden birçok delil vardır. Ancak bu tıpkı şehitlerin berzah âlemindeki yaşantılarını engellemedigi gibi Onun da ﷺberzah âlemindeki yaşantısını engellemez. Allah bunun hakkında şöyle buyurmuştur:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadırlar" (Ali imran, ١٦٩)

Bu babta birbirine benzeyenlerin çokluğu ve bu işin şirke, Allah ile beraber ölülere ibadet etmeye yol açması sebebiyle ihtiyacın giderilmesi için dua etmek meselesini uzun uzun incelemiş olduk. Allah'tan bizi ve tüm Müslümanları şeriatına aykırı olan şeylerden selamete erdirmesini dileriz.

---

[١٧٤] Ahmed b. Hanbel, c.II, ٥٢٧; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ١٠٤٣٤; Ebu Davud, Menasik, ٢٠٤١

Allah en iyisini bilir.

Bazi ziyaretcilerin yaptığı gibi kabri şerifin yaninda sesini yukseltmek ve uzun sure kalmak da şer'an uygun değildir. Çünkü Allah, ayetlerinde muminlere seslerini Rasulullah'ın ﷺsesinin üzerine çıkarmalarını ve Ona ﷺ içlerinden birine seslendikleri gibi seslenmelerini yasaklamış ve Onun ﷺ huzurunda iken seslerini kısmalarını teşvik etmiştir:

"Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber'e yüksek sesle bağırmayın; yoksa siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir. Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısanlar, şüphesiz Allah'ın kalplerini takvâ ile imtihan ettiği kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır" (Hucurat, ٢-٣)

Zira kabri şerifin yanında uzun süre durmak ve çokça selam vermek kalabalığın artmasına, gürültüye ve seslerin yükseltilmesine yol açacaktır. Bu ise Rasulullah ﷺölü ve diri her halde muhterem iken Allah'ın bu muhkem ayetlerinde Müslümanlar için koyduğu kurala ters düşer. Müslüman kimseye ise kabrin yakınında şer'i edebe uymayan fiillerde bulunmak yakışmaz.

Rasulullah'ın ﷺkabrine dönüp ellerini kaldırarak dua eden bazı ziyaretçilerin ve Müslümanların durumu da böyledir. Bunların yapmakta oldukları davranış Rasulullah'ın ﷺashabından olan Selef-i Salihi'nin ve onları iyilikle takip eden Tabii'nin fiiline muhalefet etmektir ve uydurulmuş bir bidattir. Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurur:

"Size Allah'dan korkmanızı (başınızdaki idareciler) Habeşli bir köle olsa bile onları dinleyip, itaat etmenizi tavsiye ederim. Çünkü benden sonra sizden kim yaşarsa o, pek çok (dini) ihtilaflara şahid olacaktır. Binaenaleyh size gereken, sünnetime ve doğru yolum üzerinde bulunan halifelerimin sünnetine sarılınız. Bu sünnetlere (adeta) dişlerinizi (bir daha çıkmamak üzere iyice) hatırınız. Sizi (din adına) sonradan ortaya atılan işlerden sakındırırım. Çünkü sonradan ortaya atılan her iş bid'attır ve her bid'at sapıklıktır"[١٧٥]

Nesai ise hasen bir isnatla Rasulullah'ın şöyle dediğini nakleder:

"Her kim bizim şu dinimizde ondan olmayan bir şey icad ederse o (îcad) merdüddur."[١٧٦]

Müslim'in rivayetinde şöyledir:

---

[١٧٥] Ahmed b. Hanbel, c. IV,١٢٦; Müsnedü's-Şameyn, ١٦٦٩٤; Ebu Davud, Sünnet, ٤٦٠٧; İbn-i Mace, İman ve Fadail, ٤٢

[١٧٦] Buhari, Sulh, ٢٦٩٧; Müslimi Akdiye, ١٧١٨

"Her kim bizim dînimizde olmayan bir amel işlerse o amel merdûddur."[۱۷۷]

Ali bin el-Hüseyin Zeynel Abidin (ra), Rasulullah'ın kabrinde dua eden bir adam gördü ve onu bundan men etti. Ardından da *"sana babamın dedemden rivayet ettiği benim de ondan işittiğim bir hadisi söyleyeyim ister misin?"* diyerek şu hadisi okudu:

"Kabrimi bayram yeri kılmayın, evlerinizi kabirler yapmayın ve bana Salat-u Selam getirin çünkü sizin selamınız nerde olursanız olun bana ulaşır."[۱۷۸]

Bu hadisi el-Hafız Muhammed bin Abdulvehhab el-Makdisi, *"el-Ehadisu'l Muhtara"*isimli kitabında tahric etmiştir.

Rasulullah'a ﷺselam verirken sağ elini göğsünün sol tarafına veya namazda olduğu gibi altına koyarak selam veren bazı ziyaretcilerin yaptıkları bu işi ne Rasulullah ﷺne bir kral veya yönetici ne de herhangi biri katında yapmaları uygun değildir. Bu boyun eğme, itaat ve ibadet hali ise Allah'tan başkası karşısında münasip olmaz.

Hafız Ibni Hacer, Fethun li'l-ulema adlı eserinde bu durumu çok güzel açıklamıştır. Bir makam sahibi olma beklentisi içinde olan ve hedefi selefi salihinin yolunu takip etmek olan kimse için mesele gayet açık seçik ortadadır.

Her kime ise taassup, heva ve heves, kör taklitçilik ve selefi salihin yoluna davet edenler hakkında su-izan galebe çaldıysa Onun hakkındaki iş Allah'a aittir. (bizim yapabileceğimiz bir şey kalmamıştır.) Allah'tan hakkın batıla üstün gelmesi için bizi ve o kimseyi hidayete ve muvaffakiyete erdirmesini dileriz. Kendisinden birşey istenmeye en layık olan Allah'tır.

Kabri Şerif'e uzaktan yönelip sadece dudak hareketleriyle selam veren bazı insanların yaptığı da önceden zikredilenler gibi uydurulmuş bir bidat türüdür. Yapacağı bu iş, Allah'a dost olmak ve yakınlaşmaktan çok cefayı ve uzaklaştırılmayı hak ederken Mümin kimsenin dini içerisinde yeni şeyler uydurması yakışık almaz. İmam Malik bu iş ve benzerlerini inkâr etmiş ve *"Bu ümmetin başı ne ile ıslah olduysa sonu da ancak onunla düzelecektir."* Demiştir.

Malumdur ki bu ümmetinin ilklerini ıslah eden, Hz.Muhammed,ﷺRaşit Halifeler, Sahabe (ra) ve onları ihsanla takip edenlerin yöntemini izlemektir. Bu ümmetin sonundan gelenler de ancak ve ancak buna sımsıkı tutunup onların yolundan giderek kurtuluşa ereceklerdir.

Allah bu ümmeti, kurtuluşu, saadeti ve izzeti ne ile mümkünse onda muvaffak kılsın. O cömert ve eli açık olandır.

---

[۱۷۷] Buhari; Müslim, Akdiye, ۱۷۱۸

[۱۷۸] Ahmed b. Hanbel c.II, ۳٦۷; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ۸۵۸٦

TENBİH/ UYARI

Kabri Şerif'i ziyaret etmek, halktan bazı kimselerin zannettiği gibi farz veya şart değildir. Bilakis o, Peygamberin ﷺmescidini ziyaret eden veya ona yakın olan kimse hakkında Müstehaptır.

Medine'den uzakta olan kimse için sadece kabri ziyaret etmek adına yolculuğa çıkma sorumluluğu yoktur. Ancak Mescid-i Nebevi'yi ziyaret için bu yolculuğa çıkması sünnetir. Eğer bir kişi oraya ulaşırsa kabri şerifi ve sahabenin kabirlerini ziyaret eder. Sahihayn'da sabit olduğu üzere kişi Mescid-i Nebevi'yi ziyaret etmenin akabinde Rasulullah'ın ﷺve iki sahabesi olan Ebu Bekir ve Ömer'in (ra) da kabirlerini ziyarete girer. Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurmuştur:

"*(İbâdet için) sadece şu üç mescide yolculuk yapılır: Mescid-i Harâm, Mescid-i Nebî ve Mescid-i Aksâ...*"[١٧٩]

Eğer Onun ﷺ veya bir başkasının kabrini ziyaret etmek için yola çıkmak meşru olsaydı, Hz.Muhammed ﷺ ümmetini buna yönlendirir ve faziletini onlara bildirirdi. Çünkü O ﷺ insanların en çok nasihatte bulunanı, Allah'ı en çok bileni ve Ondan en çok korkanıydı. Gerçek tebliğ olan Kuran'ı bildirdi; ümmetini her hayra yönlendirip her türlü kötülükten sakındırdı. O halde (bu işte bir hayır olduğu halde) nasıl olur da (kabrini ziyaret için dahi olsa) üç mescit dışındaki yerleri ziyaret için yolculuğa çıkmaktan insanları men eder. O ﷺ buyurmuştur ki:

"*Kabrimi bayram yeri kılmayın, evlerinizi kabirler yapmayın ve bana Salat-u Selam getirin çünkü sizin selamınız nerde olursanız olun bana ulaşır.*"[١٨٠]

Rasullullah'ın ﷺkabrini ziyaret için yola çıkmanın şer'i olmasından söz etmek bunun bir bayram edinilmesine ve kabri şerifi ziyaret etmek üzere yola çıkılmasının şeriat tarafından emredilmiş bir iş olduğuna inanan birçok insanın içine düşmüş olduğu hata gibi şeyler, Hz.Muhammed'inﷺ meydana gelmesinden korktuğu haddi aşma bidat ve uydurma kabilinden yasaklanmış bir halin gerçekleşmesine yol açacaktır.

---

١٧٩ Buhari, Hac, ١٨٦٤; Müslim, Hac, ٣٩٧

١٨٠ Ahmed b. Hanbel, c.II, ٣٦٧; Müsnedü'l- Müksirîn Mine's-Sahâbe, ٨٥٨٦

Bu babta rivayet edilen hadislerden, kabri şerifin ziyareti için seyahat etmenin şer'i olduğunu söyleyen kimseye delil olanlar isnatları zayıftır. Hatta Darekutni, Beyhaki ve Ibni Hacer gibi hafızalarının zayıflığı hakkında bize haberleri ulaşan muhaddislerden gelen mevzu(uydurma) hadislerdir. Bu yüzden belirli olan bu üç mescit dışındaki yerlere seyahat etmeyi yasaklayan sahih hadislere muhalefet etmeleri caiz olmaz.

Ey okuyucu! Sana kendilerini bilmen ve onlara aldanmaktan sakınman için bu babta gelen mevzu (uydurma) hadislerden bazılarını açıklıyoruz:

١. Her kim Hac eder de kabrimi ziyaret etmezse bana karşı kaba olmuştur.

٢. Her kim beni öldükten sonra ziyaret ederse ben hayattayken ziyaret etmiş gibidir.

٣. Her kim benim kabrimi ve dedem İbrahim'i aynı yıl içinde ziyaret ederse o kimsenin cennete girmesi için Allah kefil olur.

٤. Kabrimi ziyaret eden kimseye şefaatim vacip olmuştur.

Bu ve benzeri hadislerin Rasulullah'dan ﷺ rivayet edildiği sabit değildir. Hafız İbni Hacer, "et-Telhis" isimli kitabında *–birçok rivayeti zikrettikten sonra-*bu hadislerim tamamını zayıf olarak zikreder.

Şeyhülislam İbni Teymiye (rh) bu hadislerin tamamını mevzu hadis olarak kabul etmiştir. Bizim için bunları bilmek, ezberlemek ve duyurmak yeterlidir.

Eğer bunlardan biri bile sahih olsaydı; Sahabe (ra) bunlarla amel etmek, insanlara bunu bildirip davet etmekte tüm insanların önüne geçerlerdi. Zira onlar Peygamberlerden ﷺ sonra Allah'ın hudutlarını ve insanlar için koyduğu kuralları en iyi bilen, Allah ve yarattıkları için onlara en çok nasihat edenleriydiler.

Eğer onlardan bu konu hakkında bir şey nakledilmediyse bu o şeyin meşru olmadığına delalet eder. Aksi takdirde bu hadislerden biri bile doğru olsaydı sadece kabri kast ederek yolculuğa çıkmanın içinde olmadığı şer'i ziyaretin üzerine bunun eklenmesi gerekirdi.

Tüm noksanlıklardan münezzeh olan Allah en iyisini bilir.

MESCİD-İ KUBA VE BAKİ MEZARLIĞINI ZİYARET ETMENİN MÜSTEHAP OLUŞU HAKKINDAKİ BÖLÜM

Ibni Omer (ra)'dan rivayetle Sahihayn'da sabit olan hadisi şerif nedeniyle Medine'ye gelen ziyaretçinin Kuba mescidini ziyaret etmesi ve orada namaz kılması Müstehaptır. Hadis-i Şerif'te Efendimiz ﷺ şöyle der:

"Resûlüllah ﷺ Kubâ mescidine kimi binek, kimi yaya olarak gelir, orada iki rekât namaz kılardı."[١٨١]

Sehl bin Huneyf'den (ra) rivayet edilen hadiste ise Hz.Muhammedﷺ buyurur ki*: "Evini temizledikten sonra Kuba mescidine gelip, orada iki rekât namaz kılan kimseye Umre yapmış gibi ecir verilir."*[١٨٢]

Ziyaretçinin Baki mezarlığını, şehitlerin kabirlerini ve Hamza (ra)'nın kabrini ziyaret etmeleri sunnettir. Zira Hz.Muhammedﷺonları ziyaret eder ve onlara dua ederdi. Efendimizﷺbu konuda şöyle buyurmuştur:

"Kabirleri ziyaret ediniz. Çünkü bu ziyaret ölümü (ahiret hayatını) hatırlatır."[١٨٣]

Hz.Muhammedﷺ, ashabina kabirleri ziyaret ettikleri vakit şöyle demelerini öğretmişti:*"Selâm size ey bu diyarın mü'min ve müslim olan halkı! Bizler de inşaallah (Size) katılacağız. Allah'tan bize ve size afiyet dilerim.."*[١٨٤]

Müslim bu hadisi, Süleyman bin Bureyde'nin babasından naklettiği hadisten tahric etmiştir.

Tirmizi, İbni Abbas'tan (ra)'dan rivayetle Rasulullah'ın ﷺMedine'deki kabirlerden geçtiğini ve şöyle dediğini tahric etmiştir:

"Ey bu kabirlerde yatanlar! Allah'ın selamı sizlerin üzerine olsun. Allah bizi de sizi de affetsin siz bizim önden gidenlerimizsiniz biz de sizin izinizden geleceğiz."[١٨٥]

Bu hadislerden, kabirlere yapılan şer'i ziyaretlerin amacının ölümü hatırlamak, ölülere ihsan ve dua etmek ve onlara rahmet dilemek olduğunu öğrenmiş oluruz.

---

[١٨١] Buhari,Cemaa, ١١٨٤; Müslim, Hac, ١٣٩٩.
[١٨٢] İbn-i Mace, İkametü's-Sala ve's-Sünne fiha, ١٤١٢.
[١٨٣] Müslim, Cenaiz, ٦٧٦; İbn-i Mace, Cenaiz, ١٥٦٩
[١٨٤] Müslim, Cenaiz, ٩٧٥
[١٨٥] Tirmizi, Cenaiz, ١٠٥٣

Kabirlerin yanında dua ve ibadet etmek, ölülerden bir ihtiyacın giderilmesini, hastalığın şifa bulmasını istemek veya ölüler için Allah'tan ve Allah'ın namıyla bir şey istemek amacıyla yapılan kabir ziyartleri, Allah ve Resulünün ﷺmeşru kilmadigı, selefi salihinin ise asla yapmadığı bir iş, kabul edilemez bir bidattir. Hatta bu iş Rasulullah'ın ﷺyapılmasını nehyettigi saçma bir iştir. O ﷺşöyle demiştir:

" *Kabirleri ziyaret edin ancak orada kötür bir söz söylemeyin.*" [١٨٦]

Bu sayılan fiillerin tamamı bidat olmakla beraber mertebeleri farklılık göstermektedir.

Kabirlerin yanında durup Allah'a dua etmek veya ölüler için Allah'tan bir şeyler istemek misali olanlar bidattir ancak şirk değildir. Ölülere el açıp dua etmek ve onlardan yardım dilemek benzeri olan davranışlar ise en büyük şirkten sayılır.

Bu konu daha önce ayrıntılı olarak incelenmiştir. Dikkatli ol ve Rabbinden seni muvaffak kılmasını ve hakka yönlendirmesini dile! Zira O noksan sıfatlardan munezzeh, kendisinden başka İlah ve Rab olmayan,muvaffak kılan ve hidayet verendir.

Böylece dile getirmek istediklerimizin sonuna gelmiş olduk. Evvel ve ahir olarak Allah'a hamd; kulu, Rasulü ve yarattıkları arasından seçtiği Muhammed'eﷺ onun ehli ve ashabina ve onlara din gününe değin ihsanla tabi olanlara salat ve selam olsun.

[١٨٦] Ahmed b. Hanbel c.III, ٢٣٧; Müsned, Enes b. Malik, ١٣٥١٢; İmam Malik, Muvatta, Dahaya, ١٠٤٨

SELAM ALIP VERMENİN, HAPŞURAN KİMSE ALLAH'A HAMD ETTİKTEN SONRA ONA HAYIR DUA ETMEK VE HASTA ZİYARETİNİN MEŞRULUĞU HAKKINDAKİ BÖLÜM[١٨٧]

١. Abdullah bin Amr bin el-As'dan (ra) rivayetle bir adam Hz.Muhammed'e ﷺ "*Hangi selam daha hayırlıdır?*" diye sorunca O da şöyle buyurmuştur:

"*Yemek yedirmen ve tanıdığın tanımadığın herkese selâm vermendir.*"[١٨٨]

Hadis muttefekun aleyhtir.

٢. Ebu Hureyre (ra)'dan rivayetle Rasulullah ﷺ buyurur ki:

"*iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayınız.*"[١٨٩]

٣. Ebu Hureyre (ra)'dan rivayetle Hz.Muhammed ﷺ şöyle demiştir:

"*Müslümanın, müslüman üstündeki hakkı beştir: Selamını almak, hasta ziyaretine gitmek, cenazesine katılmak, davetine icâbet etmek, hapşırınca Yerhamükallah demek.*"[١٩٠] Hadis Muttefekun aleyhtir.

٤- Ebu Hureyre'den (ra) rivayetle Hz.Muhammed ﷺ şöyle buyurur:

"*Müslümanın müslüman üzerindeki hakkı altıdır. Buyurmuş: Nedir onlar ya Resûlallah? Denilmiş: Ona rastladığın zaman selâm ver, seni çağırırsa icabet et, senden nasihat dilerse ona nasihat et, aksırır da Allah'a hamdederse ona teşmit et (Yerhamükallah de), hastalanırsa onu dolaş, öldüğü vakit de arkasından git.buyurmuşlardır.*"[١٩١]

٥- Ebu Hureyre'den (ra) rivayetle Rasulullah ﷺ şöyle demiştir:

"*Allah (sıhhat ve hafifleme sebebi olan) aksırmayı sever, (gaflet ve tenbellik eseri olan) esnemeyi de çirkin görür. Bir kimse aksırıp da Allah'a hamdettiği zaman, onun hamdettiğini işiten her müslümân üzerine 'Yerhamuke'llâhu (Allah sana merhamet*

---

[١٨٧] Abdulaziz b. Baz Hazretlerinin Tuhfetü'l Ahyar kitabının kapanış bölümününden önceki son kısmında bulunan Zikirler ve dualarda sahih hadisler bölümünde (٣٤) geçmiştir. Aynı zamanda Mecmu' Fetava ve Makalat mütenevvia kitabında da yer alır, ٢٦/٤٩-٥٢.

[١٨٨] Buhari, İman, ١٢; Müslim, İman, ٣٩

[١٨٩] Müslim, İman, ٥٤

[١٩٠] Buhari, Cenaiz, ١٢٤٠; Müslim, Selam, ٢١٦٢

[١٩١] Buhari, Edep, ٦٢٢٣; Müslim, Selam, ٢١٦٢

eylesin)' diye mukaabele etmesi aksıran mü'min için bir hakk olur. Esnemeye gelince; şüphesiz o, şeytândandır. Biriniz esnemek hâli geldiğinde, gücü yettiği derecede onu gidermeye çalışsın.Çünkü biriniz esneyip de 'Hâ' diye ağzını açıp ayırınca, onun bu gafletinden dolayı şeytân güler."[١٩٢] Muttefekun aleyh bir hadistir.

٦- Yine Ebu Hureyre'den (ra) Rasulullah'ınﷺ şöyle dediği nakledilir:

"*Esneme şeytandandır. Biriniz esnediği vakit, mümkün olduğu kadar kendini tutsun, buyurmuşlar.*" [١٩٣]

٧- Ebu Said el-Hudri'den (ra) rivayetle Rasulullah ﷺ şöyle buyurur:

"*Biriniz esnediği vakit, eliyle ağzını tutsun. Çünkü şeytan girer.*" [١٩٤]

٨- Ebu Hureyre'den (ra) rivayetle Rasulullahﷺ şöyle demiştir:

"*Sizden biriniz aksırdığı zaman: Elhamdülillah desin. Kardeşi veya arkadaşı da ona: Yerhamükellah desin. Aksıran da: Yehdîkümullahu ve yuslihu bâleküm (Allah sizi hidayette kılsın ve kalbinizi ıslah etsin) desin.*"[١٩٥]

٩- Ebu Musa el-Eşari (ra), Rasulullah ﷺ şöyle derken işittiğini söylemişti:

"*Biriniz aksırdığı vakitAllah'a hamdederse, ona teşmit yapın(Yerhamükellah, deyin). Allah'a hamdedilmemişse, ona teşmitte bulunmayın.*"[١٩٦]

---

[١٩٢] Buhari, Edep, ٦٢٢٣
[١٩٣] Müslim, Zühd ve rikaik, ٢٩٩٤
[١٩٤] Müslim, Zühd ve rikaik, ٢٩٩٥
[١٩٥] Buhari, Edep, ٦٢٢٤
[١٩٦] Müslim, Zühd ve rikaik, ٢٩٩٢

UYURKEN VE UYANIRKEN OKUNMASI MEŞRU OLAN ZİKİRLER VE DUALAR [١٩٧]

١. Huzeyfe(ra)'ın Rasullullah'ınﷺşöyle yaptığını söylediği rivayet olunur*:"Yatağına girip yatmak istediğin zaman şu duayı söyle:*

اللهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وأَحْيَا

" *Senin ismini anarak ölürüm ve dirilirim*"

Uykudan kalktığın zaman da:

الْحَمْدُ لله الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَاأَمَاتَنَا وإِلَيْهِ النُّشُور

"*Bizi öldürmesinin ardından tekrar dirilten ve son gidiş ancak kendisine olan Allah'a hamd olsun*"[١٩٨]

Huzeyfe'nin zikredilen hadisini, Müslim Bera bin Azib (ra)'dan rivayetle tahric etmiştir.[١٩٩]

٢. Aişe (ra)'dan Rasulullah'ınﷺ şöyle yaptığı nakledilir:

"*Peygamber ﷺ her gece yatağına geldiği zaman iki elini birleştirir, sonra bunlara nefes ederdi. Şöyle ki: İki eline "Kul huve'llâhu ahad"(İhlas suresi), "Kul eûzu bi-Rabbi'l-felâk"(Felak suresi) ve ' 'Kul eûzu bi Rabbi 'n-nâs" (Nas Suresi) okur, ellerine üfler, sonra bunlarla vücûdundan yetişebildiği yerlere sıvazlardı. Elleriyle sıvazlamaya başı ve yüzünün üzerinden başlar, vücûdunun ön kısmına kadar da sıvazlardı. Bu okuyup üflemeyi, vücûdunu meshetmeyi üç defa tekrarlardı.*"[٢٠٠]

Hadis muttefekun aleyhtir.

٣. Ebu Hureyre (ra)'dan şöyle rivayet olunur:

---

[١٩٧] Abdulaziz b. Baz Hazretlerinin Tuhfetü'l Ahyar kitabının ٢. Bölümünde yer alan Zikirler ve Dualarda sahih hadisler kısmında geçmiştir, (٢٢). Aynı zamanda Mecmu' Fetava ve Makalat mütenevvia kitabında da yer alır, ٢٦/٣٨_٤٣

[١٩٨] Buhari, Dua, ٦٣١٢; Ebu Zer hadisi, ٦٣٢٥

[١٩٩] Müslim, Zikir, Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧١٠

[٢٠٠] Buhari, Fedaili'l-Kur'an, ٥٠١٨; Müslim, Selam, ٢١٩٢

"*Rasûlullah ﷺ beni Ramazân zekâtını muhafazaya tevkil etti. Bir gece bana birisi geldi. Sadaka hurmasından avuçlamaya başladı. Ben onu yakaladım ve Seni muhakkak Rasûlullah'ın huzuruna çıkaracağım, dedim. O kimse: Beni bırak, sana fayda verecek şeyler öğreteyim dedi. Ben, nedir o dedim, o da: Yatağına uyumaya girdiğinde "Âyete'l-Kursî"yi* [٢٠١] *bitirinceye kadar oku! Sabaha kadar seninle beraber Allah tarafından bir muhafız bulunmakta devam eder. Sabaha girinceye kadar sana şeytân da yaklaşamaz, dedi. Bunun üzerine Peygamber: "O, çok yalancı olduğu hâlde, bu sefer sana doğru söylemiş, îşte o (insan suretinde) bir şeytândır" buyurdu.*"[٢٠٢]

٤. Ebu Mes'ud el-Ensari (ra)'dan Hz.Muhammed'in ﷺ şöyle dediği nakledilir:

"*Bakara sûresinin sonunda iki âyet vardır ki, kim onları bîr gecede okursa, o kimseye kâfî gelirler.*"[٢٠٣]

Hadis muttefekun aleyhtir.

٥. Bera bin Azip (ra)'dan Rasulullah'ın ﷺ şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"*Döşeğine yattığın vakit namaz için aldığın abdest gibi abdest al sonra sağ tarafına yat. Sonraşunları söyle*":

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، رَهْبَةً مِنْكَ وَرَغْبَةً إِلَيْكَ ، لا مَنْجَى مِنْكَ إِلا إِلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وبِرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

"*Allah'ım ben yüzümü sana teslim ettim. İşimi de sana havale kıldım. Sırtımı (sevabına) tamaan ve (azabından) korkarak sana dayadım. Senden kurtulup iltica edecek ancak sen varsın. İndirdiğin kitabına iman ettim. Gönderdiğin Peygamberine de inandım "de! Bunlar son sözün olsun. Şayet o gece ölürsen fıtrat üzere olduğun halde ölürsün.*"[٢٠٤]Hadis muttefekun aleyhtir.

Müslim (rh)İn rivayetinde şöyle gelir:

"*Bunları söylediğin son sözler yap.*"[٢٠٥]

---

[٢٠١] Bu Ayet-i Kerime'nin tamamını yazmakta fayda görüyoruz:
اللهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاء وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

(Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur. O'nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindekileri ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na güç gelmez. O, yücedir, büyüktür.) (Bakara,٢٥٥)

[٢٠٢] Buhari, Bu lafızdaki manaya yakın bir hadis rivayet etmiştir, Fadaili'l-Kur'an, ٥٠١٠

[٢٠٣] Buhari, Fadaili'l-Kur'an, ٥٠٠٩; Müslim, Salat'ul-Musafirin ve kasruha, ٨٠٧

[٢٠٤] Buhari, Vudu', ٢٤٧; Müslim, Zikir, Dua,Tevbe ve İstiğfar, ٢٧١٠

[٢٠٥] Bu mevzu da Müslim'in kitabında geçmiştir, ٢٧١٠

٦. Ebu Hureyre (ra)'dan Rasulullah'ınﷺ yatağına çekildiği vakit şöyle dediği nakledilir:

اللهمَّ رَبَّ السمَّوَاتِ السبعِّ وربَ الأَرْضِ، وربَ العرْشِ العظِيمِ، ربنَّا وربَ كلِّ شيءٍ، فالقَ الحبِّ والنَّوَى، ومُنْزِلَ التَّوْرَاةِ والإِنْجِيلِ والْفُرْقَانِ، أَعوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ

"*Allahım! Ey göklerle yerin ve büyük arşın Rabbi! Ey bizim ve her şeyin Rabbi! Ey taneyi, çekirdeği yaratan, Tevrat, İncil ve Furkan'ı indiren! Alnından tuttuğun her şeyin şerrinden sana sığınırım. Allahım Evvel sensin, senden önce hiç bir şey yoktur. Âhir de sensin! Senden sonra hiç bir şey yoktur. Zahir sensin, senin üstünde hiç bir şey yoktur. Batın da sensin, senden gayri hiç bir şey yoktur. Bizim namımıza borcu öde! Ve bizi fakirlikten zengin kıl! Müslim, bu hadisi rivayet etmiştir.*"[٢٠٦]

٧. Müminlerin annesi Hafsa (ra), Hz.Muhammed'inﷺ dinlenmek için yatmak istediği vakit sağ elini sağ yanağının altına koyduğunu ve sonra üç kez şöyle tekrarladığını nakleder:

اللّهُـمَّ قِنـي عَذابَـكَ يَـوْمَ تَبْـعَـثُ عِبـادَك

"*Ey Allahım, kıyamet günü kullarını dirilttiğinde beni azabından koru*"[٢٠٧]

İmam Ahmed b. Hanbel ve Ebu Davud bu hadisi hasen bir senetle rivayet etmişlerdir.

٨. Enes (ra), Rasulullah'ınﷺ yatağına çekildiği vakit şöyle dediğini rivayet eder:

الحَمْدُ للهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَآوَانَا وَكَمْ مِمَّنْ لا كَافِيَ لَهُ وَلا مُؤْوِيَ

"*Bizi doyurup sulayan, kifayet eden ve sığındıran Allah'a hamdolsun. Nice sığınacak yeri olmayanlar vardır.*"[٢٠٨]

٩. İbni ömer (ra)'dan rivayetle yatağa gireceği vakit bir adama şöyle demeyi emrettiği nakledilir:

اللهم إنك خلقت نفسي، وأنت توفاها، لك مماتها ومحياها، إن أحييتها فاحفظها،وإن أمتها فاغفر لها، اللهم إني أسألك العافية

"*Allahım! Nefsimi sen yarattın, sen öldüreceksin. Onun hayatı-memâtı senin içindir. Sağ bırakırsan onu koru, öldürürsen onu affeyle. Allahim! Ben senden afiyet dilerim!"İbni Ömer "Bunu Rasulullah'dan ﷺ işittim.*" Demiştir.[٢٠٩]

---

٢٠٦ Müslim, Zikir, Dua,Tevbe ve İstiğfar, ٢٧١٣
٢٠٧ Ahmed b. Hanbel, c. VI, ٢٨٧،٢٨٨; Ebu Davud, Edep, ٥٠٤٥; Tirmizi,Dua ,٣٣٩٨،٣٣٩٩
٢٠٨ Müslim, Zikir,Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧١٥

١٠. Ebu Hureyre (ra)'dan Rasulullah'ın ﷺ şöyle dediği rivayet olunur:

"Biriniz döşeğine uzandığı vakit gömleğinin kenarını tutsun da onunla döşeğini silksin ve besmele çeksin! Çünkü o kendinden sonra döşeğinde ne kalacağını bilmez. Yatmak istediği vakit sağ tarafına yatsın ve şöyle desin:

بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُجَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

"Allahım! Seni tenzih ederim. Ey Rabbim! Yanımı ancak seninle (döşeğe) koydum. Onu ancak seninle kaldırırım. Nefsimi tutarsan onu affeyle! Salarsan onu sâlih kullarını koruduğun şeyle koru."[٢١٠]

Hadis muttefekun aleyhtir ve lafzı Müslim'e aittir.

١١. Ali (Ra)'dan şu hadis rivayet olunmuştur:

"Hz.Fâtıma elindeki değirmen taşından duyduğu rahatsızlıktan şikâyet etmiş. Derken Peygamber'eﷺ esirler gelmiş. Hz.Fâtıma ona gitmişse de bulamamış ve Hz.Âişe'ye raslayarak ona haber vermiş. Peygamber ﷺ gelince Hz. Âişe, Hz.Fatıma'nin ona geldiğini kendisine haber vermiş. Hz. Ali demiştirki: Bunun üzerine Peygamber ﷺyanımıza geldi. Biz döşeklerimize yatmıştık. Hemen kalkmaya davrandık. Peygamber ﷺ'Yerlerinizde kalın!'buyurdu. Ve aramızda oturdu. Hattâ göğsümün üzerinde ayağının soğukluğunu hissettim. Sonra şöyle buyurdular:'Size istediğinizden daha hayırlısını öğreteyim mi' Döşeklerinize yattığınız vakit Allah'a otuz dört defa tekbir (Allahuekber), otuz üç defa teşbih(Subhanallah), otuz üç defa da tahmid(Elhamdülillah) getirmelisiniz. Bu sizin için hizmetçiden daha hayırlıdır."[٢١١]

Hadis muttefekun aleyhtir. Bunun üzerine Hz. Ali Şöyle söylemiştir*:*

"Biz bu duaları Rasulullahtan ﷺ duyduğumuzdan beri okumayı hiç terketmedik."[٢١٢]

١٢. Ubade bin Samit (ra), Hz.Muhammed'inﷺ şöyle dediğini nakleder*:*

"Her kim gecenin bir kısmında dönüp uyanır ve akabinde:

---

٢٠٩ Müslim, Zikir,Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧١٢

٢١٠ Buhari, Dua, ٦٣٢٠; Tevhid, ٧٣٩٣; Müslim, Zikir, Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧١٤

٢١١ Buhari, Dua, ٦٣١٨; Müslim, Zikir,Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧٢٧

٢١٢ Ebu Davud, Edep, ٥٠٦٠. Hz. Ali, uykudan önce okunması tavsiye edilen zikirleri Hz. Peygamberde duyduğu günden itibaren hiç terk etmemiş, her gece uykuya yatarken okumuştur. Ancak Hz. Muaviye ile aralarında geçen Sıffîn savaşı gecesi bu zikirleri tam zamanında yapamamış biraz te'hirli olarak gecenin sonunda yapabilmiştir.

لا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ ؛ وَلَهُ الحَمْدُ ، وَهُوَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ،سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبرولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم

"Allah'tan başka ibâdete lâyık tanrı yoktur, ancak bir Allah vardır. O'nun ortağı yoktur. Mülk ancak O'nundur. Hamd da yalnız O'nundur. O, herşeye gücü yetendir. Bütün hamd Allah'a mahsûstur. Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. İbâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur; yalnız Allah vardır. Ve Allah en büyüktür. Ve hiçbir hareket ve kuvvet yoktur; ancak Allah ile vardı) der ve sonra Allâhummağfir lî (Yâ Allah, bana mağfiret eyle) sözünü söyler yâhud dua ederse, icabet edilir. Eğer abdest alıp namâz kılarsa namazı kabul olunur."[٢١٣]

Hadisi, Buhari rivayet etmiştir. Hadiste geçen "tearra" kelimesinin manası "uyandı" demektir.

[٢١٣] Buhari, Teheccüd, ١١٥٤

SABAH VE AKŞAM ZİKİRLERİ[٢١٤]

١. Ebu Hureyre (ra)'dan Hz.Muhammed'inﷺ şöyle dediği naklolunur:

"*Bir kimse sabahladığı ve akşamladığı zaman yüz defa* سُبْحَانَ اللهِ وَ بِحَمْدِهِ *Allah'ı hamd ile birlikte tenzih ederim, derse; kıyamet gününde hiç bir kimse onun getirdiğinden daha fazla hiç bîr şey getiremez. Fakat biri onun dediği kadar yahut fazlasını zikrederse o istisna.*"[٢١٥]

٢. İbni Mesud (ra)'dan, Hz.Muhammed'inﷺ gecelediği vakit şöyle dediği rivayet edilir:

أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ للهِ، وَالْحَمْدُ للهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ

"*Geceledik. Mülk de Allah'a mahsus olarak geceledik. Hamd Allah'a mahsustur. Bir Allah'tan başka ilâh yoktur, Onun şeriki yoktur, Allahım senden bu gecenin ve bu gecede bulunan şeylerin hayrını dilerim. Bu gecenin şerriyle ondakilerin şerrinden de sana sığınırım. Allahım! Ben tembellik, ihtiyarlık ve yaşlılığın kötülüğünden ve dünyanın fitnesiyle kabrin azabından sana sığınırım.*"Sabahladığı zaman dahi bunu söyler: "*Sabahladık. Mülk de Allah'a mahsus olmak üzere sabahladık..*"[٢١٦]

٣. Şeddad bin Evs (ra), Hz.Muhammed ﷺ'in şöyle dediğini nakleder:

"*Seyyidül istiğfâr (yânı istiğfar dualarının en yücesi) Allah'tan şöyle mağfiret dilemektir:*

اللهم أنت ربي لا إله إلا أنت خلقتني وأنا عبدك، وأنا على عهدك ووعدك ما استطعت. أعوذ بك من شر ما صنعت. أبوء لك بنعمتك عليَّ وأبوء بذنبي فاغفر لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت

"*Yâ Allah! Benim Rabb'im Sen'sin. Sen'den başka ilâh yoktur. Beni Sen yarattın. Ben Senin kulunum ve gücüm yettiği kadar ezelde Sana verdiğim ahd ve va'd üzere sabitim. İşlediğim günâhların şerrinden Sana sığınırım. Bana ihsan eylediğin nimetlerini i'tirâf*

---

[٢١٤] Et-Tahkik ve'l-İdaha likesir min Mesaili'l-Hac ve'l-Umre ve'z-Ziyara ala Dav'ıl-Kitab ve's-Sünne Kitabının fi Hukmu'l-İhrami bi'l-Hacci min yevmi's-Samin bölümü ; Mecmu'u Fetava ve Makalat Mütenevvia (١٦/٢٩-٧٣)
[٢١٥] Müslim, Zikir, Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٦٩٢
[٢١٦] Müslim, Zikir, Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧٢٣

ederim, günâhımı da i'tirâf ederim. Benim günâhlarımı mağfiret eyle! Şu muhakkak ki, günâhları Senden başkası mağfiret edemez!"

Peygamber buyurdu ki: "Bu seyyidu'l-istiğfâr duasını her kim kalbiyle sevâb ve faziletine kesin inanarak gündüz okur da o gün akşama girmeden önce ölürse, o kimse cennet ehlindendir. Her kim de sevâp ve faziletine kesin inanarak bunu geceleyin okur da sabaha girmeden evvel ölürse, o kimse de cennet ehli zümresindendir"[٢١٧]

Bu hadisi Buhari rivayet etmiştir.

٤. Abdullah bin hubeyb (ra), babasının şöyle dediğini rivayet eder:

"*Biz yağmurlu ve çok karanlık bir gecede bize namaz kıldırması için Rasûlullahﷺ'*

aramak üzere dışarı çıkmıştık. Kısa bir süre sonra kendisini bulduk. Bize: "Namazı kıldınız mı?" diye sordu. (Ben kendisinin söze devam edeceğini zannederek) birşey söylemedim. Bunun üzerine "Oku!" dedi. (Ben aynı düşünceyle yine) bir şey söylemedim. Sonra (tekrar) "Oku!" dedi (ben aynı düşünceyle yine) birşey söylemedim. Sonra (tekrar): "Oku!" dedi. Bunun üzerine: "Ey Allah'ın Resulü ne söyleyeyim" dedim. "Akşama ve sabaha eriştiğin zaman İhlas suresi (kulhuvellahu ehad) ile mutavvezeteyn (felak-nas) surelerini üç defa oku! Her türlü şerre karşı sana yeter" buyurdu.[٢١٨]

Bu hadisi, Ebu Davud, Tirmizi ve Nesaî, Hasen bir isnatla rivayet etmişlerdir.

٥.Ebu Hureyre (ra)'dan rivayetle Ebu Bekir (ra)'nın Hz.Muhammed'eﷺ

"*Ya Rasulullah! Bana sabahladığım ve gecelediğim vakit söylemem için bazı kelimeler öğret!*" *dediği; Hz.Muhammed'inﷺ de şöyle buyurduğu nakledilir: "Sabahladığın, akşamladığın ve yatağa yattığın zaman şunları oku:*

اللهم فاطرَ السموات والأرض، عالمَ الغيب والشهادة، ربَّ كلِّ شيء ومليكَه، أشهد أن لا إله إلا أنت، أعوذ بك من شرِّ نفْسي، وشرِّ الشيطان، وشِرْكِه

"*Ey Göklerin ve yerin yaratıcısı, gizliyi ve açığı bilen! Herşeyin Rabbi ve meliki olan Allah'ım! Senden başka ilah olmadığına şahidlik ederim nefsimin şerrinden şeytanın şer ve şirkinden sana sığınırım.(Nefsim aleyhinde bir suç işlememden ve bir müslümana eziyet vermemden)*"[٢١٩]

Dedi ki: (Bunu sabahladığında, gecelediğinde ve yatağına çekildiğinde söyle.)[٢٢٠]

---

[٢١٧] Buhari, Dua, ٦٣٠٦

[٢١٨] Ebu Davud, Edep, ٥٠٨٢ ; Tirmizi, Dua, ٣٥٧٥

[٢١٩] Parantez içindeki bu lafız "(Nefsim aleyhinde bir suç işlememden ve bir müslümana eziyet vermemden..) Ebu Hureyre'nin rivayet lafzı değildir, Abdullah bin Ömer bin As rivayetidir. Ahmed bin Hanbel, Müsned-i Ebi Bekir Sıddık, ١/١٤ ve Müsned-i İbn-i ebi El-As, ٢/١٩٦

[٢٢٠] Ahmed bin Hanbel, Müsned-i Ebi Bekir Sıddık, ١/١٤; Ebu Davud, Edep, ٥٠٦٧; Tirmizi, Dua, ٣٥٢٩; Nesai, Es-Sünenü'l-Kübra, ٧٦٩٩, ١٠٤٠; Buhari, Edebü'l Müfred, ١/٤١٣, ١٢٠٤

İmam Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi, Nesaî ve Buhari, Edebu'l Müfred'de bu hadisi sahih bir isnatla rivayet etmişlerdir. Lafzı ise İmam Ahmed b. Hanbel ve Buhari'ye aittir.

٦. Osman bin Affan (ra)'dan rivayetle Rasulullah'ınﷺ şöyle dediği rivayet olunur:

فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ أَوْ مَسَاءِ كُلِّ لَيْلَةٍ : بِسْمِ اللهِ الَّذِي لا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الأَرْضِ وَلا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ، إِلا لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ

"Her günün sabahında ve her gelenin (Eziyyet edici her şeyden) Allah'ın ismiyle korunurum. Öyle Allah ki, O'nun İsmiyle beraber (olununca) ne yerde bulunan ne de gökten inecek olan hiçbir şey zarar veremez. Herşeyi işitici, bilici O'dur. Zikrini üç defa söyleyip de kendisine herhangi bir şey zarar veren hiç bir mü'min kul yoktur."[٢٢١]

İmam Ahmed, Tirmizi ve İbni Mace bu hadisi rivayet etmiştir. Tirmizi: "*Hadis hasen ve sahihtir.*" Demiştir ve Onun (rh) dediği gibidir.

٧. Hz.Muhammed'inﷺ hizmetçisi Sevban (ra) Peygamber'inﷺ şöyle dediğini nakleder:

"*Her kim sabaha ve akşam vaktine eriştiği zaman:*

رضيت بالله رباً ، وبالإسلام ديناً ، وبمحمد صلى الله عليه وسلم نبياً

"Rabb olarak Allah'dan, din olarak İslamdan ve peygamber olarak da Muhammed'den razıyım," derse onu memnun etmek Allah üzerine bir hak olur."[٢٢٢]

İmam Ahmet b. Hanbel, Ebu Davud ve İbni Mace bu hadisi hasen bir isnatla rivayet etmişlerdir. Lafzı ise Ahmed'e aittir. Ancak O, Sevban'ın adını zikretmemiştir. Sevban'ın adını rivayetinde zikreden Tirmizi'dir. Nesaî, bu hadisi gece ve gündüz amelinde Ahmed'in lafzıyla tahric etmiştir.

٨. Sahih-i Müslim'de Ebu Said el-Hudri (ra)'dan rivayetle Hz.Muhammed'inﷺ şöyle dediği geçer:

"*Her kim:*

رضيت بالله رباً ، وبالإسلام ديناً ، وبمحمد صلى الله عليه وسلم نبياً

"Rabb olarak Allah'a, dîn olarak İslama, Peygamber olarak ta Muhammed'e razıyım" derse o kimseye cennet vâcibtİr"[٢٢٣]

---

[٢٢١] Ahmed bin Hanbel, ١/٦٢،٦٦،٧٢; Tirmizi, Dua, ٣٣٨٨; İbn-i Mace, Dua, ٣٨٦٩

[٢٢٢] Ahmed bin Hanbel, ٤/٣٣٧; Ebu Davud, Edep, ٥٠٧٢; Tirmizi, Dua, ٣٣٨٩; Nesai, Es-Sünenü'l-Kübra, ١٠٤٠٠, ٩٨٣٢; İbn-i Mace, Dua, ٣٨٧٠

[٢٢٣] Müslim, el-İmare, ١٨٨٤

٩. Aynı şekilde müslim Sahihi'nde Abbas bin Abdulmuttalip'ten (ra) rivayetle Hz.Muhammed'inﷺ şöyle dediğini nakleder:

"*İmanın tadını, Rabb olarak Allah'a, din olarak İslama, Peygamber olarak da Muhammed'e râzi olan tatmıştır.*"[٢٢٤]

١٠. Enes (ra), Hz.Muhammed'inﷺ şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"*Her kim sabaha ya da akşama çıktığında*:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أُشْهِدُكَ وَأُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ، وَجَمِيعَ خَلْقِكَ أَنَّكَ أَنْتَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ

Allahım senin izin ve inayetinle sabah vaktine eriştim, seni, arşını taşıyanları, (diğer) meleklerini ve yaratıklarının tümünü şâhid tutuyorum ki, sen kendinden başka ilah olmayan yegâne Allahsın, Muhammed de senin kulun ve elçindir" diye dua ederse Allah onun dörtte birini Cehennemden azad eder. Her kim bu duayı iki defa okursa Allah onun yarısını cehennemden azad eder. Üç defa okuyanın dörtte üçünü, dört defa okuyanın bütün vücudunu azad eder."[٢٢٥]

Ebu Davud bu hadisi hasen bir isnatla rivayet etmiştir. Nesaî ise gece ve gündüz amelinde hasen bir senetle tahric etmiştir.[٢٢٦]

١١. Abdullah bin Gannam (ra)'dan Rasulullah'ınﷺ şöyle dediği naklolunur:

"*Kim sabahı ettiği zaman :*

اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحْدَكَ ، لا شَرِيكَ لَكَ ، فَلَكَ الْحَمْدُ ، وَلَكَ الشُّكْرُ

"*Allah'ım, benimle birlikte sabah vaktine erişen nimetlerin hepsi de tek olan sendendir. Senin ortağın yoktur. Hamd de şükür de sana mahsustur, diye dua ederse o gününün şükrünü eda etmiş olur. Akşam vaktine erişince bunun gibi dua eden kimse de o gecesinin şükrünü edâ etmiş olur.*"[٢٢٧]

Ebu Davud ve Nesaî bu hadisi rivayet etmişlerdir. Nesaî hadisi ve gündüz amelinde Hasen bir senetle rivayet eder ve bu Onun lafzındandır. Ancak hadisin bir kısmını zikretmez. İbni Hibban, İbni Abbas (ra)'nın bu hadisini Nesaî'nin lafzıyla tahric etmiştir.

---

٢٢٤ Müslim, İman, ٣٤
٢٢٥ Ebu Davud, Edep, ٥٠٦٩
٢٢٦ Nesai, Amel'il-Yevmi ve'l-leyl, ١/١٣٨; Es-Sünen'ül-Kübra, ٩٨٣٧, ٩٨٣٨
٢٢٧ Ebu Davud, Edep, ٥٠٧٣; Nesai, ١/١٣٨, Es-Sünenü'l-Kübra, ٩٨٣٥

١٢. Abdullah bin Ömer (ra) şöyle demiştir: Hz.Muhammed ﷺ sabahladığı ve gecelediği vakit bu duaları asla bırakmazdı:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي ، اللهمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي ، وَآمِنْ رَوْعَتِي ، وَاحْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي ، وَعَنْ يَمِينِي ، وَعَنْ شِمَالِي ، وَمِنْ فَوْقِي ، وَأَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي

"Allahım, senden dünya ve âhirette afiyet dilerim. Allahım, Senden dinim, dünyam, aile fertlerim ve malım hakkında afv ve afiyet dilerim, Allah'ım ayıbımı ört, korkularımdan emin kıl, Allahım beni önümden, arkamdan, sağımdan solumdan ve üstümden (gelecek her türlü tehlikeden) koru. Altımdan (gelecek belalarla) helak olmaktan senin büyüklüğüne sığınırım."[٢٢٨]

İmam Ahmed, Ebu Davud, Nesaî ve İbni Mace bu hadisi tahric etmişlerdir. Hakim ise sahih olduğunu söylemiştir.

١٣. Ebu Hureyre (ra)'dan rivayetle Rasulullah'ınﷺ şöyle buyurduğu nakledilir:

من قال لا إله إلا الله، وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد، وهو على كل شيء قدير ، من قالها عشر مرات حين يصبح كتب له بها مائة حسنة ومحي عنه بها مائة سيئة وكانت له عدل رقبة وحفظ بها يومئذ حتي يمسي ومن قال مثل ذلك حين يمسي كان له مثل ذلك.

"Allah'tan başka hiçbir İlah yoktur, o tektir ve hiçbir ortağı yoktur, Mülk onundur, Hamd ona mahsustur, o herşeye kadirdir." Kim bu sözleri sabaha ulaştığında on kere söylerse, ona yüz hasene yazılır ve ondan yüz kötülüğü siler ve o kelimeler sayesinde o gün akşama kadar korunur, kim bu sözleri akşama erdiğinde söylerse sabaha kadar koruma olur."[٢٢٩]

İmam Ahmed, bu hadisi Müsnedinde Hasen bir senetle rivayet etmiştir.

١٤. Ebu Hureyre (ra)'dan rivayetle Hz.Muhammed'inﷺ şöyle dediği bize ulaşır:

التامات من شر ما خلق لم تضره حمة تلك الليلة من قال اذا امسى ثلاث مرات اعوذ بكلمات الله

"Kim, üç defa 'yarattığı şeylerin şerrinden Allah'ın tam kelimelerine sığınıyorum' derse o gece ona humme zehri zarar vermez"[٢٣٠]

---

٢٢٨ Ahmed bin Hanbel, Müsned, ٢/٢٥; Ebu Davud, Edep, ٥٠٧٤; Nesai, Muhtasar Sünen-i Nesai, El- İstiaze, ٥٥٢٩; Es-Sünenü'l-Kübra, ١٠٤٠١; İbn-i Mace, Muhtasar, ٤٠٠٤; Hakim, El-Müstedrek, ١٩٠٢; Zehebi, ١/٦٩٩
٢٢٩ Ahmed bin Hanbel, ٢/٣٦٠
٢٣٠ Ahmed bin Hanbel, ٢/٢٩٠; Tirmizi, dua, ٣٩٦٦

İmam Ahmed ve Tirmizi bu hadisi Hasen bir senetle rivayet etmişlerdir. Hadiste geçen *"humme"* kelimesi *"akrep, yılan gibi zehirli hayvanların zehri"* demektir.

١٥. Müslim, Sahihi'nde Havle bin Hakîm (ra)'dan rivayetle Hz.Muhammed'inﷺ şöyle buyurduğunu tahric etmiştir:

Bir kimse bir yere iner de, sonra"

التامات من شر ما خلق اعوذ بكلمات الله

"Allah'ın tam olan kelimeleriyle yarattıklarının şerrinden sığınırım, derse, o yerden gidinceye kadar ona hiç bir şey zarar vermez."[٢٣١]

١٦. Abdullah bin Abdurrahman bin Ebze babasından, O da Hz .Muhammed'den ﷺ Peygamber'in ﷺ şöyle buyurduğunu nakleder:

أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الإِسْلامِ ، وَكَلِمَةِ الإِخْلاصِ ، وَدِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَمِلَّةِ أَبِينَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا ، وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"İslam fıtratı, İhlas kelimesi, Peygamberimiz Muhammed'in ﷺ dini, babamız İbrahim (a.s)'in milleti üzere Hanif ve Müslüman olarak sabahladık. İbrahim müşriklerden değildi."[٢٣٢]

İmam Ahmed, bu hadisi Müsnedi'nde sahih bir isnatla tahric etmiştir.

١٧. Abdurrahman bin Ebi Bekre, babasına :

"ey babacığım! ben senin her sabah şöyle dua ettiğini işitiyorum" dediğini nakledererek şöyle buyurur:

اللهم عافني في بَدَني، اللهم عافني في سمعي، اللهم عافني في بصري، لا إله إلا أنت .اللهم إني أعوذ بك من الكفر، والفقر، اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر لا إله إلا أنت

"Sen benim vücuduma (özellikle) kulağıma ve gözüme âfiyet ver, senden başka ilâh yoktur". Bunu sabah akşam üçer kere tekrarlıyor ve sonra şöyle diyorsun:

اللهُمَّ إِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ الْكُفْرِ، وَالْفَقْرِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ

"Ey Allahım! Küfürden ve fakirlikten sana sığınırım. Kabir azabından da sana sığınırım" Ardından bunu da sabah ve akşam üçer kez tekrar ediyorsun. Bunun üzerine

---

[٢٣١] Müslim, Zikir,Dua, Tevbe ve İstiğfar, ٢٧٠٨
[٢٣٢] Ahmed bin Hanbel, ٣/٤٠٦

babası: "Evet ey oğlum! Ben Rasulullah'ın bu kelimelerle dua ettiğini işittim ve onun sünnetiyle sünnetlenmek istedim." Dedi ve Rasulullah'ın şu sözlerini nakletti:

اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

"Ey Allahım! Senin rahmetini umuyorum, beni göz açıp kapayıncaya kadar (bile olsa) nefsime bırakma. Halimi tümüyle düzelt senden başka ilâh yoktur."[٢٣٣]

İmam Ahmed, Edebü'l Müfret'te Buhari, Ebu Davud ve Nesaî bu hadisi Hasen bir isnatla rivayet etmişlerdir.

Her Müslüman erkek ve kadının akşamlayanadek şeytanın şerrinden emin olmak için her sabah yüz defa şöyle demesi gereklidir: *"Allah'tan başka ilah yoktur. O birdir; ortağı yoktur. Mülk ve hamd Ona mahsustur. O her şeye kadir olandır."*

Buna delil ise Ebu Hureyre'nin (ra), Sahihany' daHz.Muhammed'inﷺ şöyle buyurduğunu nakletmesidir:

"Bir kimse günde yüz defa,

لا إله إلا الله، وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير

Allah'dan başka İlâh yoktur. Onun şeriki yoktur; mülk onundur, hamd da ona mahsustur. Hem o her şeye kadirdir, derse, o kimse için on köle dengi sevab olur. Ve kendisine yüz hasen yazılır. Yüz günahı da silinir. Bu onun İçin o gün akşamlayıncaya kadar şeytandan muhafaza olur. Onun yaptığından daha faziletli bir iş kimse yapamaz. Meğerki onun yaptığından fazla yapsın. Ve bir kimse günde yüz kere سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ

Allah'ı hamd ile birlikte tenzih ederim derse; günahları denizin köpüğü kadar bile olsa sâkıt olur. Buyurmuşlar."[٢٣٤]

❁❁❁

[٢٣٣] Ahmed bin Hanbel, ٥/٤٢; Ebu Davud, Edep, ٥٠٩٠; Nesai, Sünenü'l-Kübra, ٩٨٥٠, ١٠٤٠٧; Buhari, Edebü'l-Müfred, ٣/١٦, ٧٢٢

[٢٣٤] Buhari, Dua, ٥٩٢٤; Müslim, Dua, Zikir, Tevbe ve İstiğfar, ٢٦٩١